

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
45ο ΕΤΗΣΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ**

Κύπρος: Ιστορία και Πολιτισμός

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

**8-10 Νοεμβρίου 2018 (Πέμπτη-Σάββατο)
Πνευματικό Κέντρο Κωνσταντινουπολιτών
Δημητρίου Σούτσου 46
(Στάση Μετρό: Αμπελόκηποι)**

Αναστασία Αβραμίδου, ΜΑ, Φιλολόγος

«Ο Απελευθερωτικός Αγώνας των Κυπρίων μέσα από την ποίηση του Γιάννη Ρίτσου και του Θ. Πιερίδη»

Αντικείμενο της εισήγησής μου αποτελούν τα έργα του Γιάννη Ρίτσου και του Θεοδόση Πιερίδη, ο «Αποχαιρετισμός» και η «Κυπριακή συμφωνία» αντίστοιχα. Πρόκειται για έργα που γράφονται την ίδια περίοδο και έχουν ως αντικείμενό τους τον απελευθερωτικό αγώνα των Κυπρίων ενάντια στους Άγγλους. Το περιεχόμενο της εισήγησης εστιάζει στην ιδεολογία των δύο δημιουργών, στη σχέση μορφής και περιεχομένου των συγκεκριμένων έργων και στους «σκοπούς» της ποίησής τους.

Γεώργιος Π. Αγγελόπουλος, Φιλολόγος

Παναγιώτα Ν. Τάταρη, Φιλολόγος

«Η κυπριακή γλυπτική της αρχαϊκής και κλασικής εποχής»

Στην κυπριακή τέχνη της αρχαϊκής περιόδου μετά τη μυκηναϊκή παράδοση, διαπιστώνουμε αλληλεπιδράσεις ελληνικών και ανατολικών στοιχείων. Η αιγυπτιακή κυριαρχία επηρέασε αισθητά την κυπριακή γλυπτική, όπως φαίνεται από τα πήλινα ειδώλια. Έπειτα, η ανάπτυξη της ιωνικής τέχνης προσφέρει στους Κυπρίους νέα πρότυπα. Κατά την περσική κατοχή οι σχέσεις του νησιού με την Ελλάδα εντάθηκαν και η κυπρο-ελληνική τεχνοτροπία παγιώθηκε.

Στην κυπριακή γλυπτική της κλασικής περιόδου επικρατούσαν ελληνικοί ρυθμοί. Η καλλιτεχνική δημιουργία δείχνει με ειλικρίνεια το πνεύμα που επικράτησε στη Μεγαλόνησο την εποχή της πλήρους πολιτιστικής ευθυγράμμισης με την Ελλάδα. Ο ελληνικός τρόπος ζωής και η συνειδητοποίηση του κυπριακού λαού ότι αποτελεί τμήμα του Ελληνισμού είχαν πια ριζώσει βαθιά στη γλυπτική, όπως παρατηρείται στα αγάλματα.

Στην εισήγησή μας θα παρουσιάσουμε δείγματα γλυπτών (αγάλματα και ειδώλια) από τις δύο παραπάνω περιόδους της κυπριακής γλυπτικής παράλληλα με ιστορικά στοιχεία αλλά και τις επιδράσεις και τα χαρακτηριστικά της.

Άννα Αγγελοπούλου, δ.φ.

«Τέχνη Κυπρίων Λογοτεχνών και εικόνες για την Κύπρο στα εγχειρίδια της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της ελληνικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από την περίοδο της Μεταπολίτευσης έως τις ημέρες μας.»

Η πορεία της διδασκαλίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και οι επιλογές των ανθολογημένων κειμένων στα σχολικά βιβλία του μαθήματος συνδέονται στενά με τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής και εκφράζουν ιδεολογικές προτιμήσεις. Πρόκειται, δηλαδή, για επιβεβλημένες επιλογές πολιτικού προσανατολισμού, οι οποίες για να ερμηνευτούν, προϋποθέτουν και απαιτούν ιστορική αναπλαισίωση.

Η εισήγηση έχει ως σκοπό να παρουσιάσει συνοπτικά τα έργα των Κυπρίων λογοτεχνών, που ανθολογούνται στα εγχειρίδια του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο και Λύκειο), και, παράλληλα, λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό πλαίσιο, να σκιαγραφήσει και να ερμηνεύσει τις

εικόνες για την Κύπρο, που αποτυπώνονται στα ανθολογημένα κείμενα, όχι μόνο από τους Κύπριους αλλά και τους Έλληνες λογοτέχνες.

Αρχικά, αναζητά ίχνη κειμένων της Κυπριακής Λογοτεχνίας στα εγχειρίδια «Νεοελληνικά Αναγνώσματα» της τελευταίας εκδοτικής σειράς (1956-1977/79), που χρησιμοποιήθηκαν έως και τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Στη συνέχεια, ερευνά το περιεχόμενο των νέων εγχειριδίων με τον τίτλο «Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» που αντικατέστησαν τα προηγούμενα «Νεοελληνικά Αναγνώσματα», εξετάζει τα σχετικά με την Κύπρο ανθολογημένα κείμενα και διαπιστώνει αλλαγές ως προς την επιλογή των κειμένων και το περιεχόμενό τους.

Μαρίνα Αθανασίου-Τάκη, Φιλολόγος

«Το θέατρο ως καθρέφτης της κυπριακής κοινωνίας στα χρόνια του Απελευθερωτικού Αγώνα»

Μελετώντας την παραστασιολογία της περιόδου 1955-1959, στην Κύπρο, διαπιστώνεται πρωτίστως ότι το ερασιτεχνικό θέατρο βρίσκεται σε στενό συσχετισμό με την κυπριακή ιστορία. Η πολυσύνθετη και πολυπολιτισμική ιστορική πραγματικότητα του νησιού οδήγησε στην παραγωγή θεατρικού υλικού με έντονα συναισθήματα, αγωνιστικές αξιώσεις και μέσω αυτού του υλικού συνέβαλε τα μέγιστα στη διαμόρφωση της ταυτότητας (εθνικής, θρησκευτικής, κοινωνικής και πολιτισμικής) των Ελληνοκυπρίων. Οι ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες της περιόδου επηρέασαν πολύ την επιλογή του ρεπερτορίου των ερασιτεχνικών ομάδων. Έτσι εξηγείται η επιλογή έργων με πατριωτικό περιεχόμενο κυρίως από τα δεξιά σωματεία, τα οποία προωθούσαν την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Αντίθετα, τα αριστερά σωματεία, τα οποία τηρούσαν μια πιο ήπια στάση στα χρόνια του Απελευθερωτικού Αγώνα, ανέβαζαν λιγότερα έργα με πατριωτικό περιεχόμενο και επιδείκνυαν ιδιαίτερη προτίμηση στις κωμωδίες. Το σχολικό θέατρο, παρά τις δύσκολες συνθήκες που είχαν να αντιμετωπίσουν τα σχολεία, συνέχιζε αμείωτη τη θεατρική του δραστηριότητα, ανεβάζοντας κυρίως αρχαίες ελληνικές τραγωδίες, κλασικά έργα του παγκόσμιου ρεπερτορίου, αλλά και ελληνικά έργα με πατριωτικό περιεχόμενο. Η παρούσα εισήγηση στοχεύει στην κατάδειξη του ρόλου που έπαιξε το θέατρο στα χρόνια του Απελευθερωτικού Αγώνα. Η αξία του έγκειται στο ότι αποτελεί τον καθρέφτη της κοινωνίας στην οποία αναπτύσσεται, μέσα από τον οποίο αντλούμε χρήσιμα στοιχεία για τις συνθήκες της περιόδου, αλλά συνάμα γνωρίζουμε και αυτή την άυλη, πνευματική δύναμη που τη διέτρεχε.

Παναγιώτης Γ. Αλεκάκης, δ.φ.

«Η Κύπρος και οι σχέσεις της με τους Βυζαντινούς και τους Άραβες από τον 7ο μέχρι το 10ο αιώνα»

Κατά τη βυζαντινή περίοδο των αιώνων αυτών, ήτοι από τον 7ο έως το 10ο αιώνα, το νησί της Κύπρου περνούσε για μεγάλα χρονικά διαστήματα ένα είδος συγκυριαρχίας μεταξύ Βυζαντινών και Αράβων. Από το 648/49, που η Μεγαλόνησος γνώρισε την πρώτη αραβική επιδρομή, μέχρι το 965, έτος της οριστικής προσάρτησής της στο Βυζαντινό Κράτος, οι Άραβες ποτέ δεν προχώρησαν σε μόνιμη κατοχή του νησιού. Την απείλησαν με επιδρομές, λεηλασίες, αρπαγές και αιχμαλωσίες. Μέχρι το 965 οι Άραβες προχώρησαν σε είκοσι περίπου επιδρομές εναντίον του νησιού. Στις περιόδους της συγκυριαρχίας οι Βυζαντινοί και οι Άραβες μοίραζαν τους φόρους των Κυπρίων μεταξύ

τους, λύση που οι τελευταίοι την προτιμούσαν και προσπαθούσαν με τη συνεπή εκπλήρωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων να αποφεύγουν τις επιδρομές των Σαρακηνών εναντίον τους. Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται από τις πηγές και αυτές θα παρουσιαστούν αναλυτικά στην εισήγησή μου. Επιπλέον, θα προσπαθήσουμε να προσδιορίσουμε ποια ήταν η σχέση της Κύπρου με τους βυζαντινούς αυτούς τους αιώνες, πράγμα πολύ πιο δύσκολο και σύνθετο.

Ιωάννα Αλεξάνδρου, Φιλολόγος

Η εκπαίδευση των εγκλωβισμένων της Καρπασίας

Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να καταγράψει τα στοιχεία των μαθητών και των εκπαιδευτικών, το αναλυτικό πρόγραμμα καθώς και άλλα στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία των σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου, που γεωγραφικά υπάγονται στην χερσόνησο της Καρπασίας.

Θα επιχειρηθεί, επίσης, μια συνοπτική παρουσίαση της πορείας των εγκλωβισμένων μαθητών που εξ ανάγκης επέλεξαν να απομακρυνθούν από τις πατρογονικές τους εστίες και να συνεχίσουν να φοιτούν σε σχολεία Μέσης Παιδείας στις ελεύθερες περιοχές, αφού οι κατοχικές αρχές κατέστειλαν τη λειτουργία σχολείων Μέσης Παιδείας στα κατεχόμενα από το 1974 έως το 2004, χρονιά που επέτρεψαν την επαναλειτουργία του Γυμνασίου Ριζοκαρπάσου.

Χάρης Αλεξάνδρου, δ.φ.

«Ποίοι οι τρομοκράται και εκβιασται;» Η απάντηση των κατηγοριών περί τρομοκρατίας και βίας μέσα από τις προκηρύξεις της ΕΟΚΑ

Οι Άγγλοι χαρακτήριζαν τη δράση της ΕΟΚΑ ως «τρομοκρατική» και «βίαση» για δύο λόγους. Πρώτον, για να τεκμηριώσουν την παραμονή τους στο νησί, αφού ως «υπεύθυνη δύναμη» δεν μπορούσαν να αποχωρήσουν από ένα νησί στο οποίο υπήρχε ανωμαλία. Πίσω από αυτή τη λογική καλυπτόταν στα χρόνια 1955-1957 η άρνηση για να παραχωρήσουν αυτοδιάθεση στην Κύπρο, αφού θεωρούσαν ότι η παραχώρηση οποιασδήποτε πολιτικής ελευθερίας χωρίς να έχει καταπνιγεί η «τρομοκρατία» θα φαινόταν παραχώρηση στην τρομοκρατία. Η συνειδητοποίηση της αδυναμίας κατάπνιξης του κινήματος της ΕΟΚΑ που φάνηκε κυρίως στην αντικατάσταση του Κυβερνήτη Χάρντιγκ με τον Κυβερνήτη Φουτ, τον Οκτώβριο του 1957, έφερε αναπροσαρμογές.

Δεύτερον, η χρήση των ευφημισμών περί «τρομοκρατίας» και «βίας» ήταν αναγκαία για τους Βρετανούς για να τεκμηριώσουν και επιβεβαιώσουν το προϋπάρχον της ΕΟΚΑ επιχείρημά τους, ότι το ενωτικό αίτημα στην Κύπρο στερείτο λαϊκού ερείσματος, ότι ήταν επίπλαστο και υποκινούμενο από την Αθήνα, την Εκκλησία και τον Τύπο. Το συγκεκριμένο επιχείρημα απευθυνόταν κυρίως στο διεθνές ακροατήριο, γιατί και οι ίδιοι οι Άγγλοι γνώριζαν ότι η αναπαραγωγή του συγκεκριμένου επιχειρήματος εντός του νησιού, δεν ήταν αποτελεσματικό. Οι Κύπριοι ήξεραν ότι η ΕΟΚΑ ήταν «σαρξ εκ της σαρκός» τους και ένεκα τούτου της παρείχαν υποστήριξη. Για τη διασπορά των προπαγανδιστικών τους μηνυμάτων οι Βρετανοί διέθεταν πλειάδα μέσων.

Στον αντίποδα, η ΕΟΚΑ, ως μια «παράνομη» οργάνωση, δεν διέθετε πολλά μέσα για τη διασπορά των δικών της προπαγανδιστικών μηνυμάτων. Ως εκ τούτου, χρησιμοποιούσε κατά κόρον τις προκηρύξεις. Η έρευνά μας, έχει αποκαλύψει 1407

προκηρύξεις που έφεραν υπογραφή Διγενής, ΕΟΚΑ, ΠΕΚΑ, ΑΝΕ. Σε αυτές, οι συγγραφείς τους, μέλη της ένοπλης Οργάνωσης, επιχειρούσαν άλλοτε να προσδιορίσουν τους στόχους του αγώνα, άλλοτε να τεκμηριώσουν την ανάγκη της ένοπλης δράσης και άλλοτε, εν είδει αντι-προπαγάνδας, να επιστρέψουν κατηγορίες που εκτόξευαν οι Βρετανοί προς την Οργάνωση. Όπως έχει προαναφερθεί, η βασικότερη κατηγορία των Βρετανών εναντίον της ΕΟΚΑ ήταν αυτή της τρομοκρατίας.

Η παρουσίαση θα επικεντρωθεί σε αυτήν ακριβώς την αντι-προπαγανδιστική ρητορική και στα αντεπιχειρήματα που προέβαλλε η ίδια η ένοπλη οργάνωση, διαρκώντας του Αγώνα. Στην παρουσίαση θα επιχειρηθεί να απαντηθούν τα εξής βασικά ερωτήματα: Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιούσε η ΕΟΚΑ για να απαντήσει στις κατηγορίες περί «βίας» και «τρομοκρατίας»; Με ποια παραδείγματα τεκμηριώνει τα επιχειρήματά της και ποια γεγονότα παρακινούσαν την ΕΟΚΑ να ασχοληθεί με το συγκεκριμένο θέμα; Ποια προπαγανδιστικά τεχνάσματα επιχειρούσαν να εφαρμόσουν οι συγγραφείς των προκηρύξεων που ασχολούνταν με αυτό το θέμα;

Σε μια περίοδο που τα βρετανικά αποικιακά επιχειρήματα της περιόδου 1955-1959 στιλβώνονται και επανέρχονται στην επιφάνεια ως προοδευτική και μεταμοντέρνα θεώρηση, φαίνεται ότι, το να ακουστεί αυτούσια η φωνή της ΕΟΚΑ, όπως έρχεται μέσα από τις προκηρύξεις της ίδιας της Οργάνωσης, είναι επάναγκες. Τόσο για να εμπλουτιστεί η επιστημονική γνώση, όσο και για να δοθούν απαντήσεις στα εν λόγω επιχειρήματα και για να ακουστεί καθαρά και πηγαία η φωνή της αγωνιζόμενης Κύπρου, όπως αυτή καταγραφόταν μέσα από τις προκηρύξεις της ένοπλης οργάνωσης που αγωνιζόταν για την Ελευθερία και την Ένωση.

Μαρία-Ελένη Αλεξιάδη, Φιλολόγος

«Η διάδοση του Χριστιανισμού στην Κύπρο κατά την περίοδο της ρωμαϊκής κυριαρχίας»

Αρχικά, κρίνεται απαραίτητο να γίνει μία συνοπτική αναφορά στον τρόπο, με τον οποίο η Κύπρος πέρασε στην κυριαρχία της Ρώμης (58 π.Χ) καθώς και στις συνθήκες που επικρατούσαν στη Μεγαλόνησο (όσον αφορά τους τομείς της οικονομίας, της κοινωνίας, της διοίκησης και της θρησκείας) από το 58 π.Χ. μέχρι την άφιξη του Παύλου, του Βαρνάβα και του Μάρκου στη Σαλαμίνα της Κύπρου το 45 μ.Χ, όπου και ξεκίνησαν να διδάσκουν τον Χριστιανισμό. Ταυτόχρονα, θα γίνει λόγος στη δράση των δύο αποστόλων και του Ευαγγελιστή στη νήσο και στη δεύτερη επίσκεψη του Βαρνάβα στην Κύπρο, τον τόπο γέννησής του, κατά τη διάρκεια της οποίας ποίμανε την Εκκλησία της Σαλαμίνας. Η εισήγηση θα ολοκληρωθεί με την επίδραση του Χριστιανισμού στη Μεγαλόνησο.

Στέλλα Αλεξίου, δ.φ.

« Με τη Μάνα Ελλάδα να βρεθείς αγκαλιά. Ξετυλίγοντας την ποιητική persona του ήρωα – μαθητή Ευαγόρα Παλληκαρίδη.»

Η αγγλοκρατία στην Κύπρο (1878 – 1960) αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη ιστορική εποχή της νεότερης κυπριακής ιστορίας που αναδεικνύει τις ποικίλες εκφάνσεις του Ελληνισμού. Τα γράμματα, οι τέχνες, η παραδοσιακή – δημοτική και η εκκλησιαστική μουσική διασώθηκαν και συντηρήθηκαν χάριν στη δράση αξιόλογων προσωπικοτήτων, ενώ αρκετοί μετέπειτα αγωνιστές που συμμετείχαν στον Εθνικό Απελευθερωτικό Αγώνα Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α) υπήρξαν δόκιμοι αναγνώστες και λόγιοι εκφραστές των γραμμάτων. Η εξέγερση εναντίον των Άγγλων σημάδεψε την ιστορία

του σύγχρονου Ελληνισμού στην Κύπρο και κατόρθωσε να απαλλάξει το νησί από την καταπιεστική αγγλική αποικιοκρατική διακυβέρνηση. Ξεχωριστή φυσιογνωμία αποτελεί ο έφηβος ήρωας Ευαγόρας Παλληκαρίδης (26 Φεβρουαρίου 1938 – 14 Μαρτίου 1957) του οποίου ο απαγχονισμός καθήλωσε την κοινή γνώμη. Ανάμεσα στα γραπτά του διακρίνουμε μια ευαίσθητη ποιητική φυσιογνωμία και έναν ανερχόμενο φιλόλογο. Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης, ως ένας δραστήριος μαθητής, είχε το προσόν που του έδωσε τη δυνατότητα να απεικονίσει την κατάσταση του Ενωτικού Δημοψηφίσματος και να παρουσιάσει με ζωντάνια και διαυγή σκέψη την αγάπη ενός Έλληνα για τα γράμματα. Η προσπάθεια αυτή αρχίζει στα πρώτα του γραπτά, όπως, για παράδειγμα, το «Ωδή στη Χαρά», το οποίο άρχισε να γράφει μετά από την παρότρυνση του φιλόλογου Γεωργιάδη και την ολοκληρώνει λίγες ώρες πριν από τον απαγχονισμό του.

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η απεικόνιση της δράσης του Ευαγόρα Παλληκαρίδη, αναφορά η οποία πρόκειται να εστιάσει και να εξετάσει επιλεκτικά κείμενα από το ποιητικό (πατριωτικά, θρησκευτικά, ερωτικά και λυρικά) και το πεζό του έργο. Τα κείμενα αυτά φανερώουν πως η εξέγερση του ελληνισμού της Κύπρου εναντίον των Άγγλων αποικιοκρατών σημάδεψαν την ιστορία του σύγχρονου ελληνισμού στο γενικότερο πλαίσιο των φιλολογικών, ψυχολογικών και φιλοσοφικών θεωρήσεων.

Μαρίτα Αμοιρίδου, Φιλόλογος, υποψ. δ.φ.

Λουίζα Χριστοδουλίδου, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου

«Σολωμική τραγικότητα και αγρυπνία στο ποίημα “Νυμφίου αγνοουμένου” του Κυριάκου Χαραλαμπίδη»

Σκοπός της εισήγησης είναι η παρουσίαση μίας από τις μεγάλες, διαιώνιες, γυναικείες Μορφές της ποίησης του Κυριάκου Χαραλαμπίδη και η αναφορά στους συμβολισμούς της και στην αντιστοιχία της με τις μεγάλες Μορφές - Ουσίες της σολωμικής ποίησης. Είναι η μορφή της Μητέρας, της μάνας ζωοδότρας, της κύπριας μητέρας που αγνοεί την τύχη του γιου της, μετά την εισβολή, της μάνας πατρίδας, της μαρτυρικής Κύπρου, της ελευθερίας, εθνικής και ηθικής, της Παναγίας, που θρηνεί τον αγνοούμενο, «εσταυρωμένο» Υιό και Νυμφίο.

Εκκινώντας από το ποίημα «Νυμφίου Αγνοουμένου» (Ηλίου και σελήνης άλω), θα καταδειχτεί, μέσα από σολωμικά διακείμενα, η τραγικότητα της ύπαρξης κάθε μάνας αγνοουμένου. Η υπαρξιακή δοκιμασία και το μαρτύριο, που βιώνει καθημερινά από την απώλεια του παιδιού της και την άγνοια για την τύχη του, την καταξιώνει στον χώρο της ηθικής, τη στεφανώνει με τη φωτεινή «άλω», αφού την υποβάλλει σε μια «αναβάθρα από δυσκολίες», σε ένα πέραςμα από πόνον εις πόνον έως τον άκρον πόνον. Μια καθημερινότητα στο άκρο σύνορο του άνω και του κάτω, στα όρια της υπομονής και της αντοχής, καθημερινότητα και μαζί κορυφαία στιγμή αληθινής ζωής. Η κύπρια μητέρα - Παναγιά του «Νυμφίου αγνοουμένου» δοκιμάζεται «τζι αντέχει».

Η Βασιλική Χριστοδούλου, πρόσωπο υπαρκτό και ηρωίδα του Κυριάκου Χαραλαμπίδη στο ποίημα, θρηνεί τον αγνοούμενο γιο της Νικόλα και ξαγρυπνά, πλέκοντάς του όλη νύχτα στα κρυφά, προσμένοντάς τον. Πεθαίνει και συνεχίζει να πλέκει και να αγρυπνά μετά θάνατον. Εμφανίζεται, λοιπόν, στον αναγνώστη με «πάντ' ανοιχτά, πάντ' αγρυπνά, τα μάτια της ψυχής της». Τα μάτια είναι η μυστηριακή και θαυμασιώδης διάνοιξη, η υπέρλογη δωρεά, με την οποία είμαστε προικισμένοι. Ως δωρεά της Υπέρβασης είναι πάντα ανοιχτή και αγρυπνη, είναι συστατικό στοιχείο της ύπαρξης που προηγείται του χρόνου, «πάντα». Γι' αυτό υποδηλώνει την αγρυπνία και

την ανοιχτότητα προς την ύπαρξη, προς τη θέα του σύμπαντος κόσμου, που βεβαιώνει την αιωνιότητα.

Έτσι, θα καταδειχτεί στην εισήγηση ότι η Κύπρια μάνα της ποίησης του Χαραλαμπίδη καθίσταται, διακειμενικά, κατά το πρότυπο της σολωμικής «Μητέρας Μεγαλόψυχης» και της «La madre greca», πέρα από εθνικό και οικουμενικό σύμβολο, ένα σύμβολο συμπαντικό, που διεκτείνεται στον ενιαίο και ατέρμονο χωροχρόνο του σύμπαντος που μας περιβάλλει.

Νιόβη Αντωνιάδου-Ψαρέλη, Φιλολογος

«Το θεματικό μοτίβο της μοίρας μέσα από τα ποιήματα του Κυπριακού *Canzoniere* (Ανθολογία Πετραρχικών ερωτικών ποιημάτων)»

Στην εισήγηση θα αναλυθεί το θεματικό μοτίβο της μοίρας μέσα από τα ποιήματα 9,12,21,93 του Κυπριακού *Canzoniere* (Ανθολογία Πετραρχικών ερωτικών ποιημάτων) ή όπως πρωτύτερα ονομαζόταν, τις Ρίμες Αγάπης. Το έργο αποτελείται από 156 ποιήματα γραμμένα στην κυπριακή διάλεκτο του 16^{ου} αιώνα. Το κεντρικό θέμα της συλλογής είναι ο ανεκπλήρωτος ερωτικός πόθος για μια κοπέλα που έχει αγαπήσει ο εκάστοτε ποιητής. Για τον Πετράρχη είναι η Λάουρα και για το Κύπριο ποιητή είναι η Χρυσταλλένη. Ωστόσο, πολλά μοτίβα που διανθίζουν τα ποιήματα είναι επηρεασμένα τόσο από τον Πετραρχισμό όσο και από την κουλτούρα της εποχής. Σε ολόκληρο το ποιητικό έργο, όπως το παραθέτει στο corpus η Θέμιδα Σιαπκαρά –Πιτσιλλίδου υπάρχουν δεκατρία ποιήματα που αναφέρονται στα μοτίβα του ριζικού, δηλαδή της μοίρας του ποιητή, αλλά και της τύχης που τον συνοδεύει στις διάφορες εκφάνσεις της ζωής του. Οι όροι ριζικό και τύχη, φαίνεται ότι χρησιμοποιούνται κάθε φορά με διαφορετική οπτική γωνία. Είναι γεγονός ότι το θέμα είναι ιδιάζον και με βαρύνουσα σημασία και έχει μελετηθεί στο πέρασ των αιώνων. Ως εκ τούτου έχουν επιλεχθεί μόνο τέσσερα από τα δεκατρία ποιήματα. Σε αυτά θα εξεταστεί το θέμα της μοιρολατρίας, το οποίο ακμάζει κατά τον Μεσαίωνα., το μοτίβο του ανεκπλήρωτου έρωτα που βιώνει ο τροβαδούρος και συνδέεται με το σκληρό ριζικό του ποιητή και τέλος το θέμα του θανάτου που ο ποιητής περιμένει να επέλθει ως λύτρωση και απαγκίστρωση από τη μοίρα. Επιπροσθέτως, η περαιτέρω ανάλυση των εν λόγω ποιημάτων φωτίζουν σημαντικές πτυχές τόσο της κυπριακής όσο και της κρητικής λογοτεχνίας.

Χριστίνα Αργυροπούλου, δ.φ.

«Η Κύπρος στο έργο του Νίκου Καζαντζάκη, του Χριστόφορου Μηλιώνη και του Μ.Β. Χατζόπουλου»

Μέσα από τους πεζογράφους Ν. Καζαντζάκη (*Ταξιδεύοντας Ιταλία, Αίγυπτος[...] Κύπρος. Ο Μοριάς, Ταξιδεύοντας Αγγλία και Ο Καπετάν Μιχάλης*), Χριστόφορο Μηλιώνη (*Το πουκάμισο του Κένταυρου και άλλα διηγήματα*) και Μ.Β. Χατζόπουλο (τριλογία: *Εν μέρει ελληνίζων, Ο Περατικός, Νόστος Πάθη*) θα αναδειχθεί η παρουσία της Κύπρου στη λογοτεχνία. Έτσι, η ομορφιά της νήσου, ο πολιτισμός της, τα ήθη και τα έθιμα και κυρίως η πολυτάραχη νεότερη ιστορία της από την Αγγλοκρατία, από τον Εθνικό Αγώνα για Απελευθέρωση και Ένωση με την Ελλάδα, από τη Συνθήκη της Ζυρίχης έως τον Μάη του 1968 στο Παρίσι, τη Δικτατορία στην Ελλάδα το 1967, το Πραξικόπημα στην Κύπρο και τις εισβολές του Ατίλα θα αναδειχθούν με τη γραφή και το ύφος του κάθε δημιουργού.

Με συνέχεια και πληρότητα παρουσιάζεται η νεότερη ιστορία της Κύπρου από τον Μ.Β.Χατζόπουλο μέσα από τα μυθιστορήματά του με ήρωες τον Δημήτρη και την Άννα, που γνωρίστηκαν στα μαθητικά και εφηβικά χρόνια, που οι ιστορικές περιπέτειες της Κύπρου επηρέασαν άμεσα τη ζωή τους, με την ξενιτιά και την επανένωσή τους μετά από πολλά χρόνια. Το νεαρό ζευγάρι επιστρέφει στην Κύπρο, αλλά εκεί θα βρεθούν αντιμέτωποι με τα τελευταία γεγονότα του πραξικοπήματος και της εισβολής, όλα τα αντιμετωπίζουν με ήθος και δύναμη, δίνοντας ο Δημήτρης το δικό του δυναμικό παρόν στην ιστορία του τόπου του, που δυσκόλεψε ιδιαίτερα την ατομική και οικογενειακή του ζωή. Η οικογενειακή αγάπη και οι αξίες τους για τον τόπο και τη ζωή τους έβγαλαν από την πολυτάραχη ιστορική περιπέτεια δυνατούς, καλούς γονείς και ώριμους πολίτες.

Συνεπώς, μέσα από αυτούς τους δημιουργούς θα απολαύσουμε τη λογοτεχνία που συνομιλεί με την κοινωνία και την ιστορία μας, με υψηλές αξίες, όπως είναι η Ελευθερία και η Αξιοπρέπεια.

Ντία-Τροοδία Αριστοδήμου, δ.φ.

«Η Κυπρογένεια πλημμυροί τον αιθέρα»: Το ερωτικό στοιχείο στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη.

Σκοπός της εισήγησης είναι η συστηματική μελέτη και παρουσίαση του ιδιαίτερου τρόπου με τον οποίο απαντάται το ερωτικό στοιχείο στο ποιητικό έργο του ποιητή Κυριάκου Χαραλαμπίδη. Αφού με συντομία αναφερθούμε στην ποικιλία των θεμάτων με τα οποία ο Χαραλαμπίδης καταπιάνεται στο έργο του, καθώς και στην κεντρική θέση που κατέχει η ιστορία στην ποίησή του -κυρίως μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974 στο νησί του-, επισημαίνουμε και την ιδιαίτερη παρουσία του ερωτικού στοιχείου στο έργο του: ως «σκίρτημα της ψυχής και της σάρκας» στις πρώτες συλλογές ως «έρως πατρίδος» προς το νησί του γενικότερα και προς τη γενέτειρα πόλη του ειδικότερα (κυρίως στη συλλογή «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα») και ως «έρως περί το καλόν», με την έννοια δηλαδή του πλατωνικού έρωτα για την ομορφιά και το κάλλος, με πυκνότητα και συχνότητα σε ποιήματα των τελευταίων συλλογών και ιδιαίτερα της συλλογής «Ίμερος». Πρωταγωνιστικά πρόσωπα των ποιημάτων των συλλογών αυτών είναι η Αφροδίτη και η Ελένη, τα οποία, καθώς είναι ταυτισμένα με την Κύπρο, παραπέμπουν στον τόπο καταγωγής του ποιητή και στον ομηρικό κόσμο. Παράλληλα, η «επιστράτευση» των αρχετυπικών αυτών μορφών, των κατεξοχήν συμβόλων του έρωτα και του κάλλους, συνδέεται άμεσα και συμβαδίζει με μια βασική λειτουργία και βασική επιδίωξη της ποιητικής γραφής του Χαραλαμπίδη: την ερμηνεία δηλαδή με όρους αισθητικής -κατά το πρότυπο των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων και ποιητών- θεμελιακών ζητημάτων της μυστηριακής και συνάμα ερωτικής ουσίας της ζωής.

Στέλλα Βατούγιου, ΜΑ, Φιλολόγος

«Η κινηματογραφική παραγωγή της Κύπρου (1963-2011). Χαρακτηριστική περίπτωση διακοινοτικού κινηματογράφου»

Σκοπός της εισήγησης είναι να εξετάσει τη σχέση μεταξύ της κυπριακής κινηματογραφικής παραγωγής και της νεότερης ιστορίας του νησιού, σχέση η οποία αποδεικνύεται εξαιρετικά στενή. Ήδη από το ξεκίνημά του (1962-1974) ο κυπριακός κινηματογράφος επικεντρώνεται στον απελευθερωτικό αγώνα, στα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα από τα οποία και αντλεί υλικό για τη θεματολογία του. Οι

δραματικές εξελίξεις από τον Ιούλιο του 1974 κυριαρχούν στη συνέχεια στην κινηματογραφική παραγωγή και εξακολουθούν να επηρεάζουν τους δημιουργούς μέχρι σήμερα.

Τόσο οι ταινίες μυθοπλασίας όσο και τα ντοκιμαντέρ εμπνέονται κυρίως από το γεγονός του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής και προσπαθούν να δώσουν μια εξήγηση για όσα συνέβησαν αλλά και να εκθέσουν τις συνέπειες που είχαν για την καθημερινή ζωή των απλών ανθρώπων και των δύο κοινοτήτων.

Βασικά χαρακτηριστικά και των δύο ειδών ταινιών είναι η συχνή χρήση αρχειακού υλικού, επικαίρων και ηχητικών ντοκουμέντων (ακόμα και στις μυθοπλαστικές ταινίες) που τους προσδίδει μια ιδιαίτερη ιστορική αξία, αλλά και η προσπάθειά τους πέρα από τη συγκινησιακή φόρτιση, να διατηρήσουν μια ανθρωπιστική στάση απέναντι και στις δύο πλευρές –Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους- και στα ανθρώπινα δράματα που δημιουργούνται στη σκιά του πολέμου.

Χριστίνα Βέικου
Λέκτωρ Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου

Η προσφυγιά ως βίωση εσωτερικής αποξένωσης. Ιστορίες και εμπειρίες από το Αργάκι της Μόρφου

Η εισήγηση εντάσσεται στον 1^ο θεματικό άξονα του συνεδρίου «Ιστορία της Κύπρου» και ειδικά στην 5^η θεματική ενότητα «Τουρκική εισβολή και Κατοχή». Παρουσιάζει την αιφνιδιαστική και βίαιη εκτόπιση των κατοίκων ενός πλούσιου χωριού, του Αργακιού, στην περιοχή της Μόρφου στην βόρεια Κύπρο, τον Αύγουστο του 1974, κατά την εισβολή και την προέλαση του επιτιθέμενου τουρκικού στρατού. Αναφέρεται ειδικά στις τραυματικές εμπειρίες και στα έντονα αισθήματα εκτοπισμού, φυσικής και ψυχικής αποξένωσης που συγκλόνισαν τους γηγενείς ελληνοκυπρίους, οι οποίοι μέσα σε λίγες μέρες είδαν να μεταβάλλεται η καθημερινή τους ζωή, η περιουσιακή τους κατάσταση και η ίδια η υπαρξιακή τους ταυτότητα, αφού είχαν γίνει πλέον πρόσφυγες πολέμου μέσα στην ίδια τους την πατρίδα.

Κύρια πηγή αυτής της τραγικής ιστορικής αφήγησης είναι το έργο του κυπριακής καταγωγής Peter Loizos, που πέθανε πρόσφατα (1937-2012), και ο οποίος διετέλεσε για περισσότερα από 30 χρόνια (1969-2002), καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο London School of Economics (LSE), με το ακαδημαϊκό του έργο να εστιάζεται στην Κύπρο, απ' όπου καταγόταν ο πατέρας του. Ο Loizos, με πολύχρονη επιτόπια έρευνα, έγραψε συνολικά τρία βιβλία για την κοινωνική οργάνωση και την εθιμική ζωή της Κύπρου. Στο πρώτο *The Greek Gift* (1975), την πρώτη ανθρωπολογική μονογραφία για την Κύπρο, ο Loizos εξετάζει πώς επιδρούν τα πολιτικά γεγονότα μετά την Κυπριακή Ανεξαρτησία σε μια εθνοτικά μεικτή αγροτική κοινότητα, προσφέροντας μια πολύτιμη μαρτυρία της συγκρουσιακής δυναμικής πριν από το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή. Στο δεύτερο, *The Heart Grown Bitter: A Chronicle of Cypriot War Refugees* (1981) παρακολουθεί τους πρόσφυγες πλέον πληροφορητές του και καταγράφει την εμπειρία του πολέμου, της κατοχής, του εκτοπισμού και της προσφυγιάς τους. Τέλος, στο τελευταίο, *Iron in the Soul: Displacement, Livelihood and Health in Cyprus* (2008) μελετά σε βάθος τις υλικές συνέπειες αλλά και τις ψυχικές συγκρούσεις που προκάλεσε ο εκτοπισμός στην οικογενειακή και την προσωπική κατάσταση των πληροφορητών του,

συμπεραίνοντας ότι η οικογενειακή ενότητα και οι αξίες της συγκροτούν ισχυρούς μηχανισμούς επιβίωσης για τα άτομα που βρίσκονται σε καθεστώς ανασφάλειας.

Από τα βιβλία αυτά μόνο το δεύτερο μεταφράστηκε στα ελληνικά με τον τίτλο «Χρονικό της Κυπριακής προσφυγιάς», σε μετάφραση του Σπύρου Μαρκέτου και κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Αλεξάνδρεια» το 2001. Το βιβλίο αυτό εξιστορεί τη ζωή στο Αργάκι, πριν από το 1974, τα γεγονότα εκείνης της χρονιάς -το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και την τουρκική εισβολή- που οδήγησαν στην φυγή και την εξορία των κατοίκων, τον αγώνα τους για την επιβίωση και την οδυνηρή συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι δεν επρόκειτο να γυρίσουν σύντομα στον τόπο τους και ότι ήταν πλέον αναγκασμένοι να επωμιστούν την ταυτότητα του πρόσφυγα. Έλκοντας την καταγωγή του από το Αργάκι (όπου γεννήθηκε ο πατέρας του) και γνωρίζοντας καλά τον τόπο, ο Λοίζος μπόρεσε να συνδυάσει την ανθρωπολογική οπτική του ερευνητή με την προσωπική ματιά τού συγγενή των χωριανών. Η σύνθεση των παρατηρήσεων αλλά και των διαπιστώσεων που ο ίδιος ήταν σε θέση να κάνει, δίνει μια ζωντανή, συγκινητική και διεισδυτική περιγραφή της δραματικής δοκιμασίας των ανθρώπων αυτών. Κατάφερε, έτσι, να καταδείξει με μεγάλη οξυδέρκεια και ένταση τις εμπειρίες των θυμάτων πολέμου, αποκαλύπτοντας τι σημαίνει να γίνεται κανείς πρόσφυγας στον τόπο του, καθώς και ότι οι κύριοι πρωταγωνιστές της Ιστορίας είναι οι άνθρωποι ως φορείς στρατηγικών επιλογών, ως αφηγητές προσωπικών ιστοριών απώλειας και επιβίωσης και ως σωματικά υποκείμενοι στις τροπές των γεγονότων.

Χαράλαμπος Βλαχόπουλος
Φιλολόγος

Η μαρτυρική Κύπρος στην πρόσκληση του 1821

Σε Κρήτη, Κύπρο και Επτάνησα, αλλά και σε νησίδες του κυρίως ελληνικού χώρου, μια «αστική» τάξη είχε αρχίσει από τον 17^ο αιώνα να δημιουργείται, φορέας νέων πολιτικών και νεωτεριστικών αντιλήψεων. Η τάξη αυτή, λόγω της επαφής με την Εσπερία, είχε στις παραμονές της Επανάστασης του 1821 ωριμάσει ιδεολογικά, ώστε να δείχνει έτοιμη να συμπλεύσει στο ελληνικό όνειρο για διεκδίκηση της ανεξαρτησίας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Στο οργανωτικό σχέδιο της Φιλικής Εταιρείας η απόμακρη Μεγαλόνησος είχε προκριθεί να αναλάβει τον ρόλο του οικονομικού ενισχυτή της Επανάστασης. Ο Αλ. Υψηλάντης είχε αποστείλει ήδη στον μνημένο αρχιεπίσκοπο Κυπριανό γράμμα για την αποστολή των συνεισφορών της νήσου στον ενεργό Φιλικό και προεστό της Πάτρας Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο για την έναρξη του «Σχολείου» της Πελοποννήσου, δηλαδή για τον Αγώνα. Ο Κυπριανός, όμως, και οι συνεργάτες του μητροπολίτες Πάφου, Κυρήνειας και Κιτίου θανατώθηκαν τον Ιούλιο του 1821, κατά τις πολυήμερες τουρκικές σφαγές Ελλήνων στο νησί, που κατέπνιξαν κάθε σκέψη εξέγερσης εν τη γενέσει της.

Στη διάρκεια του Αγώνα δεν παρουσιάστηκαν ποτέ αντικειμενικές συνθήκες για εξέγερση των Κυπρίων. Κύπριοι, βέβαια, αγωνιστές δεν έπαψαν να εργάζονται για μια κυπριακή εξέγερση αναζητώντας δάνειο στην Ευρώπη για το σκοπό αυτό ή επιχειρώντας να σύρουν την επαναστατική ελληνική κυβέρνηση σε μια εκστρατεία στον Λίβανο και στην γειτονική Κύπρο. Πολλοί, επίσης, κατέστησαν έντονη την παρουσία

τους προσφέροντας από διάφορες θέσεις στην ευόδωση της ελληνικής ανεξαρτησίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε την οικογένεια Θησέα (Κυπριανός, Θεόφιλος, Νικόλαος), την οικογένεια Οικονομίδη (Δαβίδ και Υιοί), τον Χαρ. Μάλη. Δεν ήταν λίγοι, ακόμα, όσοι Κύπριοι αγωνίστηκαν στα πεδία των μαχών ενάντια στους Τούρκους (υπεράσπιση Μεσολογγίου, μάχες Αθηνών, Ιόνιος Φάλαγγα με συμμετοχή και Κυπρίων).

Η εισήγηση φιλοδοξεί να παρακολουθήσει στις λεπτομέρειές της την κυπριακή παρουσία κατά την κρίσιμη για τον Ελληνισμό δεκαπενταετία, που οριοθετείται από τη σύσταση της Φιλικής Εταιρείας (1814) ως την έλευση του Καποδίστρια (1828), ερειδόμενη στη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και σε ανέκδοτα αρχειακά τεκμήρια.

Ανδρέας Ι. Βοσκός
Ομότ. Καθηγητής ΕΚΠΑ

Από την Αρχαϊκή Επική Ποίηση της Κύπρου και τον μύθο του Τεύκρου στην *Ελένη* του Ευριπίδη και στην *Ελένη* του Σεφέρη

Συνοπτική συσχετική παρουσίαση της *Ελένης* του Γιώργου Σεφέρη και της *Ελένης* του Ευριπίδη (με αφητηρία τις περιστάσεις υπό τις οποίες συντέθηκαν και παρουσιάστηκαν τα δύο έργα) και των αρμών που παραπέμπουν στην Αρχαϊκή Επική Ποίηση της Κύπρου και στον μύθο του Τεύκρου του Σαλαμίνιου (μέσω Ευριπίδη κατά κύριο λόγο στην περίπτωση του Σεφέρη), με έμφαση στη αντίστοιχη δημιουργική μετάπλαση βασικών κοινών μοτίβων.

Βασίλειος Βουβονίκος, δ.φ.
Νικόλαος Δ' Μουζάλων: Απολογητικόν Ποίημα. Η κυπριακή «εξορία»

Ο Νικόλαος Δ' Μουζάλων διορίστηκε από τον αυτοκράτορα Αλέξιο Α' Κομνηνό (1081-1118) Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, το 1107. Το 1110 περίπου παραιτήθηκε από το αξίωμά του μη αντέχοντας την υπηρεσία στη μακρινή επαρχία της Κύπρου και τις συνθήκες που επικρατούσαν εκεί. Το απολογητικό του ποίημα «Στίχοι Νικολάου μοναχού τοῦ Μουζάλωνος, τοῦ γεγονότος ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ἐν τῇ παραιτήσει αὐτοῦ γενόμενοι» (1058 ιαμβικοί στίχοι) είναι μια σημαντική πηγή για την Κύπρο στις αρχές του ΙΒ' αιώνα. Το έργο χρονολογείται λίγο μετά την παραίτησή του (μεταξύ των ετών 1110-1111) και μέσα από αυτό αντλούμε πληροφορίες για την πολιτική και εκκλησιαστική κατάσταση της εποχής του, αλλά και αναδεικνύεται μια προσωπική οπτική στα τεκταινόμενα.

Ελένη Βουσολίνου, δ.φ.

«Ζητήματα αγγλοκρατίας της Κύπρου. Σύγκριση με την αγγλοκρατία των Ιονίων νήσων»

«Αποδεχόμεθα την αλλαγήν της κυβερνήσεως καθ' όσον πιστεύομεν ότι η Βρετανία θα βοηθήσει την Κύπρον, όπως έπραξε και με τας νήσους του Ιονίου Πελάγους, ίνα ενωθεί

μετά της μητρός Ελλάδος, μετά της οποίας φυσικώς συνδέεται». Τα λόγια αυτά του Μητροπολίτη Κιτίου Κυπριανού Οικονομίδα, απευθυνόμενα στον Υπάτο Αρμοστή Γκόρνετ Γούλσεν, στις 22 Ιουλίου 1878, στη Λάρνακα, μετά τα 307 χρόνια της οθωμανοκρατίας, αποτυπώνουν την πίστη του ιδίου για τις αγαθές προθέσεις της Αγγλίας για την Κύπρο. Παράλληλα, φανερώνουν και την πολιτική διάσταση της εθνικοποιημένης ιδέας απέναντι στην υπάρχουσα ιδέα της οικουμενικότητας της εκκλησίας, όπως μέχρι τότε είχε διαμορφωθεί με την οικουμενική ομπρέλα του Πατριαρχείου. Κατά πόσο, όμως, η αγγλοκρατία αποτέλεσε εγγύηση ειδικά για την ολοκλήρωση ενός εθνικού οράματος τόσο για τα Ιόνια Νησιά όσο και για την Κύπρο; Ήταν ίδιες οι συνθήκες για τα Επτάνησα, στα οποία πραγματώθηκε, τελικά, η ένωση με την Ελλάδα, και την Κρήτη;

Το αντάλλαγμα της Αγγλίας για την ένωση των Ιονίων Νησιών, το 1864, με το Ελληνικό Κράτος, απέναντι στην αλλαγή του θρόνου από τον Όθωνα στο Γεώργιο για την Ελλάδα αποτυπώνει το διπλωματικό παιχνίδι της Αγγλίας με την Ελλάδα. Για την Κύπρο το παιχνίδι αυτό αποτυπώνεται μέσα από την άσκηση οικονομικού και στρατιωτικού ελέγχου της Αγγλίας στην Α. Μεσόγειο απεμπολώντας ουσιαστικά κάθε όραμα ελπίδας για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Επιπλέον, ο ίδιος ο αγώνας κατά της αγγλοκρατίας βασίστηκε σε μια ιδιάζουσα περίπτωση οργάνωσης, της Στρατιωτικής Οργάνωσης Γρίβα, η οποία είχε ιδρυθεί κατά τη γερμανική κατοχή στην Αθήνα, μάλιστα για κάποιους με αποχρώσεις που φανέρωναν διάθεση συνεργασίας με τους Γερμανούς.

Η πάλι κατά της αγγλοκρατίας έχει, τελικά, διπλό χαρακτήρα: από τη μια διαμορφώνεται με τον ένθερμο πατριωτικό ηρωισμό μέσα από τις αδιαπραγμάτευτες επιταγές Κυπρίων Συμβόλων, όπως του Γρηγορίου Αυξεντίου, από την άλλη με τον αινιγματικό ρόλο του Γρίβα και της δράσης της Ε.Ο.Κ.Α, απέναντι της οποίας εδράζεται η αντιπαλότητα του Α.Κ.Ε.Λ. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αποτελεί ηγετικό πρόσωπο στην υπόθεση της Κύπρου. Η συμφωνία της Ζυρίχης και του Λονδίνου αποτυπώνουν τη διεθνή διεκυστίνδα που επηρέασε άμεσα τη δράση της Ε.Ο.Κ.Α. και που τελικά έφερε το αποτέλεσμα της κήρυξης της ανεξάρτητης Κύπρου κάτω από την εγγύηση της Ελλάδας, της Τουρκίας και, φυσικά, της Αγγλίας. Το πιο σαφές όλων ήταν η οριστική απομάκρυνση από την περίπτωση της ένωσης και από την απόλυτη απόδειξη του απραγματοποίητου πόθου του Μητροπολίτη Κιτίου Κυπριανού αναφορικά με το μείζον θέμα της εθνικής ολοκλήρωσης. Έτσι, για άλλη μια φορά η Αγγλία φαινόταν να έχει τη διάθεση να ενεργεί για το καλό της εθνικής υπόθεσης χωρίς, τελικά, να το πράξει, αφού η σφαίρα των συμφερόντων της εκ των προτέρων ήταν διαγεγραμμένη.

Αλίκη Κ. Γαλιατσάτου, ΜΑ, Φιλολόγος

«Ο Αγώνας της ΕΟΚΑ στη λογοτεχνία: Λ. Ντάρρελ, Πικρολέμονα – Ρ. Ρούφος, Η Χάλκινη εποχή – Κ. Μόντης, Κλειστές πόρτες: Μία παράλληλη ανάγνωση»

Η εισήγηση αποτελεί μια συγκριτική ανάγνωση τριών λογοτεχνικών κειμένων με θέμα τον Κυπριακό Αγώνα του 1955-59. Πρόκειται για το έργο του Άγγλου Λ. Ντάρρελ, *Πικρολέμονα*, του Ελλαδίτη Ρόδη Ρούφου, *Η Χάλκινη εποχή* και του Ελληνοκύπριου Κώστα Μόντη, *Κλειστές πόρτες*. Προσπαθώντας να απαντήσει στο ερώτημα γιατί ξεσηκώθηκαν οι μέχρι τότε φιλήσυχοι Κύπριοι και γιατί αγωνίσθηκαν να ενωθούν με την καθημαγμένη από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Εμφύλιο Ελλάδα εμφορούμενος από τη δική του ιδεολογία και εκπροσωπώντας το οικείο έθνος ο κάθε συγγραφέας αντιμετωπίζει από διαφορετική οπτική γωνία τον Αγώνα.

Από τη μια πλευρά στα *Πικρολέμονα* (1957) ο Ντάρρελλ υπόρρητα αμφισβητεί το ελληνικό παρελθόν της Κύπρου, παρουσιάζει τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ ως τρομοκράτες, αποσιωπά εντέχνως τη μαζικότητα του ξεσηκωμού και – αν και έχει Ελλαδίτες και Ελληνοκύπριους φίλους και μιλά εξαιρετικά ελληνικά – με εμπεδωμένη, αν και συγκαλυμμένη, την υπεροψία του αποικιοκράτη δεν μπορεί να κατανοήσει τον ελληνικό πόθο της ελευθερίας. Από την άλλη πλευρά ως απάντηση στα *Πικρολέμονα* ο Ρούφος αποδίδει στη *Χάλκινη εποχή* (1960) μυθιστορηματικά την εποποιία της ΕΟΚΑ συνθέτοντας ταυτοχρόνως ένα ψυχογράφημα της γενιάς του Αγώνα. Είναι μια γενιά γεμάτη υποσχέσεις μετά από μακροχρόνιο λήθαργο, σαν εκείνη που συμβολίζει το ομώνυμο γλυπτό του Ροντέν, με εθνικά ιδανικά όμοια με εκείνα του 19^{ου} αι. Παρόμοια είναι η στάση του Μόντη στις *Κλειστές πόρτες* (1964), ο οποίος προβάλλοντας τη διαχρονικότητα της ελληνικής Κύπρου αποδεικνύει τον αλυτρωτικό χαρακτήρα του κυπριακού Αγώνα.

Ευαίσθητος δέκτης των μηνυμάτων των καιρών ο λογοτέχνης, φορέας του πολιτισμικού του υποβάθρου, υπονοεί την ερμηνεία των ιστορικών εξελίξεων. Κάποτε-κάποτε την προμαντεύει: μεταξύ αποικιοκρατών και αποικιοκρατούμενων οι πόρτες παρέμειναν κλειστές. Η διχοτομημένη Κύπρος είναι το κληροδότημα της βρετανικής αποικιοκρατίας.

Αγάθη Γεωργιάδου, δ.φ.,

Τα «αφροδίσια» ποιήματα του Κυριάκου Χαραλαμπίδη

Η εισήγηση εστιάζεται στην ποιητική συλλογή του Κυριάκου Χαραλαμπίδη με τίτλο *Ήλιου και Σελήνης ἄλως* (Ίκαρος, 2018) και συγκεκριμένα στα ποιήματα που αφιερώνει ο ποιητής στην Αφροδίτη, τα «αφροδίσια», όπως τα αποκαλεί ο ίδιος. Η θεά πρωταγωνιστεί στα είκοσι από τα πενήντα τέσσερα ποιήματα της συλλογής με ποικίλες μορφές, αισθητοποιώντας όλη την ανθρώπινη διαδρομή στη ζωή: από τη νεότητα και τον έρωτα ως την παρακμή και τον θάνατο. Εμφανίζεται, δηλαδή, ως μυθολογική οντότητα, ως προσωποποίηση των άστρων, ως υπαρξιακή οντότητα, ως σύμβολο, πάθους, έρωτα, ηδονής και απόλυτης ομορφιάς κ.ά.. Πάνω από όλα, έχει ανθρώπινο πρόσωπο: είναι μια γυναίκα που γίνεται θνητή χάριν του έρωτά της, που θρηνεί πικρά για τον χαμό του αγαπημένου της και κατατρύχεται από το κάλλος της.

Αικατερίνη Γεωργιάδου Τιμοθέου, Φιλολόγος

Η αξιοποίηση της κυπριακής διαλέκτου στα γλωσσικά μαθήματα

Σύμφωνα με την Κακριδή-Φερράρι διαλεκτόφωνοι πληθυσμοί υπάρχουν αρκετοί και πολυάριθμοι. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε όλο το φάσμα και το πεδίο δράσης τους καθώς και το μέγεθος της σύνδεσής τους με τις γεωγραφικές παραμέτρους, από τις οποίες εξαρτώνται. Ακολούθως δόκιμο είναι να επαναληφθεί ότι κάθε διαλεκτικό συνεχές είναι αλληλένδετο και ευθύγραμμο, ενώ οποιαδήποτε παλινδρόμησή του επηρεάζει τα κριτήρια καθορισμού και χαρτογράφησης του μέσα στην γλωσσική κανονικότητα. Έτσι, η εξάλειψη κάθε ενδογλωσσικού ιστού οδηγεί στον διαχωρισμό της πρότυπης γλώσσας από τις ποικιλίες της, διότι αυτομάτως υποδιαίρει τη γλώσσα και κατηγοριοποιεί σε επίπεδα τις ποικιλίες της. Μοιραία, λοιπόν, η πρότυπη ενδυναμώνεται και ισχυροποιείται. Με τη βοήθεια, όμως, της ισχύος της δεν «συντηρεί» τις παραπάνω ποικιλίες αλλά τις «αλώνει» με ορατό τον κίνδυνο της συρρίκνωσής τους. Από την άλλη πλευρά αξίζει να σημειωθεί ότι η απελευθέρωση των ανθρώπων από τα συμβατικά όρια της γνώσης αλλά και της χρήσης των γλωσσών,

αυτομάτως, αναβαθμίζει τις ίδιες τις γλώσσες, καθώς τις βγάζει από την «απομόνωσή» τους.

Η αλλαγή αυτή κρίνεται επιβεβλημένη, επειδή η γλωσσική εκμάθηση αποτελεί μια δια βίου φυσική ροπή του ανθρώπου, προκειμένου αυτός να ικανοποιήσει στο μέγιστο τις επικοινωνιακές του ανάγκες, να αναπτύξει κίνητρα, δεξιότητες και κυρίως ικανότητες με διαπολιτισμικό πάντοτε πρόσημο. Κάτι αντίστοιχο ισχύει και με τις διαλέκτους. Ιδιαίτερα δε με τις ζωντανές διαλέκτους, οι οποίες ακολουθούν τις γραμματικές και συντακτικές συμβάσεις της λεγόμενης «πρότυπης» γλώσσας τους, ταυτόχρονα όμως προβάλλουν τις τοπικές ιδιαιτερότητες καταλήγοντας στις διαφορετικότητες των φυσικών ομιλητών. Αυτοί τελικά παρουσιάζουν, περισσότερα από τα αναμενόμενα, σημεία σύγκλισης, τα οποία μοιραία οδηγούν στην ομοιοτροπή έκφρασή τους. Μια από τις περιπτώσεις αυτές είναι και η κυπριακή διάλεκτος.

Η ιστορία της ανάγεται στους αρχαίους χρόνους, παραμένει όμως ακόμη ζωντανή. Συνεπώς η γλωσσική της μελέτη και αξιοποίηση θα συμβάλλει στην επίτευξη του επιστημονικού στόχου αναφορικά με την πολλαπλογλωσσία, εξυπηρετώντας παράλληλα και τις νέες τάσεις και ροπές της παιδαγωγικής, οι οποίες συνδυάζουν την γλώσσα του σχολείου με την γλώσσα του σπιτιού και την γλώσσα της γειτονιάς ως αυθεντικές εμπειρικές δεξαμενές.

Σε αυτήν ακριβώς την συνθήκη στηρίζεται και το παρόν πόνημα. Σκοπός του δεν είναι να υποδείξει μόνο, πώς μπορεί η κυπριακή διάλεκτος, ως γλωσσική ποικιλία, να διδαχθεί μέσα από τα Αναλυτικά Προγράμματα, αλλά κυρίως πώς μπορεί να συμβάλει μέσα από την διδακτική της στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των χρηστών της. Σκοπός του, επίσης, είναι να αξιοποιήσει συγκριτικά μνημεία λόγου, όπως το νανούρισμα της κυπριακής και της ποντιακής διαλέκτου, ως οργανωμένης εκφοράς λόγου. Για τον λόγο αυτό ο χρήστης κάθε διαλέκτου οφείλει να γνωρίζει τον γλωσσικό κώδικα που χρησιμοποιεί τόσο στην κατανόηση και παραγωγή προφορικού όσο και στην κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου. Δίκαια λοιπόν για κάθε προσπάθειά του επιθυμεί να υπάρχει και το αντίστοιχο αποτέλεσμα, δηλαδή η επικοινωνία. Συνεπώς, κάθε επικοινωνιακή προσπάθεια στέφεται με επιτυχία μόνον, όταν ο χρήστης αισθανθεί ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι στην συγκεκριμένη επικοινωνιακή περίπτωση κατανοούν το λόγο του.

Ελένη Γιοβάνη, δ.φ.

«Οι κυπριακοί λόγοι του Ισοκράτη»

Οι τρεις λόγοι του Ισοκράτη «Ευαγόρας», «Προς Νικοκλέα» και «Νικοκλής ή Κύπριοι» δείχνουν τον σύνδεσμο του ρήτορα με την κυπριακή δυναστεία, αναφέρονται σε προσωπικότητες σύγχρονές του, εμπεριέχουν την πολιτική θεωρία του και κινούνται σε τρεις άξονες σχέσεων: Στις σχέσεις του ανθρώπου με την εξουσία, της εξουσίας με τον λαό και των ανθρώπων μεταξύ τους. Και οι τρεις διδάσκονται στα σχολεία από το πρωτότυπο, από μετάφραση ή αποσπασματικά ως αδιάκτο κείμενο.

Η έρευνα των κειμένων αυτών αποσκοπεί στη διερεύνηση των ένδηλων και άδηλων στόχων που καθόρισαν τη συγκεκριμένη επιλογή τους.

Όσον αφορά στη μεθοδολογία, έγινε αρχειακή έρευνα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ιστορικής έρευνας και φιλολογική ανάλυση. Η επεξεργασία των κειμένων έγινε με την τεχνική της Ανάλυσης Περιεχομένου προκειμένου να καταρτιστεί κώδικας αξιών και να σκιαγραφηθεί η φυσιογνωμία του νέου πολίτη που η εκπαίδευση επιδιώκει να διαπλάσει.

Ασπασία Γκιόκα, δ.φ.

«Η Κύπρος, η θεά Αφροδίτη και ο Γιώργος Σεφέρης: ίχνη παρουσίας της Κύπριδας στη συλλογή ποιημάτων *Ημερολόγιο Καταστρώματος γ' του Γ. Σεφέρη*»

Η λατρεία της θεάς Αφροδίτης, όπως και πολλοί μύθοι σχετικά με αυτήν, είναι στενά συνυφασμένη με την Κύπρο, που καλείται άλλωστε και *νησί της Αφροδίτης*. Από τον Όμηρο μέχρι και τη σημερινή εποχή, πολλοί συγγραφείς, ποιητές ή καλλιτέχνες έχουν αποτυπώσει τα έργα και τις ημέρες της θεάς του έρωτα στο έργο τους, ανάμεσά τους και ο νομπελίστας ποιητής Γ. Σεφέρης.

Η εισήγησή μας, ενταγμένη στον δεύτερο θεματικό άξονα του συνεδρίου, θα αναζητήσει ίχνη της παρουσίας της θεάς Αφροδίτης στη συλλογή ποιημάτων *Ημερολόγιο Καταστρώματος γ' του Γ. Σεφέρη* τα ποιήματα αυτά, ενταγμένα από το 1962 στη συγκεντρωτική έκδοση *Ποιήματα*, εκδόθηκαν αρχικά αυτοτελώς το 1955 με τίτλο ... *Κύπρον, οὐ μ' ἐθέσπισεν...* και αφιερώθηκαν από τον ποιητή στον *Κόσμο της Κύπρου*.

Όταν για πρώτη φορά ο Γ. Σεφέρης ταξίδεψε στην Κύπρο το φθινόπωρο του 1953, το νησί υπήρξε γι' αυτόν μια αποκάλυψη. Πέραν από την πολύχρονη ιστορία και τη δραματική πολιτική κατάσταση της Κύπρου την εποχή αυτή, καθώς και την ουσιαστική γνωριμία με τους ανθρώπους της, ο ποιητής θα ενδιαφερθεί για το πολιτιστικό στίγμα του νησιού, σύγχρονο και παλαιότερο, λόγιο ή λαϊκό, το οποίο και θα αφήσει μικρά ή μεγάλα, εμφανή ή λιγότερο αναγνωρίσιμα ίχνη σε αυτά τα ποιήματα, που, όπως αποκαλύπτει ο ποιητής, «κρυσταλλώθηκαν γύρω από τις πρώτες τις νωπές αισθήσεις εκείνου του αργοπορημένου φθινοπώρου».

Πρόθεσή μας είναι να ανιχνεύσουμε, να μελετήσουμε και να ερμηνεύσουμε τα ίχνη της θεάς Αφροδίτης στα κυπριακά ποιήματα του Γ. Σεφέρη με τη βοήθεια και άλλων πηγών, όπως τις σχετικές εγγραφές στα ημερολόγια, επιστολές ή φωτογραφίες του ποιητή θα δούμε ότι εικόνες, θεματικά μοτίβα, σύμβολα, υπαινιγμοί και παντός είδους διακείμενα σχετικά με τη θεά του έρωτα εντάχθηκαν σε πολλά από αυτά τα ποιήματα, στην προσπάθεια του ποιητή να αποδοθεί ο κυπριακός χαρακτήρας τους, αλλά και να λειτουργήσουν, μαζί με άλλα στοιχεία, ως ένα είδος αντικειμενικής συστοιχίας, προκειμένου να εκφράσουν τη συγκίνησή του και να τη μεταδώσουν ακέραιη στον αναγνώστη.

Χρίστος Δάλκος, δ.φ.

« Η κυπριακή *πουχνοῦ ὄρνιθα* καί ἡ ἐνδοσυγκριτική ἔρευνα στό ἐσωτερικό τῆς καθ' ὅλου ἑλληνικῆς »

Ἡ κυπριακή λέξη *πουχνοῦ* (καί *φουκνοῦ* καί *φουκνετοῦ*) *ὄρνιθα* ἐρμηνεύεται ὡς «ή ἔχουσα ἐκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς δεσμίδα μικρῶν πτερῶν, ἐν εἴδει μικρίστων θυσάνων»: Αἶνιγμ. *Ἡ ὄρνιθά μου ἢ πουχνοῦ / παρπατεῖ τσ'αἰ πουχνουτεύκει / πίπιρον μαλλίν' ἐν ἔσει / τὸς σειμῶναν πῶς νά ζήση;* (: βάτραχος ἢ σκῶληξ).

Ἡ λέξη εἶναι μία ἀπό τίς πολλές πού ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ μονομερῆς μέριμνα γιὰ κατ' εὐθείαν ἀναγωγή ὅλων τῶν στοιχείων τῆς νεοελληνικῆς εἴτε στὴν ἀρχαία ἑλληνική εἴτε σέ ἄλλες γειτονικές μας γλῶσσες μᾶς ἐμπόδισε νά ἀναζητήσουμε τίς λύσεις στό ἐσωτερικό τῆς γλώσσας μας, ὅπου -ὅπως διαπιστώνεται ἀπὸ τὴν ἐνδοσυγκριτική ἔρευνα- βασιλεύει μιά ἀπίστευτη πολυδιάσπαση καί πολυτυπία.

Ανθούλα Δανιήλ, δ.φ.

Σάββας Παύλου: πατρίδα μου είναι η γλώσσα μου

Σε πέντε βήματα, πέντε αποσπάσματα κειμένων του, ο Σάββας Παύλου θα μας μιλήσει για την καθημερινή ζωή, για την Ελλάδα, για την Κύπρο, για την ιστορία, κυρίως όμως θα μας μιλήσει για τη γλώσσα. Θα σκύψει στα κείμενα μέσα στα βιβλία, θα στήσει το αυτί του στα λόγια μιας γιαγιάς, θα μπει στους ανασκαμμένους τάφους, για να ανακαλύψει πως αυτός ο κόσμος δεν είναι δικός μας είναι του Ομήρου. Θα μας μιλήσει με λόγο σεφερικό, θα ανατρέξει σε όλες τις χρονικές περιόδους, θα φέρει στο προσκήνιο πρόσωπα γνωστά και άγνωστα, θα αποδώσει τη δική του Δικαιοσύνη. Κι όσο κι αν φαίνεται πως μες στη νέα γλώσσα απλώνεται, την τρέχουσα, φθαρμένη και μοντέρνα, πάλι θα μας αποδεικνύει ότι ποτέ και καθόλου δεν απομακρύνεται από τη ρίζα. Πατρίδα μου είναι η γλώσσα μου και γλώσσα μου είναι η γλώσσα του Ομήρου.

Κωστής Δανόπουλος, δ.φ.

«Το περιοδικό Κυπριακά Γράμματα Λευκωσίας (1934-1937, 1939-1956). Ζητήματα ιστορίας της νεοελληνικής λογοτεχνίας»

Το περιοδικό *Κυπριακά Γράμματα Λευκωσίας* (1934-1937, 1939-1956), ήταν για εικοσιένα περίπου χρόνια το βήμα έκφρασης κυρίως κυπρίων λογίων και λογοτεχνών. Στην ανακοίνωσή μου θα σχολιάσω τις συνθήκες γέννησης και την πορεία του εντύπου αυτού μέσα από καινούργιο αρχαιακό υλικό που προέκυψε από την έρευνα που πραγματοποίησα τα τελευταία χρόνια. Το περιοδικό ήρθε να καλύψει την ανάγκη μιας ομάδας ανήσυχων νέων για ενεργητικότερη παρέμβαση στα δρώμενα του καιρού τους. Οι εκδότες Αντώνης Ιντιάνος, Κώστας Προυσής και Νίκος Κρανιδιώτης αισθάνονταν οργανικά κύτταρα μιας εποχής η οποία είχε να επιτελέσει έναν ιστορικό και εθνικό ρόλο. Γι' αυτό και προσέδωσαν στην έκδοση μια ταυτόχρονα πνευματική και πολιτική υπόσταση και επιδίωξαν με θαυμαστή επιμονή να τη διατηρήσουν, παρά τις διαρκείς οικονομικές και άλλες δυσχέρειες που υπήρχαν.

Η φυσιογνωμία, συνεπώς, του περιοδικού παρουσίαζε κάποια ιδιαιτερότητα σε σχέση με άλλα ελλαδικά περιφερειακά έντυπα που παρουσιάστηκαν την ίδια εποχή. Παράλληλα όμως τα *Κυπριακά Γράμματα* συνδέονται με τα ελλαδικά εκδοτικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα του μεσοπολέμου. Στα χρόνια αυτά πληθαίνουν τα επιστημονικά περιοδικά που συγκεντρώνουν και καταγράφουν την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου, δραστηριοποιούνται οι προσφυγικοί φορείς για τη διάσωση του ιστορικού, γλωσσικού και λαογραφικού θησαυρού των χαμένων πατρίδων και ωριμάζουν οι φιλολογικές και ιστορικές σπουδές.

Παναγιώτα Δαούτη, δ.φ.

Κύπρος και Ρώμη: προς μία συγκριτολογική προσέγγιση των λόγων *Προς Νικοκλέα του Ισοκράτη* και *Πέρι Βασιλείας Α' του Δίωνος Χρυσσοστόμου*.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει τον παραινετικό λόγο *Προς Νικοκλέα του Ισοκράτη* και τον *Λόγο Περί Βασιλείας Α' του Δίωνος Χρυσσοστόμου*. Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη θα επικεντρωθεί στις σύγκριση των δύο λόγων, οι οποίοι έχουν ως κεντρικό άξονα την έκθεση των κύριων χαρακτηριστικών του χρηστού βασιλιά.

Αρχικά, θα παρουσιαστούν ξεχωριστά οι δύο λόγοι, ώστε να γίνει μια γενική αναφορά στις δύο υπό εξέταση περιόδους και να καταστεί σαφές το ιστορικό πλαίσιο της εποχής κατά την οποία γράφονται. Ξεκινώντας από τον λόγο *Προς Νικοκλέα*, θα

γίνει αναφορά στον Νικοκλή, βασιλιά της Σαλαμίνας της Κύπρου, και στις συμβουλές που του δίνει ο Ισοκράτης, ώστε να ασκεί την εξουσία ως ενάρετος βασιλιάς. Στη συνέχεια, η μελέτη θα στραφεί στον λόγο *Περί Βασιλείας Α΄* του Δίωνος Χρυσόστομου, τον οποίο απευθύνει στον Τραϊανό, και θα σκιαγραφηθεί διεξοδικά το πρότυπο του ιδανικού βασιλιά. Επίσης, θα παρουσιαστούν οι βασικοί άξονες και του λόγου *Περί Βασιλείας Γ΄* του Δίωνος, καθώς αυτός αποτελεί ένα είδος συνέχειας του πρώτου λόγου και ο συγγραφέας, απευθυνόμενος ακόμη μία φορά στον Τραϊανό, συνεχίζει να εκθέτει τα χαρακτηριστικά του χρηστού βασιλιά. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν θα λείψουν αναφορές και σε άλλους λόγους, οι οποίοι παρουσιάζουν κοινά στοιχεία με αυτούς που αναλύονται διεξοδικά στην παρούσα εργασία.

Αφού παρουσιαστούν τα σημεία σύγκλισης των δύο λόγων, θα επιχειρηθεί ο εντοπισμός των στοιχείων που τους διαφοροποιούν, όχι τόσο σε θεματικό επίπεδο, όσο σε αυτό της μορφής και της ανάλυσής τους. Ο λόγος του Ισοκράτη άρτια επεξεργασμένος γλωσσικά και υφολογικά, είναι λιτός και εκθέτει με αμεσότητα και σαφήνεια τα χαρακτηριστικά που χρειάζεται να κατέχει ένας βασιλιάς, ώστε να είναι άριστος. Ωστόσο, ο λόγος του Δίωνος, πλούσιος σε εικονοποιία, διανθισμένος με μυθολογικά στοιχεία, έχει έντονες επιδράσεις από τον Όμηρο και τον Πλάτωνα, συγγραφείς οι οποίοι επηρέασαν βαθιά το έργο των κύριων εκπροσώπων της Δεύτερης Σοφιστικής. Η σύγκριση των λόγων του Ισοκράτη και του Δίωνος προσφέρει την δυνατότητα να γίνει κατανοητή η εξέλιξη που επιτεύχθηκε στην συγγραφή ρητορικών λόγων και συγχρόνως να παρουσιαστούν ευκρινώς τα στοιχεία εκείνα που τους διαφοροποιούν.

Εριέττα Δεληγιάννη, δ.φ.

«Η Κύπρος ως ιστορία και πολιτισμός στα ελληνικά σχολικά εγχειρίδια»

Η εισήγηση αυτή αφορμάται από μία επιφανειακά απλή ερώτηση: Σε ποιο βαθμό αντανakλάται η Κύπρος στα ελληνικά σχολικά εγχειρίδια και συνακόλουθα, τι διδάσκεται –αν διδάσκεται– ο σημερινός Έλληνας μαθητής για το νησί, τον πολιτισμό του, τη λογοτεχνία, τη γλώσσα, την προϊστορία και την ιστορία του;

Η απάντηση προκύπτει εύκολα με μία σύντομη και αδρή αποδελτίωση των βιβλίων της Ιστορίας, της Λογοτεχνίας και της Γλώσσας και είναι δυστυχώς, απογοητευτική. Στο σύνολο των σχολικών εγχειριδίων που διδάσκονται στη Δ/θμια εκπαίδευση –σε Γυμνάσιο και Γενικό Λύκειο– στην Κύπρο δεν αναλογούν παρά ελάχιστες σελίδες. Για να είμαστε ακριβέστεροι, υπάρχουν μόνο κάποιες περιορισμένες αναφορές που αφορούν: την προϊστορία και τα μυκηναϊκά χρόνια (Ιστορία Α΄ Γυμνασίου, Α΄ Γενικού Ενιαίου Λυκείου), τη μεσαιωνική ιστορία του νησιού, τις φάσεις της Αγγλικής κατοχής, την Τουρκική εισβολή και το Κυπριακό ζήτημα (Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου, Γ΄ Γενικού Ενιαίου Λυκείου). Οι αναφορές στην Κυπριακή διάλεκτο εξάλλου, περιορίζονται σε λιγιστές γραμμές σχετικά με τις διαλέκτους και τα ιδιώματα, στο μάθημα της Γλώσσας Α΄ Γενικού Ενιαίου Λυκείου, στο πλαίσιο της υποενότητας: Ποικιλίες της Γλώσσας. Στα βιβλία Λογοτεχνίας η κατάσταση είναι παρόμοια: καμία μνεία δεν γίνεται στην Κυπριακή λογοτεχνία της εποχής της Ενετοκρατίας –ούτε καν στις εισαγωγές– σε αντίθεση με τη λογοτεχνία της ίδιας περιόδου στα Επτάνησα και στην Κρήτη. Εξαίρεση αποτελεί η ανθολόγηση νεότερων συγγραφέων, κυρίως ποιητών που με το έργο τους εστιάζουν στη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου και φυσικά στο ζήτημα της εισβολής και στον κοινωνικό του αντίκτυπο.

Παρόλα αυτά η κατάσταση δεν ήταν πάντα ίδια, αφού τα προηγούμενα σχολικά εγχειρίδια -και μάλιστα της Λογοτεχνίας- αφιέρωναν, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, ένα ασφαλώς μεγαλύτερο τμήμα τους στην παλαιότερη και σύγχρονη Κυπριακή λογοτεχνία.

Με τα δεδομένα αυτά στην παρούσα εισήγηση: α) θα αποδελτιωθούν, στα εν χρήσει ελληνικά σχολικά εγχειρίδια, οι υπάρχουσες αναφορές στην Κυπριακή ιστορία και γλώσσα, καθώς και τα ανθολογημένα λογοτεχνικά κείμενα με θέμα τους την Κύπρο και β) θα καταβληθεί προσπάθεια, ώστε να διερευνηθούν οι λόγοι στους οποίους οφείλεται αυτή η συρρίκνωση της κυπριακής εικόνας στα σχολικά βιβλία των Ελλήνων μαθητών και μάλιστα σε αντίθεση με το παρελθόν, όπου η παρουσία τους ήταν σαφώς πιο αισθητή και η εικόνα, που ο Έλληνας μαθητής είχε για το νησί και τον πολιτισμό του, εντονότερα ανάγλυφη.

Γιώργος Δελιόπουλος, δ.φ.

Γιώργος Μολέσκης: περιοδεύων συλλέκτης ημιτελών ποιημάτων

Τιμημένος με δύο Κρατικά Βραβεία της Κύπρου, ο ποιητής, μεταφραστής και δοκιμιογράφος Γιώργος Μολέσκης είναι ένας από τους πιο πολυμεταφρασμένους εκπροσώπους της σύγχρονης κυπριακής ποίησης. Από το 1967 μέχρι σήμερα έχει εκδώσει δεκατρείς ποιητικές συλλογές, δυο συγκεντρωτικούς τόμους ποιημάτων και πέντε βιβλία με μεταφράσεις ποίησης.

Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να σκιαγραφήσει τους βασικούς άξονες του ποιητικού και μεταφραστικού έργου του Γ. Μολέσκη. Το έργο του, όπως και πολλών σύγχρονων του ποιητών, εμβολίζεται από το ιστορικό παλίμψηστο της Κύπρου τον 20^ο αιώνα, με τις πολιτικές και κοινωνικές περιπέτειες του νησιού: την τουρκική εισβολή, την επακόλουθη προσφυγιά και το δράμα των αγνοουμένων. Όμως, για τον Μολέσκη το '74 δεν λειτουργεί απέλπιδα ως αδιέξοδο χάσμα, καθώς το υπόρρητο αίτημα για ειρήνη διατρέχει την ποίησή του. Εκτός από τα συλλογικά βιώματα, στα ποιήματά του αφουγκράζεται κι αναμετράται με την προσωπική του μνήμη. Από το έργο του δε λείπει ο έρωτας, ιδωμένος μέσα από μια φιλοσοφική και υπαρξιακή ματιά. Τέλος, σε αρκετά ποιήματα ποιητικής ο Μολέσκης μάς ξεναγεί στο εργαστήρι του δημιουργού, υπογραμμίζοντας τη μεταμορφωτική και αναγεννητική δύναμη της ποίησης.

Ιωάννης Δημαρχόπουλος, Φιλολόγος

Η ελλαδική λογοτεχνία για την Κύπρο, όπως αποτυπώνεται στα σχολικά εγχειρίδια της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο – Λύκειο) μετά τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα.

Στόχος της προτεινόμενης ανακοίνωσης είναι :

- α) να παρουσιάσει, μετά από έρευνα, τα ελλαδικά λογοτεχνικά έργα, πεζά και ποιητικά, τα οποία εμπεριέχονται στα σχολικά εγχειρίδια της νεοελληνικής λογοτεχνίας Γυμνασίου και Λυκείου, όπως αυτά επιλέχτηκαν από τις εκάστοτε επιτροπές του Υπουργείου Παιδείας κατά το χρονικό διάστημα μετά τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα,
- β) να εξετάσει τα κριτήρια των επιλογών αυτών,
- γ) να κάνει αναφορά στους ελλαδίτες συγγραφείς και ποιητές που έχουν επιλεγεί, να σχολιάσει τη σχέση τους με την Κύπρο, να περιγράψει το περιεχόμενο των έργων τους, να προβάλλει τη ματιά με την οποία έβλεπαν οι ελλαδίτες λογοτέχνες την Κύπρο και να

υπογραμμίσει τις όψεις της πολυκύμαντης κυπριακής ιστορίας και του πολιτισμού που πρόβαλλαν,

δ) να επισημάνει τη φυσιογνωμία και τα χαρακτηριστικά της κυπριακής κοινωνίας και του κυπριακού τοπίου, ενδεχομένως και τις πτυχές του δράματος της νεότερης κυπριακής ιστορίας, μέσα στην οποία συμπεριλαμβάνονται η βρετανική κατοχή, ο αγώνας για ανεξαρτησία, αλλά και η ίδια η ανεξαρτησία του κυπριακού κράτους ως την εισβολή και τη διχοτόμηση του νησιού,

ε) να καταθέσει, τέλος, συμπερασματικά μία κριτική αποτίμηση των επιλογών αυτών και των στόχων που κάθε φορά εξυπηρετούσαν, αλλά και να αξιολογήσει τα αποτελέσματα της γνωριμίας – επαφής των μαθητών των ελλαδικών Γυμνασίων και Λυκείων με την Κύπρο, τις γνώσεις που αποκόμιζαν από αυτή την επαφή και την αισθητική απόλαυση που τυχόν βίωσαν.

Βαλεντίνα Δημητριάδου Σαλτέ, Φιλολόγος

Όψεις της Κύπρου σε κείμενα Γάλλων λογοτεχνών και περιηγητών, από τον 16^ο έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όταν η γαλλική γραφίδα συναντά τον αλυτρωτισμό των Κυπρίων.

Η εισήγηση θα επιχειρήσει να παρουσιάσει την εικόνα της Κύπρου - της ιστορίας και των ανθρώπων της, της εθνικής και πολιτισμικής της ταυτότητας - όπως αποτυπώνεται μέσα από το βλέμμα Γάλλων συγγραφέων που γνώρισαν τον κόσμο της Κύπρου, κυρίως κατά τη διάρκεια της σύντομης επίσκεψης ή παραμονής τους στο νησί. Συνοπτικές αναφορές θα γίνουν σε κείμενα που δημοσιεύονται από τον 16^ο αιώνα έως το 1878. Έμφαση θα δοθεί στην περίοδο 1878-1915 (πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας), με επίκεντρο της παρουσίασης την αντίληψη περί ταυτότητας των Κυπρίων, όπως αυτή διατυπώνεται σε κείμενα Γάλλων λογοτεχνών της περιόδου, σε σχέση με το πνεύμα του αλυτρωτισμού που κυριαρχεί στην ποίηση των Ελληνοκυπρίων.

Από τον 16^ο αιώνα και εξής, Ευρωπαίοι περιηγητές και ταξιδιώτες προς την Ανατολή, μέλη διπλωματικών, αρχαιολογικών και γεωγραφικών αποστολών, καταγράφουν σε ταξιδιωτικά τετράδια και σε ποικιλία κειμένων εθνολογικού, ιστορικού, αρχαιολογικού ή άλλου περιεχομένου εικόνες της Κύπρου, της ιστορικής της πορείας, της ταυτότητας και του κοινωνικού της γίνεσθαι. Συχνά στεβλές ή φαντασιακές, ενίοτε οριανταλιστικές/ανατολιζουσες ή εμφορούμενες από αποικιοκρατικό πνεύμα, κάποτε γνήσιες και ειλικρινείς, οι αναπαραστάσεις αυτές αποτελούν δείγματα της αντίληψης των Ευρωπαίων για την ταυτότητα των Κυπρίων και για τη θέση της Κύπρου στο ιστορικό συγκείμενο, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878) και της Αγγλοκρατίας (1878-1960). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν κείμενα ευρωπαίων λογοτεχνών (που είτε έζησαν στην Κύπρο είτε δεν πέρασαν ποτέ από το νησί), καθώς και η αντίδραση των Κυπρίων (λογοτεχνών και άλλων) απέναντι στα κείμενα αυτά.

Η εισήγηση θα συμπεριλάβει συμπεράσματα για τις όψεις / αναπαραστάσεις της Κύπρου (τόπου, ιστορίας, εθνικής-πολιτισμικής φυσιογνωμίας, κοινωνίας) σε κείμενα κυρίως Γάλλων συγγραφέων καθώς και συνοπτική αναφορά σε σημαντικούς λογοτέχνες που γράφουν για την Κύπρο πριν από το 1878 (π.χ. Pierre de Ronsard, Voltaire, Lamartine). Το κύριο μέρος της εισήγησης θα εστιαστεί στην περίοδο 1878-1915. Περίοδος κατά την οποία, παράλληλα με τα λογοτεχνικά και άλλα έργα Γάλλων (και πολλών άλλων Ευρωπαίων) συγγραφέων για την Κύπρο (π.χ. Arthur Rimbaux, Emile Deschamps, René Delaporte, Gustave Laffond), ανθεί το πνεύμα του αλυτρωτισμού στην

ποίηση των Ελληνοκυπρίων. Τέλος, η εισήγηση θα επιχειρήσει να αναδείξει στοιχεία διακειμενικής συνομιλίας ανάμεσα στον Γάλλο Gustave Laffond και Κύπριους λογοτέχνες της εποχής του, με επίκεντρο το θέμα της εθνικής αφήγησης, της εθνικής ταυτότητας και του αλυτρωτισμού.

Βασίλης Δημογεροντάκης, δ.φ.

«Τα κυπριακά γλωσσικά στοιχεία στη Γραμματική του Πέτρο Μερκάντο (1732)»

Κατά τον 18^ο αιώνα καταγράφονται αρκετές εκδόσεις πολύγλωσσων γραμματικών εγχειριδίων και λεξικών με εξεταζόμενη γλώσσα και την «κοινή ελληνική» (*greca vulgaris*). Ο λόγος σύνταξης των συγκεκριμένων εγχειριδίων δεν ήταν άλλος, όπως τονίζει και ο Κωνσταντίνος Σάθας, από τη διευκόλυνση στην εκμάθηση της νέας ελληνικής από τους ιεραποστόλους που στέλνονταν στην Ανατολή για προσηλυτισμό των κατοίκων της στην Καθολική Εκκλησία.

Σε αυτό το προσηλυτιστικό πρόγραμμα εντάσσεται η συγγραφή από τον αραγωνέζο φραγκισκανό Πέτρο Μερκάντο και της νεοελληνικής Γραμματικής του, που επιγράφεται:

*Nova Encyclopaedia missionis Apostolicae in regno Cypri,
seu Institutiones Linguae Graecae-Vulgaris, cum aliquibus
Additamentis apprimè necessariis, ad vernaculam Graecorum
facilius addiscendam pro majori Apostolicae missionis commodo.*

Η ουσιαστική διαφορά που παρουσιάζει το πολύγλωσσο πόνημα του αραγωνέζου μοναχού σε σχέση με άλλα ομοειδή της ίδιας εποχής και σκοποθεσίας είναι ότι η πραγμάτευση της θεωρίας γίνεται και στα ισπανικά, εκτός των λατινικών και των ιταλικών.

Ωστόσο, ως σημαντικότερο στοιχείο στη Γραμματική του Μερκάντο θεωρώ την καταχώριση στο τετράγλωσσο θεματικό Γλωσσάρι του εγχειριδίου (*Nomenclatura Quadrilinguis*) και κυπριακών γλωσσικών στοιχείων, που πρώτος επεσήμανε ο γάλλος νεοελληνιστής Émile Legrand, χαρακτηρίζοντάς τα ως «πρωταρχική νύξη στην κυπριακή διάλεκτο». Τα γλωσσικά αυτά στοιχεία, που προτίθεμαι να παρουσιάσω, αφορούν ονόματα ζώων, φυτών, ασθενειών, μερών του ανθρωπίνου σώματος, της οικίας, της πόλης κ.ά.

Η εισήγηση προγραμματίζεται να κλείσει με παρουσίαση νεοελληνικού κειμένου συνταγμένου από τον φραγκισκανό μοναχό, στο οποίο είναι δυνατό να διαπιστωθεί η άρρηκτη συνέχεια και ομοιότητα του γλωσσικού του οργάνου με την ομιλούμενη σήμερα γλώσσα μας.

Βασιλική (Σύλια) Ζέττα, ΜΑ, Φιλολόγος

«Αναφορές για την Κύπρο στα φιλολογικά μαθήματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα»

Η εισήγηση θα επιχειρήσει να διερευνήσει και να παρουσιάσει τις αναφορές σχετικές με την Κύπρο που γίνονται στο περιεχόμενο των φιλολογικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Κύριος στόχος να αναδειχθεί μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα των διδακτικών εγχειριδίων η ύπαρξη ή μη αναφορών στην ιστορία της Κύπρου είτε άμεσα είτε έμμεσα

μέσα από τη λογοτεχνία αλλά και κυρίως να διερευνηθεί τι γνωρίζουν οι μαθητές στην Ελλάδα για την Κύπρο.

Κυριάκος Ιωάννου, δ.φ.

«Τα έμμετρα κείμενα της εφ. Σάλπιγξ από το 1884 έως το 1901 («περίοδος» Στυλιανού Χουρμούζιου). Μια πρώτη παρουσίαση και αξιολόγηση»

Η εφημερίδα Σάλπιγξ εκδιδόταν στη Λεμεσό, από το 1884 έως το 1926, και είναι μία από τις παλιότερες εφημερίδες της Κύπρου. Ο εντοπισμός όλων των φύλλων της σημαντικής αυτής εφημερίδας, όμως, δεν είναι καθόλου εύκολος, επειδή τα φύλλα της απόκεινται εγκατεσπαρμένα σε διάφορους χώρους. Επομένως, για τη συγκέντρωσή τους επιβάλλεται μια συνδυαστική/συμπληρωματική αναζήτηση: σε βιβλιοθήκες της Κύπρου, της Ελλάδας και της Μεγάλης Βρετανίας, καθώς και σε ιδιωτικά και δημόσια αρχεία στα οποία η πρόσβαση είναι κάποτε δύσκολη. Πρώτος αρχισυντάκτης της Σάλπιγγος, μέχρι και τις αρχές του Ιανουαρίου του 1901, ήταν ο Στυλιανός Χουρμούζιος (ακολούθησαν ο Χρ. Σ. Χουρμούζιος και, στη συνέχεια, ο Ευρ. Χουρμούζιος).

Στην παρούσα εισήγηση, και αφού πρώτα έγινε κατορθωτή η συγκέντρωση και η αποδελτίωση όλων των φύλλων της Σάλπιγγος, καταβάλλεται προσπάθεια για μια πρώτη παρουσίαση και αξιολόγηση των ενυπόγραφων, ψευδώνυμων και ανυπόγραφων έμμετρων κειμένων που δημοσιεύτηκαν στη λεμεσιανή εφημερίδα κατά τη διάρκεια της αρχισυνταξίας του Στ. Χουρμούζιου. Στα έμμετρα αυτά κείμενα περιλαμβάνονται ασφαλώς και τα έμμετρα αινίγματα της εφημερίδας, από τα οποία τα περισσότερα είναι ανυπόγραφα. Ένας από τους βασικούς στόχους της εισήγησης είναι να εξακριβωθεί η πατρότητα των ανυπόγραφων αινιγμάτων, καθώς και όσων ποιημάτων δεν φέρουν υπογραφή και η πατρότητά τους εξακολουθεί να παραμένει άγνωστη. Όπως θα φανεί, ορισμένα από τα έμμετρα αυτά κείμενα πιθανότητα είναι γραμμένα από σημαντικούς λογοτέχνες. Επίσης, εξετάζεται η θεματική των έμμετρων κειμένων της παραπάνω περιόδου, η γλώσσα τους (π.χ. αν είναι γραμμένα στην καθαρεύουσα ή στη δημοτική ή στο κυπριακό ιδίωμα), ενώ αξιολογούνται τα κριτήρια (ή και οι προϋποθέσεις) για τη δημοσίευσή τους. Παράλληλα, κρίθηκε σκόπιμο να απαντηθούν βασικά ερωτήματα, όπως, για παράδειγμα, ποια έμμετρα κείμενα αφορμώνται από (ή πλαισιώνουν) κύρια άρθρα της εφημερίδας, από πού κατάγονται οι δημιουργοί τους, πόσο γνωστοί ή άγνωστοι θεωρούνταν την εποχή εκείνη κτλ.

Βασιλική Καραγιάννη, δ.φ.

Ευάγγελος Καραγιάννης, δ.φ.

«ΕΟΚΑ και Κύπρος τη δεκαετία του 1950: η κυπριακή ταυτότητα μέσα από τη ματιά των Ρ. Ρούφου, Αλ. Πάρνη, Γ. Σεφέρη και Ν. Καζαντζάκη»

Η παρούσα εισήγηση θα εστιάσει στην οπτική τεσσάρων Ελλήνων λογοτεχνών για την Κύπρο της δεκαετίας του 1950, με αιχμή του δόρατος τον αγώνα της ΕΟΚΑ. Ως πηγές θα αξιοποιηθούν το μυθιστόρημα του Ρ. Ρούφου *Η Χάλκινη Εποχή*, το θεατρικό έργο του Αλ. Πάρνη *Το Νησί της Αφροδίτης*, η επιστολογραφία του Γ. Σεφέρη με τον Γ. Θεοτοκά και τον Γ. Π. Σαββίδη, καθώς και αποσπάσματα από το ημερολόγιο και το ποιητικό έργο του Σεφέρη. Τέλος, θα γίνει αναφορά στο ταξιδιωτικό βιβλίο του Ν. Καζαντζάκη *Ταξιδεύοντας: Ιταλία – Αίγυπτος – Σινά – Ιερουσαλήμ – Κύπρος – Ο Μοριάς* και στο άρθρο του «Οι Άγγελοι της Κύπρου» στην εφημερίδα «Νέα Εστία» τον Σεπτέμβριο του 1954.

Η ανακοίνωση θα εστιάσει στην πρόσληψη της ταυτότητας αποικιοκρατή-αποικιοκρατούμενου (με κύριο άξονα ανάλυσης τον (αυτο)προσδιορισμό του ένοπλου αγώνα της ΕΟΚΑ) και στη διαδικασία αποαποικιοποίησης της Κύπρου κατά τη δεκαετία του 1950, ενταγμένης στο ευρύτερο πλαίσιο του αντιαποικιακού αγώνα της περιόδου, με θεμελιακά αιτήματα την απαλλαγή από την ξένη κηδεμονία των αποικιοκρατών και την αυτοδιάθεση.

Μερικά ακόμη ερευνητικά ερωτήματα που θα τεθούν στην παρούσα ανακοίνωση είναι τα εξής: ο ένοπλος αγώνας της ΕΟΚΑ εκλαμβάνεται από τους συγγραφείς ως αλυτρωτικός, εθνικοαπελευθερωτικός ή ως κοινωνικοανατρεπτικός/αντιιμπεριαλιστικός-αντιαυτοκρατορικός; Η χρήση βίας από αποικιοκράτες και/ή αποικιοκρατούμενους δικαιολογείται ή κατακρίνεται από τους συγγραφείς; Η ιδεολογία, το κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των συγγραφέων επηρεάζει και, αν ναι, σε ποιο βαθμό το έργο τους;

Χρυσούλα Καραμάτσιου, δ.φ.

«Αναπαραστάσεις κατακτητών και κατακτημένων στο Χρονικό του Λεόντιου Μαχαιρά: συνύπαρξη και σύγκρουση στην Κύπρο κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας (1192-1489)»

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι αναπαραστάσεις των κατακτητών της Κύπρου και των κατακτημένων κατοίκων της κατά τη διάρκεια της Φραγκοκρατίας ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούσαν την εποχή, όπως τις περιέγραψε ο Λεόντιος Μαχαιράς στο έργο του «Εξήγησις τῆς γλυκείας χώρας Κύπρου, ἢ ποία λέγεται Κρόνικα, τουτέστιν Χρονικόν». Το χρονικό του Μαχαιρά καλύπτει μία μεγάλη περίοδο της μεσαιωνικής ιστορίας της Κύπρου με ιδιαίτερη έμφαση στην εξουσία του οίκου των Φράγκων Λουζινιάν (1192-1489).

Ο συγγραφέας του Χρονικού είναι η φωνή που μας μεταφέρει την οπτική που είχε για τους Φράγκους ο εντόπιος ορθόδοξος αγροτικός πληθυσμός, για τον οποίο η ξένη κυριαρχία ήταν συνώνυμη της απώλειας της ελευθερίας, της καταπίεσης και της εκμετάλλευσης. Μας μεταφέρει επίσης την οπτική των Κυπριωτών και για τους άλλους ξένους του νησιού, τους Ναΐτες που προσηγήθηκαν των Φράγκων, καθώς και για τους Βενετούς και τους Γενουάτες που συγκροτούσαν μία αστική αριστοκρατία εμπόρων και τεχνιτών, που χάρη στα προνόμιά τους, αποτελούσαν «κράτος» εντός του Βασιλείου της Κύπρου.

Ωστόσο, η κυπριακή ταυτότητα στην εργασία αυτή δεν αντιμετωπίζεται ως ένα στατικό μέγεθος, παρά ως μία πολιτισμική διεργασία της ταυτότητας των Ρωμαίων Ορθοδόξων έναντι των Λατίνων Φράγκων μέσα από τη συνύπαρξη των δύο στον Μεσαίωνα. Διαμορφώνεται δε η ταυτότητα αυτή πολύ περισσότερο μέσα και από τις συγκρούσεις που ξεσπούν ανάλογα με τις διαθέσεις των κυριάρχων και της παπικής εκκλησίας με τους απεσταλμένους της στο νησί. Επομένως, οι κατακτημένοι απεικονίζονται να συγκροτούν την ταυτότητά τους με βάση το ορθόδοξο δόγμα και την ελληνική γλώσσα, «τα ρωμαίικα», που οι Φράγκοι κατακτητές προσπάθησαν για τρεις αιώνες να «βαρβαρίσουν». Θεωρούμε ότι οι απεικονίσεις των κατακτητών και των κατακτημένων μέσα από το Χρονικό του Μαχαιρά και η ανάδειξή τους δεν βοηθούν μόνο στην κατανόηση της διαμόρφωσης της ρωμαίικης κυπριακής ταυτότητας, αλλά και στην κατανόηση της ταυτότητας του δυτικού κυριάρχου, που είθισται να συνδέεται με τα αρνητικά στερεότυπα του Λατίνου.

Γεωργία Κ. Κατσαγάνη, δ.φ.

«Οι αρές σε αρχαίες πινακίδες του Κουρίου»

Ο αρχαίος κόσμος διακατεχόταν από μαγικές δυνάμεις που δρούσαν προς όλες τις κατευθύνσεις. Οι αρές (κατάρες) ανήκαν στο χώρο της μαγείας και θεωρούνταν παρέμβαση στη φυσική τάξη των πραγμάτων. Τα μέσα που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι, απλός λαός στην πλειονότητα, για να πραγματοποιήσουν τις κατάρες τους, ήταν οι κατάδεσμοι, οι μαγικοί πάπυροι και οι καταπασσαλεύσεις.

Με βάση τα ανωτέρω θα γίνει μια σύντομη αναδρομή στη μαγεία στον αρχαίο κόσμο, και θα εξηγηθεί ο λόγος που αρχαίες πινακίδες με περιεχόμενο μαγείας επιχωριάζουν στο Κούριον, καθώς και η περίοδος χρήσης (τέλος Ελληνιστικής και αρχές Ρωμαϊκής εποχής) τέτοιων πινακίδων σε αυτό.

Στη συνέχεια, θα διερευνηθεί το περιεχόμενό τους, οι λόγοι που υπαγόρευαν τη χρήση της μαγείας (επρόκειτο, κυρίως, για δικαστικά θέματα, αποτυχία αντιδίκων ή μαρτύρων και επιρροή στο αποτέλεσμα της δίκης, και, δευτερευόντως, για ερωτικά θέματα), και θα δικαιολογηθεί η επιλογή των θεοτήτων, των οποίων γινόταν επίκληση. Στην πραγματικότητα η αρά φαίνεται πως αντιπροσώπευε μια προσπάθεια επιβολής της ατομικής θέλησης με τη χρήση δυνάμεων που βρίσκονταν πέρα από τον ανθρώπινο

έλεγχο. Από την ομοιότητα του περιεχομένου των πινακίδων θα πιθανολογηθεί η ύπαρξη επαγγελματιών, «ειδικών στις κατάρξεις», που αναλάμβαναν να τις «συνθέτουν» με χρηματικό αντίτιμο.

Τέλος, θα σχολιαστεί το υλικό των πινακίδων (μόλυβδος) και η μορφή του κειμένου (μαγικά λόγια ανορθόγραφα και ακατάληπτα), στοιχεία απαραίτητα για την άσκηση της μαγείας

Ζωή Κατσιαμπούρα, δ.φ.

Η αμφιθυμία του Λώρρενς Ντάρρελ. Η παρουσίαση της Κύπρου και του Αγώνα της στα Πικρολέμονα

Στο βιβλίο του *Πικρολέμονα*, που εκδόθηκε το 1957, και μεταφράστηκε στα ελληνικά από τον Αιμίλιο Χουρμούζιο δύο χρόνια αργότερα, ο συγγραφέας, με τη χρήση του λογοτεχνικού είδους της αυτοβιογραφίας, περιγράφει τη ζωή στην Κύπρο. Κυρίως τη δική του ζωή, ως καθηγητή στο Παγκύπριο Γυμνάσιο και ως Άγγλου κυβερνητικού υπαλλήλου (Υπηρέτησε στο Γραφείο Πληροφοριών της αποικιακής κυβέρνησης), αλλά και τη ζωή των Άγγλων φίλων του, των Ελλήνων φίλων του και του κυπριακού λαού γενικώς τα έτη 1953-1956. Από το 1955 όμως έχει αρχίσει ο Κυπριακός αγώνας της ανεξαρτησίας, και ο Ντάρρελ παρίσταται στα γεγονότα, όντας σε θέση να έχει καλή γνώση κάποιων από αυτά, και τα καταγράφει.

Το βιβλίο του έγινε δεκτό με ενθουσιασμό στην Αγγλία (μεσούντος του Κυπριακού Αγώνα) και βραβεύτηκε. Η υποδοχή του στην Ελλάδα και την Κύπρο δεν ήταν, φυσικά, το ίδιο θετική, προκάλεσε μάλιστα μέχρι και αντιρρητικές εκδόσεις από τον Ρόδη Ρούφο και τον Κώστα Μόντη.

Σκοπεύω να κάνω μια αφηγηματολογική ανάλυση στα *Πικρολέμονα* και, τώρα που ο χρόνος έχει απαλύνει τις εντυπώσεις, να διερευνήσω συνολικά τη στάση και τη διάθεση του συγγραφέα απέναντι στο αντικείμενό του, τον εαυτό του που βιογραφεί, την Κύπρο, τους Κύπριους και τον αγώνα τους, συνυπολογίζοντας, βέβαια, και τον στόχο, τους στόχους μάλλον του βιβλίου ενός Άγγλου συγγραφέα που αγωνιζόταν να καθιερωθεί στην τέχνη του.

Μαρία Κεκροπούλου, δ.φ.

Η Κύπρος στο επίκεντρο της πολιτικής αναζήτησης συμμάχων του Πτολεμαίου Αυλητή. Συσχετισμοί και επιδράσεις στο πολιτικό σύστημα κατά την Ύστερη Αρχαιότητα.

Η Κύπρος αποτελούσε το πολύτιμο πετράδι που στόλιζε το στέμμα των Πτολεμαίων, όχι μόνο γιατί οι πρώτες ύλες και οι υπηρεσίες, που προσέφερε στην Αίγυπτο, γέμιζαν τα ταμεία της, αλλά και γιατί συνέδεε τη δυναστεία με το ελληνικό της παρελθόν. Η σημειολογία αυτή αποτυπώνεται στα νομίσματα που κόπηκαν και κυκλοφόρησαν για να τιμήσουν τη σχέση αυτή, η οποία είναι σύμφωνη με τις αντιλήψεις επιβολής της εξουσίας και της θρησκευτικής τελετουργίας των Αιγυπτίων.

Κατά το τελευταίο μισό του 1^{ου} αι. π.Χ., οι Πτολεμαίοι δεν είναι πια οι ισχυροί ηγεμόνες των οποίων τη συμμαχία και τη φιλία όλοι επιδιώκουν. Η φθορά της εξουσίας, ο τρόπος με τον οποίο οι πολίτες του πολυπολιτισμικού κράτους προβάλλουν τις θέσεις και τις απαιτήσεις τους απέναντι στο καθεστώς, οι ανταγωνισμοί μέσα στη δυναστεία για τη

διεκδίκηση του θρόνου, η ανάδυση της Ρώμης που ολοένα βγαίνει ισχυρή καθώς αποσοβεί έναν-έναν τους κινδύνους κυρίως εξ Ανατολών, δημιουργούν διαφορετικούς συσχετισμούς και επιδρούν μοιραία στο πολιτικό σύστημα. Δύο κυρίαρχες δυνάμεις με διαφορετικά ωστόσο πολιτικά συστήματα, η Αίγυπτος και οι βασιλείς της από τη μια μεριά και η δημοκρατική Ρώμη στην οποία αναδύονται προσωπικότητες, που επιδιώκουν τον περιορισμό της Συγκλήτου, έχουν εκπεφρασμένη συμμαχία και φιλία. Και όσο ο Πτολεμαίος ο Αυλητής νιώθει το έδαφος να κινείται ασταθώς κάτω από τα πόδια του τόσο επιδιώκει τη διαβεβαίωση ότι είναι *socius et amicus* της Ρώμης. Τη διαβεβαίωση αυτή την επιδιώκει και την αναζητά μέσω των προσωπικοτήτων που αποτελούν την Τριανδρία και στο επίκεντρο των συζητήσεων τίθεται η Κύπρος.

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των μελών της δυναστείας των Πτολεμαίων εξαργυρώνεται. Ανατρέχοντας στις πηγές, βλέπουμε να καταγράφεται η άποψη του Πλουτάρχου για τον Πτολεμαίο, αδελφό της Κλεοπάτρας, «έδοξε πλημμελής τε είναι και άχαριστος εις τούς εὐεργέτας» και μάλιστα θεωρεί ότι ο Πόπλιος Κλαύδιος Πούλχερ είναι αυτός που κίνησε τα νήματα για να τον εκδικηθεί. Ο Κικέρων σε λόγους του, δικανικούς και πολιτικούς, άλλοτε τον θεωρεί ανίκανο και άλλοτε ηγεμόνα με λελογισμένη πολιτική, ανάλογα με τη γραμμή που τον εξυπηρετεί κάθε φορά.. Και βέβαια αξίζει να δούμε και πάλι τον ρόλο του Κάτωνα, στον οποίο ανατέθηκε η προσάρτηση της Κύπρου, διότι την κρίσιμη περίοδο, που θα συζητούσαν καίρια ζητήματα στη Σύγκλητο, έπρεπε να απομακρυνθεί από τη Ρώμη. Πράγματι ο Κάτων έρχεται και ολοκληρώνει το έργο της προσάρτησης το 58 π.Χ. Ο Καίσαρ θα αδρανοποιήσει την πράξη προσάρτησης με την παρέμβαση της Κλεοπάτρας, αλλά αυτό θα κρατήσει μέχρι την αυτοκτονία της και την εξόντωση των απογόνων της. Προσωπικότητες πολύ σημαντικές έρχονται στο προσκήνιο και διαγράφουν έναν σημαίνοντα πολιτικό ρόλο και διαμορφώνουν τόσο το πολιτικό σκηνικό όσο και το πολιτικό σύστημα που θα επικρατήσει. Και το τίμημα είναι να ακολουθήσει η Κύπρος τη μοίρα όλων των περιοχών, που ανήκαν στην πάλαι ποτέ ισχυρή Αίγυπτο, και να γίνει ρωμαϊκή επαρχία.

Αντώνης Κλάψης, Επίκ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου «Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο και η προπαγάνδα της δικτατορίας»

Καθ' όλη τη διάρκεια της επτάχρονης δικτατορίας των συνταγματαρχών (1967-1974), η προπαγάνδα υπήρξε συστατικό στοιχείο του καθεστώτος. Η ίδια τακτική διαστρέβλωσης της πραγματικότητας χρησιμοποιήθηκε και στην περίπτωση της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1974. Η παταγώδης αποτυχία της γενικής επιστράτευσης που κηρύχθηκε στην Ελλάδα αμέσως μετά την εισβολή, συγκαλυπτόταν από τις ακριβώς αντίθετες ειδήσεις που δημοσιεύονταν στον λογοκριμένο ελληνικό Τύπο. Ταυτόχρονα, η γενική ανικανότητα και η αδυναμία της χουντικής κυβέρνησης, καθώς και η παραλυσία των ενόπλων δυνάμεων, συσκοτίζονταν από τις επίσημες ανακοινώσεις περί της δήθεν «άμεσης και αποφασιστικής» αντίδρασης της Ελλάδας απέναντι στην τουρκική παραβίαση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Την ίδια στιγμή, το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων μετέδιδε ότι οι τουρκικές δυνάμεις είχαν περιέλθει σε «δεινή θέση» και ζητούσαν διαρκώς ενισχύσεις προκειμένου να αντισταθούν στις αυξανόμενες ελληνοκυπριακές πιέσεις.

Παρά το γεγονός ότι η εισβολή εξελισσόταν, τα ανακοινωθέντα του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων διαβεβαίωναν ότι ο κυπριακός στρατός έλεγχε πλήρως την κατάσταση και είχε επιφέρει ισχυρά πλήγματα στους Τούρκους, ενώ από τη Λευκωσία

γινόταν επίσημα γνωστό ότι τα τουρκικά στρατεύματα βρίσκονταν «υπό ασφυκτική πίεση» από όλες τις πλευρές και «η ρίψις των εις την θάλασσαν» ήταν απλώς θέμα χρόνου. Παράλληλα, η Άγκυρα εμφανιζόταν «θορυβημένη» από την «αποφασιστική στάση» της Αθήνας. Όλα αυτά, ενώ καμία ουσιαστική ενέργεια δεν είχε αναληφθεί από ελληνικής πλευράς και το τουρκικό προγεφύρωμα στο κυπριακό έδαφος είχε οριστικά εδραιωθεί. Ακόμα και στις 22 Ιουλίου, μαζί με την ανακοίνωση της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός στην Κύπρο, το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων διατυμπάνιζε ότι η τουρκική εισβολή είχε αποτύχει στην επίτευξη των στρατηγικών της στόχων και αναμετέδιδε την αισιοδοξία που επικρατούσε στη Λευκωσία για την πλήρη απώθηση των εισβολέων. Την ίδια ημέρα, η χουντική κυβέρνηση της Αθήνας έκανε λόγο περί «νίκης των Ελληνοκυπριακών ενόπλων δυνάμεων και του ηρωικού ελληνοκυπριακού λαού».

Γεωργία Κούμα, Πρώτη Λειτουργός Εκπαίδευσης,, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου

«Μνημεία αφιερωμένα στην Κύπρια αγωνίστρια του εθνικοαπελευθερωτικού Αγώνα 1955-59»

Η εισήγηση επικεντρώνεται στην παρουσίαση Μνημείων που έχουν στηθεί σε δημόσιους ανοικτούς χώρους της ελεύθερης περιοχής της Κύπρου, με στόχο να προβάλουν και να εξυμνήσουν την πολύμορφη δράση και προσφορά των Κυπρίων γυναικών στον εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα 1955 - '59 κατά των Άγγλων κατακτητών.

Οι ελληνίδες γυναίκες της Κύπρου, οργανωμένες στην ΟΧΕΝ (Ορθόδοξη Χριστιανική Ένωση Νέων/Νεανίδων), στην ΠΕΚΑ (Πολιτική Επιτροπή Κυπριακού Αγώνα), στην ΑΝΕ (Άλκιμος Νεολαία ΕΟΚΑ), πολυγραφούσαν και διένεμαν φυλλάδια, διαδήλωναν, αναρτούσαν πανό, φιλοξενούσαν αντάρτες στα σπίτια τους, συμμετείχαν στην παθητική αντίσταση, μετέφεραν αλληλογραφία και οπλισμό, συνέλεγαν πληροφορίες, συντηρούσαν και τροφοδοτούσαν κρησφύγετα, έριχναν βόμβες κατά τη διάρκεια των επιθέσεων. Με άκρα μυστικότητα, ψυχραιμία και πανουργία εκτελούσαν επικίνδυνες αποστολές, δίνοντας το παρόν τους στο κάλεσμα της πατρίδας. Πολλές από αυτές συνελήφθησαν, φυλακίστηκαν, βασανίστηκαν, ενώ κάποιες από αυτές πρόσφεραν ακόμη και τη ζωή τους στην πατρίδα. Όπως αναφέρει ο στρατηγός Γεώργιος Γρίβας Διγενής στο «Χρονικό Αγώνος ΕΟΚΑ»: *«Η συμβολή της Ελληνίδας Κυπρία εις τον Απελευθερωτικόν Αγώνα υπήρξε εξόχως σημαντική.(...) Με παραδειγματικήν αυταπάρνησιν ανέλαβε και εξετέλεσε κατά τρόπον αξιοθαύμαστον πάσαν αποστολήν, μη ορρωδήσασα προ ουδενός κινδύνου. Ολαι αι Ελληνίδες των πόλεων και των χωριών της Κύπρου δεν υστέρησαν ουδενός εις πράξεις ηρωισμού και αυτοθυσίας. Και εις αυτόν τον ένοπλον αγώνα έλαβον αύται μέρος.»*

Αυτά τα Μνημεία – Ηρώα, αποδείξεις της ζώσας και βιωμένης σύγχρονης Ιστορίας μας, υπενθυμίζουν στις νεότερες γενιές το ήθος, την ευθύνη και τη μεγαλοσύνη των απλών, ταπεινών γυναικών της Κύπρου και των ηρωομανάδων, που νιώθουν περήφανες για τα νεαρά βλαστάρια τους, αφού θυσιάστηκαν για τη λεφτεριά της πολύπαθης πατρίδας τους. Δεικνύουν τον λεβέντικο δρόμο της τιμής και του χρέους. Τα Μνημεία – Ηρώα, συμβολικά και σωστά δομημένα, αποτελούν την ελάχιστη προσφορά τιμής και ευγνωμοσύνης προς την ελληνίδα της Κύπρου, η οποία επάξια κέρδισε τον σεβασμό όλων και τιμητική θέση στη συλλογική ιστορική μνήμη.

Νέαρχος Κουρσάρος

Φιλολόγος, υποψ. δ.φ.

«Μακεδονικό Σώμα Ημιονηγών (1916-1919): Το ημερολόγιο του Σοφοκλή Λοΐζου Παντελή»

Η συμμετοχή των Ελλήνων της Κύπρου στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό της Ελλάδας και των συμμάχων είναι μία από τις λιγότερο φωτισμένες πτυχές της ιστορίας του νησιού. Με αφορμή τη συμπλήρωση ενός αιώνα από τις νικηφόρες προελάσεις της Αντάντ στη βαλκανική χερσόνησο, είναι χρήσιμο ν' ανατρέξουμε σ' αυτή την περίοδο της ιστορίας και συγκεκριμένα στο Μακεδονικό Σώμα Ημιονηγών ή αλλιώς «Μακεδονικό Μεταγωγικό Σώμα (Macedonian Mule Corps)», μέσα από τις ανευρεθείσες σελίδες του ημερολογίου του ημιονηγού Σοφοκλή Λοΐζου Παντελή από τον Κάθηκα της Πάφου.

Το διασωθέν αποσπασματικά ημερολόγιό του αποτελεί μια σημαντική πηγή πληροφοριών τόσο για τις διαδικασίες κατάταξης και επιστράτευσης των ημιονηγών από πλευράς της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, όσο και για την περιορέουσα κοινωνική και ιδεολογική ατμόσφαιρα της Κύπρου κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Ειδικότερα, στο ημερολόγιο περιγράφονται οι ημερομηνίες κατάταξης στο «Σώμα των Ημιονηγών» και ο τρόπος αναχώρησης των εθελοντών από τη νήσο, επιβεβαιώνοντας τις υπάρχουσες ιστορικές πηγές. Έπειτα, επισημαίνεται ο ρόλος που διαδραμάτιζαν οι ημιονηγοί στον πόλεμο, οι κακουχίες και τα περιστατικά τραυματισμού αλλά και οι τοποθεσίες στις οποίες εκτυλίσσονταν οι συγκρούσεις. Παράλληλα, το ημερολόγιο περιλαμβάνει έμμετρα στιχουργήματα με έντονες αναφορές στο ηθικό των πολεμιστών, τον αλυτρωτισμό και τον αγώνα ενάντια στον κοινό εχθρό και της συνεισφοράς προς το ελληνικό έθνος εν γένει, στοιχεία που καταδεικνύουν αφενός την άνοδο και την έξαρση του ενωτικού κινήματος των Ελλήνων της Κύπρου και αφετέρου, τη βρετανική προπαγάνδα που εφαρμόστηκε μεθοδευμένα, ώστε να παρακινηθούν οι Κύπριοι αγωγιάτες να συμμετάσχουν εθελοντικά και έμμισθα στις μάχες του μακεδονικού μετώπου.

Τέλος, μεταξύ των ιστορικών περιγραφών παρεμβάλλονται και έμμετρες ερωτικές ρίμες συνθέτοντας έτσι διαμέσου της προσωπικής μαρτυρίας, την εικόνα μας για την κοινωνική ιστορία της Κύπρου την περίοδο της Αγγλοκρατίας και κατά τη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου.

Ναταλία Κυριακίδη, δ.φ.

«Και τὸ μόνον μέλος ἤχησε: Σώπατρος ὁ Πάφιος, ἓνας εκπρόσωπος τοῦ ἐλληνιστικοῦ δράματος».

Ο Σώπατρος ο Πάφιος, παρωδός και φλυακογράφος της ελληνιστικής εποχής, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της ιλαροτραγωδίας που άνθησε στην Ν. Ιταλία και την Αλεξάνδρεια κατά τη συγκεκριμένη εποχή, αλλά γενικότερα είναι ένας από τους σημαίνοντες ποιητές της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας. Τα έργα του περιλαμβάνονται στις μείζονες εκδόσεις αποσπασμάτων αρχαίων κωμικών ποιητών, όπως το *Poetae Comici Graeci* των Rudolf Kassel και Colin Austin (PCG τ. I). Έζησε και έδρασε στην Αλεξάνδρεια, όπου επηρεάστηκε από τα πνευματικά δρώμενα της εποχής.

Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν αρχικά το δραματικό είδος της δωρικής φάρσας από το οποίο κατάγεται και η φλυακογραφία και τα παράγωγά του, οι ισχνές μαρτυρίες για τη ζωή και τη δράση του Σωπάτρου, καθώς και αποσπάσματα από το έργο του.

Κώστας Κωνσταντίνου, δ.φ.

«Ενδοδιαλεκτικές αντιθέσεις και γλωσσικές συγκρούσεις της Κυπριακής με την Κοινή Νέα Ελληνική (ΚΝΕ)»

Με απασχολούν τρεις περιπτώσεις αντιπαράθεσης με τη νόρμα της ΚΝΕ:

1. Είναι γνωστόν ότι στην Κυπριακή Διάλεκτο (ΚΔ) υπάρχουν σύμφωνα που είναι επιρρεπή σε ασταθή, ασαφή ή χαλαρή άρθρωση. Γενικά, οι Κύπριοι αρθρώνουν πιο πίσω, όσον αφορά το σύνολο της στοματικής κοιλότητας. Η ΚΔ χαρακτηρίζεται από έκδηλη χασμωδία ως προς την αρθρωτική της αλληλουχία. Επί του προκειμένου, εξετάζω το φωνηεντικό περιβάλλον των ψιλών συμφώνων.

2. Στα σύμφωνα, όμως, εκδηλώνεται και μία εντελώς αντίθετη από την προηγούμενη τάση. Βασικό της χαρακτηριστικό είναι η έντονη και διαρκής άρθρωση, ώστε να ακούγονται ως διπλά. Από συστηματικής πλευράς είναι μάλλον παράδοξο, αφ' ενός μεν να υπάρχει μία δυναμική αρθρωτικής οικονομίας και αφ' ετέρου να παρατηρείται η αντιοικονομική αυτή τάση με τα μη αναμενόμενα και μη προβλέψιμα έντονα διπλά (ΜΑΔ) τα οποία ορίζονται ως οι περιπτώσεις εκείνες που αντιμετώπισή τους ως αναμενόμενα διπλά (ΑΔ) δεν συγκρούεται με τη διαλεκτική φωνητική. Κατά κάποιο τρόπο δηλαδή ΜΑΔ και ΑΔ χαρακτηρίζονται στις περιπτώσεις αυτές από αλλοφωνική σχέση και παρουσιάζουν, από συγχρονικής πλευράς, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον ως προς το γενικότερο ερώτημα, εάν η διάλεκτος υποχωρεί ή αναδομείται. Καταβάλλεται προσπάθεια περιγραφής του περιβάλλοντος εμφάνισης.

3. Στην ευρύτερη έννοια της γλωσσικής ποικιλίας ανήκουν και συγκρούσεις, σε όλο το εύρος της γραμματικής, της ΚΔ με την ΚΝΕ. Εξ ορισμού, για να εκδηλωθεί γλωσσική σύγκρουση απαιτούνται δύο τουλάχιστον παραλλαγές ενός συστήματος που να χαρακτηρίζονται από διαφορετικό κύρος. Στις περισσότερες περιπτώσεις είναι εμφανής η προσπάθεια διόρθωσης προς την κατεύθυνση της πρότυπης γλώσσας. Σπάνια εκδηλώνεται συγχώνευση, με την κατασκευή αντιγραμματικών τύπων. Οι λεξικές συγκρούσεις και αναμείξεις επεκτείνονται πολύ πέραν των αντίρροπων δυνάμεων που ασκεί το γλωσσικό σύστημα και δεν είναι απλά ακούσιες συμμορφώσεις. Ξεκινούν από την πρόθεση του ομιλητή, έχουν φωνητική αλλά και ψυχολογική βάση και μπορεί να συγχωνεύουν διαφορετικές γλωσσικές δομές ανάλογα με το τι θεωρείται ως κέντρο της πρόθεσης πληροφορίας, άσχετα με το τι εν τέλει αρθρώνεται. Δίνονται παραδείγματα και καταβάλλεται προσπάθεια ταξινόμησης.

Οι μαρτυρίες προέρχονται από απομαγνητοφωνήσεις διαλεκτικής ομιλίας 96 Κυπρίων μαθητών Μέσης Παιδείας. Στα ανωτέρω, γίνονται κοινωνιογλωσσικές συσχετίσεις.

Καλλιόπη Λαζαρίδου, Φιλολόγος

«Ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας 1955-59 στον κινηματογράφο μυθοπλασίας»

Τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα αποτελούν διαχρονικά σημαντική πηγή έμπνευσης για τον κόσμο της τέχνης. Έτσι, λοιπόν, και ο αγώνας των Κυπρίων για αποτίναξη του

βρετανικού ζυγού και ένωση με την Ελλάδα πυροδότησε την καλλιτεχνική δημιουργία, η οποία εκφράστηκε με ποικίλα μέσα. Αντικείμενο της συγκεκριμένης εισήγησης είναι η κινηματογραφική αποτύπωση αυτής της σελίδας του νεότερου ελληνισμού. Εκτός από τα ντοκιμαντέρ και τα «Επίκαιρα» της εποχής που απαθανάτισαν στιγμές του Αγώνα, οι κινηματογραφιστές αφηγούνται με τα δικά τους μέσα την ηρωική προσπάθεια των Κυπρίων απέναντι στην αυτοκρατορική κατοχική δύναμη.

Η πρώτη σχετική ταινία έχει τίτλο «Μπροστά στην αγχόνη» και είναι επηρεασμένη από το βιβλίο της Μαρίας Ράλλη «Στην Κύπρο φέγγει...». Σκηνοθετημένη το 1968 από τον Κώστα Ασημακόπουλο εστιάζει στα βασανιστήρια που επιφυλάσσει ο κατακτητής για τους αγωνιστές που συλλαμβάνονται αλλά και στην αμετάκλητη απόφαση των Κυπρίων να πετύχουν τον σκοπό τους. Μέσα από τρεις ιστορίες παρουσιάζονται τα δίκτυα συνεργασίας, οι μέθοδοι επικοινωνίας αλλά και οι συναισθηματικές δοκιμασίες των εμπλεκόμενων.

Η δεύτερη ταινία που θα μας απασχολήσει προβλήθηκε ένα χρόνο αργότερα, το 1969, και αποτελεί διασκευή του θεατρικού έργου «Το νησί της Αφροδίτης» του Αλέξη Πάρνη. Η ομώνυμη ταινία προβάλλει επίσης την αγριότητα των κατοχικών δυνάμεων και την αποφασιστικότητα των αντιστασιακών. Με βασικό αφηγηματικό καμβά την προσπάθεια απελευθέρωσης ενός αγωνιστή της ΕΟΚΑ από τις βρετανικές φυλακές, παρακολουθούμε τις σχέσεις κατακτητή-κατακτημένου και τον τελικό θρίαμβο του ανθρωπισμού μέσα στην τραγωδία.

Τέλος, με την ταινία «Φτώχεια και αριστοκρατία», γνωστότερη με το θεατρικό της όνομα «Στουρνάρα 288», παρατηρούμε τον απόηχο στην Ελλάδα των ιστορικών γεγονότων της Κύπρου, από την οπτική όμως της κωμωδίας. Η ταινία προβλήθηκε το 1959 και μέσα από τις παράλληλες ιστορίες της αποτυπώνει την επικαιρότητα της εποχής της. Ένας από τους πρωταγωνιστές της είναι Κύπριος και συμμετέχει συχνά σε συλλαλητήρια υπέρ του κυπριακού αγώνα, στα οποία υφίσταται ξυλοδαρμούς από την ελληνική αστυνομία που εντέλλεται να διαλύσει τις συγκεντρώσεις.

Οι παραπάνω ταινίες, αν και δεν εξαντλούν το θέμα, αποτελούν δείκτες της τάσης που επικράτησε τις πρώτες δεκαετίες στον ελληνικό κινηματογράφο απέναντι στον Κυπριακό Αγώνα.

Παναγιώτα Λάσκαρη, Φιλολόγος

...Κύπρον οὐ μ' ἐθέσπισεν...: Γιώργος Σεφέρης. Ο Τεύκρος ενός γνήσια ελληνικού «επαναπατρισμού»

Ο γνήσιος επαναπατρισμός δεν αφορά απλώς έναν τόπο· αφορά, πρωτίστως, έναν συγκεκριμένο τρόπο να σχετίζεσαι με τον τόπο που, ως λόγος αποκαλυπτικός της οντολογικής σχέσης με την πατρίδα και της έμπονης διαδικασίας επανεύρεσής της, είναι αυτός που και γεωγραφικά καθιστά την πατρίδα παρούσα και αγεωγράφητα αδιαλείπτως την αυξάνει στον «έσω τόπο» της προσωπικής αλήθειας.

Στην ποιητική συλλογή *...Κύπρον οὐ μ' ἐθέσπισεν...*, ο Γιώργος Σεφέρης, ως άλλος Τεύκρος, καλείται και καλεί σε έναν γνήσια ελληνικό «επαναπατρισμό», μια γόνιμη επιστροφή, κατά την οποία η αγάπη δικαιώνει οντολογικά τη μνήμη και μαζί τον χωρόχρονο της πατρίδας, ιδωμένης ως μιας πολυδύναμης ιστορικής πραγματικότητας που «εκβάλλει» απευθείας σε μία προσωπική μεθ-ιστορία εσωτερικής ανασύνταξης και ωρίμανσης του ποιητή, ενώ, ταυτόχρονα, αποτελεί δώρο αστείρευτο αλήθειας ελληνικής για τους αναζητούντες τα τίμια.

Μορφία Μάλλη, δ.φ.

Τα Καλλιγράμματα του Κύπρου Χρυσάνθη

Ο Μόντης χαιρετίζοντας την έκδοση του «Λυρικού Λόγου» του Κύπρου Χρυσάνθη σημείωνε στην «Πνευματική Κύπρο» (Χρ. Θ', αρ. 1969, σ. 154) ότι ο Χρυσάνθης «έχει δοθεί ολόκληρος [...] όχι μονάχα στη δημιουργική λογοτεχνική παραγωγή μα και στην προσπάθεια αναμοχλεύσεως των λιμναζόντων υδάτων της πνευματικής μας ζωής». Μία τέτοια προσπάθεια πειραματικής αναμόχλευσης των ποιητικών υδάτων αποτέλεσε η συλλογή του Χρυσάνθη, *Καλλιγράμματα* (1969), εμπνευσμένη από τα *Calligrammes* του Guillaume Apollinaire (1918), από τη «σχηματική ποίηση» του Πότη Ψαλτήρα αλλά και την οπτική ποίηση των νεοτερικών ποιητών (κυρίως του Σεφέρη). Ουσιάδη ρόλο ωστόσο στην έκδοση, έπαιξε η γνώση των Αλεξανδρινών «τεχνοπαιγνίων» και της βραζιλιάνικης concrete poetry, της οποίας ο Χρυσάνθης αποτέλεσε και τον πρώτο μεταφραστή στον ελλαδικό χώρο. Η οικείωση του Χρυσάνθη με τη θεωρία και την πρακτική των βραζιλιάνων concretists – οικείωση που αποκτήθηκε χάρη στη φιλία του με τον ισπανό ποιητή Angel Crespo και στις δημοσιεύσεις του στη *Revista Cultura Brasileira* – εμπλούτισε τη γνώση του των πρωτοποριών της δεκαετίας του '50 και ενίσχυσε το εγχείρημα της ολοκλήρωσης της ελληνικής avant-garde, στο οποίο είχε επιδοθεί αρχικά ο Νάνος Βαλαωρίτης με την έκδοση του *Πάλι*.

Στα καλλιγράμματα της συλλογής, ο Χρυσάνθης, εν αντιθέσει με την κλασική τεχνική της ανισοσυλλαβίας και της ποικιλομετρίας των στίχων που συνήθως εφαρμόζεται για την απεικόνιση του ποιητικού νοήματος, επέλεξε, όπως διευκρινίζει στην «Απολογία των Καλλιγραμμάτων» του, πραγματικά επιγράμματα ή επιγραμματικούς στίχους, τους οποίους παρέθεσε σε ελεύθερη μορφή, αξιοποιώντας τις τυπογραφικές δυνατότητες του τυπογράφου-στοιχειοθέτη Γ. Περσιάνη. Το αποτέλεσμα ήταν σαράντα επιγράμματα μεστά σε νόημα και συμβολική εκφραστικότητα, στα οποία η σύζευξη λόγου και εικόνας συντελείται με τον πλέον «οργανικό τρόπο». Και τούτο γιατί η επιγραμματική φόρμα με τη συμπίκνωση και την αφαίρεση που προϋποθέτει, λειτουργεί σχηματογραφικά ως ιδανικό όχημα για την έκφραση της ποιητικής ιδέας.

Θεματικά, τα *Καλλιγράμματα* θα μπορούσαν τα ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες: σε λυρικά, ιστορικά και κοινωνικά. Τα λυρικά υμνούν το φως, τον έρωτα, το καλοκαίρι, τη θάλασσα, τα τοπία της Κύπρου. Τα ιστορικά εξυμνούν ήρωες του Κυπριακού αγώνα (για παράδειγμα τον Κυριάκο Μάτση) ή αποτίουν φόρο τιμής σε αγώνες και τόπους μαρτυρίου (για παράδειγμα στο επαναστατημένο Μεσολόγγι). Τέλος, τα κοινωνικά επιγράμματα αναφέρονται σε γεγονότα και στιγμιότυπα της καθημερινότητας, στα οποία με οξύτητα και ευαισθησία αναδεικνύεται ο πολύπλοκος και σύνθετος χαρακτήρας της ανθρώπινης κατάστασης.

Κωνσταντίνος Μαντάς, δ.φ.

«Βασίλισσες της Κύπρου: μια διαδρομή από τον μύθο στην ιστορία, από την αρχαιότητα ως το τέλος του Μεσαίωνα»

Η πρώτη αναφορά σε εγχώρια βασίλισσα στο νησί της Κύπρου γίνεται από τον Αιγύπτιο ιερέα Ουεναμούν στο έργο του *Οι περιπέτειες του Ουεναμούν, περί το 1060 π.Χ.* : βέβαια πρόκειται για μια περιγίπισσα φοινικικής καταγωγής. Η ενδελεχής μελέτη των πηγών της αρχαϊκής και κλασικής περιόδου στην Κύπρο, δεν οδηγεί στην

ανακάλυψη καμίας βασίλισσας που κυβέρνησε η ίδια. Όμως μια σύντομη αναφορά σε ένα λόγο του Δίωνα Χρυσόστομου αποκαλύπτει την Δημόνασσα, της οποίας η μορφή καλύπτεται από την αχλύ του θρύλου: η προαναφερθείσα βασίλισσα τοποθετείται στο πάνθεο των μεγάλων νομοθετών της αρχαιότητας, καθώς οι νόμοι που θέσπισε ήταν πολύ αυστηροί, έχοντας ως στόχο την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Εκείνο που δίνει ιδιαίτερη αξία στην ιστορία της Δημόνασσας είναι η τραγικότητα της εσωτερικής της σύγκρουσης: καθώς και τα τρία παιδιά της παραβίασαν τους νόμους της, υποχρεώθηκε να τα τιμωρήσει αυστηρά αλλά αυτή η σύγκρουση ανάμεσα στην μητέρα και στην βασίλισσα μέσα της, την οδήγησε σύντομα στην αυτοκτονία. Στην ελληνιστική εποχή, η Κύπρος έγινε τμήμα του βασιλείου της Αιγύπτου και για ένα διάστημα, προς το τέλος της ιστορικής πορείας του βασιλείου αυτού ως αυτόνομης πολιτικής οντότητας, πέρασε για σύντομο χρονικό διάστημα στην δικαιοδοσία της Αρσινόης, αδελφής και πολιτικής αντιπάλου της θρυλικής Κλεοπάτρας Ζ.

Στην αρχή της βυζαντινής περιόδου, η Αγία Ελένη ακολουθώντας τις υποδείξεις του γιου της, Κωνσταντίνου, πέρασε από την Κύπρο, στην πορεία της προς τους Αγίους Τόπους: η αγία δεν ήταν η ίδια βασίλισσα, απλά, ήταν η μητέρα του πρώτου χριστιανού αυτοκράτορα, ούτε ήταν Κύπρια. Όμως η σύντομη παραμονή της στο νησί στα πλαίσια της προσπάθειας της να ανακαλύψει τα λείψανα του ιερού σταυρού, άφησαν βαθιά ίχνη στην ιστορία και –ιδίως– στην λαογραφική παράδοση της Μεγαλονήσου.

Η περίοδος της μεσαιωνικής ιστορίας της νήσου μετά την ίδρυση του βασιλείου των Λουζινιάν (1192 μ.Χ) για λόγους ιστορικής συγκυρίας (οι Λουζινιαν ήταν de jure βασιλείς και του βασιλείου της Ιερουσαλήμ, όπου η γυναικεία διαδοχή ήταν νομικά έγκυρη), επέτρεψε την διακυβέρνηση του βασιλείου από γυναίκες, συνήθως ως αντιβασίλισσες: η Ελένη Παλαιολογίνα που παντρεύτηκε τον βασιλιά Ιωάννη Β, υπήρξε μια ασυνήθιστη πολιτικά φιγούρα καθώς ανέλαβε την διακυβέρνηση του βασιλείου ως αντιβασίλισσα ενώ ο σύζυγος της ήταν εν ζωή και υπήρξε θύμα δυσφήμισης στις σύγχρονες ιστορικές πηγές λόγω αυτής της «αρρενωπής» στάσης καθώς και γιατί θεωρήθηκε ως υποστηρίκτρια της τοπικής ορθόδοξης εκκλησίας, αν και αυτή η άποψη δεν χαιρεί γενικής αποδοχής. Η κόρη της Καρλότα, που ανέβηκε στον θρόνο πολύ νέα το 1458, από την αρχή αντιμετώπισε την εχθρότητα του νόθου αδελφού της Ιωάννη ο οποίος κατόρθωσε το 1464 να την εκθρονίσει. Η βασίλισσα αυτή δεν άφησε τα ίχνη της βαθιά στην ιστορία λόγω της σύντομης βασιλείας της αλλά φαίνεται ότι η μορφή της χρησιμοποιήθηκε ως πρότυπο για κάποιες μορφές βασιλισσών στη σύγχρονη της ιταλική ποίηση (η Καρλότα μετά την εκθρόνιση της κατέφυγε στην Ιταλία, όπου προσπάθησε πολλές φορές να ανακτήσει το βασίλειο της ως την τελική παραίτηση της το 1487).

Τέλος, η Αικατερίνη Κορνάρο, μια Βενετή αριστοκράτισσα που παντρεύτηκε σε νεαρή ηλικία τον βασιλιά Ιωάννη Γ' έγινε αντιβασίλισσα στο όνομα του γιου της και μετά τον θάνατο του βρέφους, βασίλισσα της Κύπρου το 1474. Βέβαια, η Αικατερίνη που πριν τον γάμο της είχε «υιοθετηθεί» από την πολιτεία της Βενετίας (έφερε τον τίτλο θυγατέρα της Βενετίας) βρισκόταν υπό την κηδεμονία της Γαληνοτάτης και όταν εξέφρασε την επιθυμία να παντρευτεί ξανά υποχρεώθηκε σε παραίτηση το 1489. Παρόλα αυτά, πάλεψε για να διατηρήσει την εξουσία της και ήταν αγαπητή στον κυπριακό λαό. Αυτή η συγκυρία ύπαρξης βασιλισσών στο νησί κατά τον Μεσαίωνα, φαίνεται ότι έπαιξε ρόλο στην ανάπτυξη του θρύλου του Διγενή και της Ρήγαινας, που έγινε το θέμα πολλών δημοτικών τραγουδιών.

Βασίλειος Μάστορης, δ.φ.

«Δοκιμές πάνω σ' ένα στίχο: "Η Ρωμισούνη εν φυλή συνότζιαρη του κόσμου" του Βασίλη Μιχαηλίδη»

Στην εισήγησή μας σκοπεύουμε να αναλύσουμε τη σημασιολογική δυναμική του γνωστού αυτού στίχου από το ποίημα του Βασίλη Μιχαηλίδη: «Η 9η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία Κύπρου». Ο θεμελιώδης κανόνας τον οποίο σκοπεύουμε να ακολουθήσουμε συμπυκνώνεται στη φράση του Stéphane Mallarmé: «Ce n'est point avec des idées qu'on fait des vers, c'est avec des mots». Η φράση αυτή αναδεικνύει την ποίηση ως το πεδίο της διαρκούς δυναμικής αλληλεπίδρασης λέξεων και ιδεών. Σε ένα πρώτο επίπεδο ανάλυσης ο Μιχαηλίδης υποστηρίζει την ιδέα – σε σύγχρονους όρους – ότι ο Ελληνισμός είναι συνομήλικος του κόσμου. Πρόκειται για μια ιδέα ήδη πλούσια σε σημασιολογική πυκνότητα. Ο Μιχαηλίδης όμως καταφεύγει στη λέξη Ρωμισούνη, η οποία διαθέτει διαφορετικό, πολύ πιο συνθετικό σημασιολογικό πεδίο από τη λέξη Ελληνισμός.

Η χρήση της λέξης Ρωμισούνη, πιο κοινής ίσως στην καθομιλουμένη του ίδιου του Μιχαηλίδη, διανοίγει ένα διαφορετικό σημασιολογικό πεδίο, υποδεικνύοντας ότι στο χώρο της ποιητικής η λέξη υπερβαίνει ή ανασηματοδοτεί πολλαπλά την ιδέα. Ήδη βέβαια η χρήση της λέξης αυτής έχει διαρρήξει πολλαπλά τη μονοσημία της πυρηνικής ιδέας, και η διάρρηξη αυτή συνεχίζεται εντεινόμενη διαβρώνοντας τη σημασία και των υπολοίπων λέξεων της φράσης. Τι σημαίνει άραγε η φράση: Η Ρωμισούνη εν φυλή; Η έννοια της Ρωμισούνης προκύπτει από τη σύζευξη του Ελληνισμού και της Ρωμαϊκότητας, με πρωτοκαθεδρία του ρωμαϊκού στοιχείου. Από ποια άποψη λοιπόν αυτή η σύζευξη ορίζεται ως φυλετική, αν βέβαια δεχθούμε την τυπική βιολογική διάσταση της έννοιας της φυλής. Προφανώς όμως η βιολογική ανάγνωση της λέξης ναρκοθετεί αυτή την κατηγοριοποίηση. Συνεχίζοντας όμως ο Μιχαηλίδης θεωρεί αυτή την υβριδική, από βιολογικής απόψεως, φυλή ως συνομήλικη του κόσμου. Για τη δήλωση όμως του συνομήλικου καταφεύγει στην καθομιλουμένη κυπριακή λέξη συνότζιαρη, η οποία προφανώς συντίθεται από την πρόθεση συν και το ουσιαστικό καιρός· η πολυσημία της λέξης αυτής είναι γνωστή και δεδομένη. Η απορρέουσα ποιητική εικόνα όμως την οποία αναμοχλεύει η χρήση της λέξης καιρός είναι η συνύφανση της Ρωμισούνης και του κόσμου, σε σημείο όπου μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι διακυμάνσεις της ιστορίας του κόσμου είναι συνυφασμένες με τις διακυμάνσεις της φυλετικής ιστορίας της Ρωμισούνης. Σε αυτή, όμως, τη διαρκή αναμόχλευση και διάρρηξη της σημασίας των λέξεων εμπλέκεται αναγκαστικά και η λέξη κόσμος, η οποία δεν μπορεί πλέον να γίνει αντιληπτή υπό τη φυσική αλλά υπό την πρωταρχικά νοηματική της διάσταση.

Έτσι, προκύπτει μια πρώτου επιπέδου ανάγνωση της φράσης αυτής του Μιχαηλίδη, σύμφωνα με την οποία η συνθετική έννοια της Ρωμισούνης συνιστά το ίδιο το νόημα και το περιεχόμενο της ύφανσης της κοσμικής ιστορίας. Μια εικόνα η οποία, κατά τη γνώμη μου, ενισχύεται ισχυρά από τις δύο ποιητικές εικόνες με τις οποίες ο Μιχαηλίδης επιχειρεί – αμφιβάλλω αν αυτό επιτελείται συνειδητά, η ποίηση ενεργεί πέραν των προθέσεων των ποιητικά δρώντων – να τεκμηριώσει τη θέση του, την εικόνα των παραπουλιών και την εικόνα του υνιού, το οποίο θεωρεί (θαρκέται) ότι τρώει τη γη.

Αντώνης Ν. Μαστραπάς, δ.φ.

Κυπριακά τελετουργικά αγγεία με παράσταση φιδιών. Οι σχέσεις Αιγαίου-Κύπρου κατά την Ύστερη Χαλκοκρατία

Στις αρχές της Ύστερης Χαλκοκρατίας ομάδα αγγείων, του τύπου της πρόχου, κυπριακής παραγωγής, διακοσμούνται με ανάγλυφες μορφές αντωπών φιδιών. Τα περισσότερα προέρχονται από τάφους, γεγονός που, σε γενικές γραμμές, εξηγεί και τη χρήση τους ως κτερισμάτων. Σύμφωνα με μία θεωρία το σχήμα αυτών των αγγείων και η διακόσμησή τους έχει ως στόχο τη γνωστοποίηση του περιεχομένου τους και κατ' επέκταση τη χρησιμότητά τους. Κάτι ανάλογο συμβαίνει στο Αιγαίο στο τέλος της Ύστερης Χαλκοκρατίας. Σε επίκαιρες θέσεις στο Αιγαίο, συγκεκριμένα σε μυκηναϊκές νεκροπόλεις της Ρόδου, της Κω, της Νάξου και των ανατολικών ακτών της Αττικής, βρέθηκαν μυκηναϊκής παραγωγής πρόχοι διακοσμημένες με ανάγλυφες μορφές φιδιών. Οι ομοιότητες ανάμεσα στην ομάδα των κυπριακών και των μυκηναϊκών αγγείων υποδηλώνει κοινή ιδέα έμπνευσης. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να παρουσιαστούν όλα τα στοιχεία που ερμηνεύουν το σχήμα, τη διακόσμηση και τη χρήση αυτών των αγγείων. Και, επειδή η διάδοση μιας ιδέας αποτελεί ένδειξη πολιτιστικής και κατ' επέκταση εμπορικής επικοινωνίας, επιδίωξή μας ακόμη είναι να ανιχνεύσουμε την πορεία μετακίνησης αγαθών και προϊόντων ανάμεσα στην Κύπρο και το Αιγαίο. Κατ' αυτόν τον τρόπο «φωτίζεται» περισσότερο το ιστορικό πλαίσιο εξάπλωσης του Μυκηναϊκού Κόσμου κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού.

Σοφία Γ. Μεσίγκου-Κρικώνη, Φιλολογος

Η Κύπρος στο ποίημα του Γιώργου Σεφέρη «Οι γάτες τ' Αι- Νικόλα

Στην εισήγηση γίνεται αναφορά στα ιστορικά στοιχεία και τους θρύλους που ενέπνευσαν τον ποιητή, καθώς και στην πρόσληψη της ιστορίας της Κύπρου τόσο από τον ίδιο τον ποιητή, όσο και από τους αναγνώστες. Η πρώιμη βυζαντινή περίοδος στο νησί και η διοίκηση του Καλόκαιρου αποτελούν τμήμα της εισήγησης, ενώ γίνεται αναφορά στη σύνθεση του ποιήματος από τον Γ. Σεφέρη και στην επιστολογραφία που αφορά την έκδοση του συγκεκριμένου ποιήματος. Δίνονται στοιχεία για την επικοινωνία του ποιητή, κυρίως, με τον Κύπρο Χρυσάνθη και θέμα το συγκεκριμένο ποίημα, το οποίο δεν αποτελεί μόνο σημείο αναφοράς για τη Βυζαντινή Ιστορία της Κύπρου, αλλά και αφορμή για τον ποιητή να θίξει ζητήματα της σύγχρονης με τη σύνθεση του ποιήματος περιόδου στο νησί.

Ευαγγελία Κ. Μιμίδου, δ.φ.

«Η Θυσία της Ιφιγενείας στα Κύπρια Έπη, στη δραματική ποίηση και στην αγγειογραφία»

Η Θυσία της Ιφιγενείας μαρτυρείται στα *Κύπρια Έπη*, στον *Αγαμέμνονα* του Αισχύλου, στην *Ιφιγένειαν την εν Αυλίδι* και στην *Ιφιγένειαν την εν Ταύροις* του Ευριπίδη. Το συγκεκριμένο πολύ δυνατό αφηγηματικό γεγονός δεν άφησε ανεπηρέαστους τους αγγειογράφους της αρχαιότητας, οι οποίοι το αποτύπωσαν στις επιφάνειες των αγγείων τους με ιδιαίτερα εύγλωττο τρόπο, όπως θα προκύψει από το εικονογραφικό υλικό που θα παρουσιασθεί.

Σε ό,τι αφορά τον τομέα της τέχνης, φαίνεται ότι είχε δεχθεί αρκετές επιρροές από την *Ιφιγένειαν την εν Αυλίδι* του Ευριπίδη, όπως φανερώνουν τα επεισόδια που

εντοπίσθηκαν σε αγγεία και είναι τα ακόλουθα: αφηγηματικές σκηνές, η προσαγωγή της Ιφιγενείας στον χώρο της θυσίας και η αντικατάστασή της από ελαφίνα.

Εκτός από τις αφηγηματικές σκηνές οι οποίες είναι εμπνευσμένες από το έργο του Ευριπίδη, υπάρχουν και αγγειογραφίες με την προσαγωγή της Ιφιγενείας στον χώρο της θυσίας, οι οποίες είναι προγενέστερες του ευριπίδειου έργου. Σε αυτές η κόρη άλλοτε οδηγείται με τη βία και άλλοτε ειρηνικά. Η παράδοση για τη βίαιη προσαγωγή της πηγάζει από τον *Αγαμέμνονα* του Αισχύλου και ενδέχεται να ήταν γνωστή στις αθηναϊκές παραστάσεις χάρη σε έναν πίνακα φιλοτεχνημένο πριν από το 458 π.Χ., τον οποίο πρέπει να γνώριζε ο Αισχύλος και με την πάροδο των δεκαετιών έγινε γνωστός και στην Ιταλία (Huddilston, 1898, σ.112 - 113/ Prag, 1985, σ.67). Ο ειρηνικός τρόπος προσαγωγής της κόρης για θυσία παρουσιάζει ομοιότητες με την εικονογραφία του γάμου και της απαγωγής, σύμφωνα με την ορθή άποψη του Prag (Prag, 1985, σ.67). Η εξέταση των πηγών και των εικονογραφικών συνθέσεων μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο Ευριπίδης είναι πιθανό να γνώριζε τόσο τις προγενέστερες φιλολογικές παραδόσεις όσο και τους εικονογραφικούς τύπους της θυσίας της Ιφιγενείας, όταν ξεκίνησε να γράψει την τραγωδία του *Ιφιγένεια η εν Αυλίδι*.

Το θέμα της αντικατάστασης της Ιφιγενείας από την ελαφίνα, παράδοση που απαντά στα *Κύπρια Έπη* (Davies, 1988, σ.32, στ.55 - 63) και στα δύο έργα του Ευριπίδη (βλ. Εὐρ. *Ίφ. Αὐλ.* 1587 - 1589, 1592 - 1593 και *Ίφ. Ταυρ.* 28 - 29), άφησε ανεξίτηλα τα σημάδια του στις εικαστικές τέχνες.

Τα εικονογραφικά τεκμήρια που θα σχολιασθούν προέρχονται από τον ελλαδικό χώρο και από την Κάτω Ιταλία. Η χρονολόγησή τους ξεκινά από το 650 π.Χ. και φθάνει μέχρι και τα μέσα του 2^{ου} π.Χ. αιώνα. Όπως είναι λογικό, οι αγγειογράφοι που φιλοτέχνησαν τις πρώιμες παραστάσεις πιθανότατα θα είχαν κατά νου φιλολογικές πηγές, όπως τα *Κύπρια Έπη* και ο *Κατάλογος* του Ησιόδου. Ομοίως, για τις μεταγενέστερες παραστάσεις αρωγοί των καλλιτεχνών ενδεχομένως υπήρξαν τα τρία δραματικά κείμενα των δύο μεγάλων τραγικών, του Αισχύλου (*Αγαμέμνων*) και του Ευριπίδη (*Ιφιγένεια η εν Αυλίδι* και *Ιφιγένεια η εν Ταύροις*). Τέλος, η προέλευση μέρους των αγγείων από την Κάτω Ιταλία δεν αποκλείεται να φανερώνει μια ευρύτερη διάδοση του μύθου της θυσίας της Ιφιγενείας. Φυσικά, στη διάδοση αυτού του μύθου ενδέχεται να έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο η άνθηση της αθηναϊκής τραγωδίας σε πολλές περιοχές της Μεγάλης Ελλάδας σε συνδυασμό με το δραστήριο απουλικό εργαστήριο κεραμικής, το οποίο αντλούσε τη θεματολογία του και από την ελληνική μυθολογία (Kyle - Phillips, *AJA* 72, 1968, σ.8/ Σεργκέτι, 2006, σ.53 - 67/ Taplin, 2007, σ.8, 21).

Μάριος Μιχαηλίδης, δ.φ.

«Στα ίχνη ενός δράματος». Με οδηγό την ποιητική σύνθεση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη Αμμόχωστος Βασιλεύουσα.

Ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης, με το έργο του, επιβεβαιώνει τη διατυπωθείσα από πολλούς άποψη ότι είναι ο ποιητής του Μείζονος Ελληνισμού. Τίτλος φυσικά επίζηλος, εφόσον προηγήθηκε ο Καβάφης που άλλαξε τη μέχρι τότε αποκλειστική ροή της ποίησης από την Αθήνα προς τον ελληνικό, και όχι μόνο, κόσμο. Αυτά τα βήματα ακολουθεί ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης που βρίσκεται στην έκτη δεκαετία συγγραφικής του δράσης. Με την ποίησή του κατόρθωσε να αναδείξει τον καημό της Ανατολικής, Κυπριακής Ρωμιοσύνης, και να φέρει την Κύπρο πιο κοντά στον εθνικό κορμό.

Στην ποιητική σύνθεση *Αμμόχωστος Βασιλεύουσα* (Ερμής, 1982), εστιάζει αποκλειστικά στην κατακτημένη από το 1974 πόλη της Αμμοχώστου. Το δράμα της πόλης των παιδικών και των εφηβικών του αναμνήσεων, το ντύνει με τον εξαιρετικό ποιητικό του λόγο, ενώ την ίδια στιγμή συνομιλεί με το καθολικό δράμα της Κύπρου. Δηλαδή, ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης, στο συγκεκριμένο έργο, οργανώνει το υλικό του σε δύο ομόκεντρους κύκλους. Ο ένας, ο εσωτερικός, είναι η Αμμόχωστος και ο άλλος, που περιβάλλει τον πρώτο, είναι η Κύπρος. Στην πορεία που ακολουθεί εφαρμόζει την τεχνική της αναγωγής από το έλασσον στο μείζον, από το μερικό στο ολικό. Το μερικό είναι η Αμμόχωστος, ενώ το μείζον υπερβαίνει ακόμη και το λογικώς συνακόλουθο που είναι η Κύπρος, και αποκτά καθολικότητα.

Γιώργος Μοράρης, Φιλολόγος

«Βασίλης Μιχαηλίδης (1849 – 1917). Η υπέρβαση ενός ποιητάρη της Κύπρου σε Ποιητή»

Ο Βασίλης Μιχαηλίδης που γεννήθηκε σε ένα περιορισμένο αγροτικό περιβάλλον, έμαθε να διαβάζει γράφοντας το αλφάβητο στο χώμα ή στην άμμο. Εν τούτοις έγινε ο Εθνικός βάρδος της Κύπρου μετατρέποντας ένα ιδίωμα περιορισμένης εμβέλειας σε εφελτήριο εθνικής ανάτασης. Κατάφερε τον άθλο να αποκλίνει από τα απλά συμβάντα και τα γεγονότα της ταπεινής του καθημερινής ζωής επιτυγχάνοντας έναν λόγο αφηγηματικά πιο σύνθετο και αισθητικά άρτιο. Το διαπιστώνουμε στα κορυφαία του ποιήματα «Ανεράδα», «9η Ιουλίου», «Χιώτισσα».

Η «Ανεράδα» ανήκει στην ευρωπαϊκή οραματική λογοτεχνία. Με τη μαγική αυτή γραφή ο Βασίλης Μιχαηλίδης εκτινάσσεται από κάποιο ασήμαντο επαρχιακό τοπίο σε έναν μακρόκοσμο. Στην «9η Ιουλίου» εμπνέεται τη φόρμα που ζει ο χρόνος της ιστορίας. Πρόκειται για μπαλλάντα ελεύθερου τύπου που ιστορικά συνδέεται με την παράδοση και τον θρύλο. Μια άλλη μπαλλάντα ή παραλογή είναι η «Χιώτισσα», ένα σπάνιο μεικτό είδος από διαφορετικούς ρυθμούς, ένα πραγματικά πολυφωνικό ποίημα. Σ' αυτά τα συμπλέγματα στίχων ο Βασίλης Μιχαηλίδης αναιρεί τον κανόνα του λαϊκού ποιητή που ξέρει μόνον τον ίαμβο και τον τροχαίο. Υπερβαίνει στιχουργικούς περιορισμούς και μετρικά σύννορα. Αν ως λαϊκός ποιητής έκλεινε σε έναν στίχο ή σε ένα ημιστίχιο ένα ολόκληρο νόημα, τώρα ως προσωπικός ποιητής σπάει αυτή την αυτοτέλεια, χρωματίζει πιο έντονα και φέρνει σε περίοπτη θέση τη λέξη. Ιδού ο ποιητικά κατορθωμένος λόγος ξεκινώντας σχεδόν από το μηδέν ο Βασίλης Μιχαηλίδης απογειώνει την Κυπριακή διάλεκτο σε υψηλή τέχνη.

Αικατερίνη Μουσαδάκου, ΜΑ, Φιλολόγος

«Η κοινωνική διαστρωμάτωση της Κύπρου κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας»

Η βυζαντινή περίοδος της Ιστορίας της Κύπρου τερματίζεται οριστικά με την κατάληψη της νήσου από το Ριχάρδο το Λεοντόκαρδο, το βασιλιά της Αγγλίας, το 1191. Ο ίδιος την πούλησε το 1192 στον Γάλλο ευγενή Γκι Ντε Λουζινιάν, ιδρυτή της δυναστείας των Λουζινιανών βασιλιάδων της Κύπρου που κυβέρνησαν το νησί για τους επόμενους τρεις περίπου αιώνες, κατά την περίοδο, δηλαδή, που είναι γνωστή ως φραγκοκρατία (1192-1489). Η Κύπρος από τότε διαχωρίστηκε σε πολλά φέουδα, ενώ ένας μεγάλος αριθμός χωριών παρέμεινε ως περιουσία της βασιλικής οικογένειας. Μαζί με τους ξένους φεουδάρχες εγκαταστάθηκε στο νησί και η Λατινική Εκκλησία, που παραγκώνισε την

ισχύ της Ορθόδοξης. Στην Κύπρο έφτασαν και αρκετά δυτικά εκκλησιαστικά τάγματα που εγκατέλειψαν τους Αγίους Τόπους. Επιπλέον, εξαιτίας και της θέσης της νήσου ως διακομετακομιστικού κόμβου, εγκαταστάθηκαν σε αυτή και πολλοί έμποροι: Βενετοί, Γενουάτες, Καταλανοί κ.ά.

Από την άλλη, οι ελάχιστοι βυζαντινοί άρχοντες που δεν εγκατέλειψαν το νησί, έχασαν τα κτήματά τους, τα οποία ιδιοποιήθηκαν οι Λατίνοι ευγενείς. Στην προτεινόμενη εισήγηση θα παρουσιαστεί η κοινωνική διαστρωμάτωση της Κύπρου, μετά και την εφαρμογή του θεσμού της φεουδαρχίας και τη μετατροπή της σε βασίλειο δυτικοευρωπαϊκού τύπου. Οι κάτοικοι διαιρέθηκαν πλέον στους προνομιούχους Λατίνους αποίκους από τη μια και στους αυτόχθονες Έλληνες από την άλλη. Η μεγάλη μάζα των γηγενών ήταν δουλοπάροικοι και ακτήμονες, δέσμιοι στην υπηρεσία της βασιλικής οικογένειας, των ευγενών και των αρχόντων. Λίγοι μόνο από αυτούς κατόρθωναν να εξαγοράσουν την ελευθερία τους και ακόμη πιο λίγοι ν' αποκτήσουν κι ένα κομμάτι γης για να σχηματίσουν, μαζί με αρκετούς ξένους τεχνίτες (Σύριους, Αρμένιους κ.ά.), μια μικροαστική τάξη. Στην ουσία ο διαχωρισμός μεταξύ Λατίνων και Ελλήνων δεν ήταν μόνο γλωσσικός, θρησκευτικός, αλλά και οικονομικός καθώς οι πρώτοι παρέμεναν καταναλωτές και οι τελευταίοι παραγωγοί, σε μια παράλληλη, αλλά ποτέ ταυτόσημη κοινωνική ιστορική πορεία.

Σωτηρούλα Μουστάκα, Φιλολόγος

Θεοδόσης Πιερίδης: η συνεργασία ενός Κύπριου ποιητή με τον παράνομο ραδιοσταθμό «Ελεύθερη Ελλάδα»

Στα πέτρινα χρόνια της αποικιοκρατίας, αλλά και σε άλλες εποχές κύπριοι δημιουργοί έφυγαν από το νησί και έζησαν σε μέρη όπου το πολιτικό και πνευματικό κλίμα ήταν ελεύθερο, γεγονός που βοήθησε την πνευματική δημιουργία τους. Ο Θεοδόσης (Θοδόσης) Πιερίδης είναι ένα ζωντανό και μαχητικό πνεύμα με μεγάλη ποιητική δύναμη που ακολούθησε αυτό τον δρόμο. Γεννήθηκε στην Κύπρο το 1908 και πέθανε το 1968 στο Βουκουρέστι όμως έζησε και σε άλλα μέρη όπως η Γαλλία και η Αίγυπτος. Υπήρξε ποιητής με κοινωνικό και πολιτικό πρόσημο όχι μόνο ως προς στην ποιητική του πέννα αλλά και στον τρόπο της ζωής του. Συνοδοιπόρος των κοινωνικών και πολιτικών χαρακτηριστικών ελλαδικών δημιουργών, που υπήρξαν εκφραστές σοσιαλιστικών πολιτικών μηνυμάτων, ο Θεοδόσης Πιερίδης όπως και ο Τεύκρος Ανθίας εκφράζουν το όραμα του σοσιαλισμού στην ποίηση αλλά υπήρξαν και οι δυο θύματα διώξεων από το αποικιακό καθεστώς των Βρετανών. Διοχετεύουν στο έργο τους την κοινωνική επαναστατικότητα και είναι εισηγητές της αγωνιστικής ποιητικής έκφρασης στην Κύπρο ακολουθώντας το πλαίσιο της σύγχρονης κυπριακής πραγματικότητας.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου ο ποιητής ευρισκόμενος στο εξωτερικό ανέλαβε αντιφασιστική δράση και αργότερα διετέλεσε μέλος της Διεθνούς Ειρηνιστικής Ένωσης. Όντας ενεργό μέλος του παράνομου ΚΚΕ και έχοντας αυτά τα ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά κλήθηκε να ενισχύσει με κείμενα του τον παράνομο Ραδιοσταθμό «Ελεύθερη Ελλάδα», που λειτουργούσε στο εξωτερικό το διάστημα 1947-1968, ως εκφραστικό όργανο του παράνομου τότε ΚΚΕ. Στα πλαίσια αυτής της συνεργασίας ανέπτυξε θέματα κοινωνικά, λογοτεχνίας, αλλά και τις εξελίξεις του κυπριακού που τότε βρισκόταν σε μια κρίσιμη περίοδο, επικοινωνώντας τα θέματά του με τους ακροατές του ραδιοσταθμού.

Το περιεχόμενο της εισήγησης θα ακολουθήσει τον άξονα αυτής της συνεργασίας του ποιητή και θα αντληθούν στοιχεία από το αρχειακό υλικό του

ραδιοσταθμού. Θα αναδειχθούν χαρακτηριστικά του ποιητή όπως ο διεθνισμός, η κοινωνική ευαισθησία, ο τρόπος αντιμετώπισης των ομότεχνων του, η πολιτική του στάση στις εξελίξεις γύρω από το κυπριακό.

Νίκη Μπακογιώργου, Φιλολόγος

Μαρία Παναγιωτοπούλου, δ.φ.

«Ο απόηχος του κυπριακού αγώνα σε μια μικρή επαρχιακή πόλη του ελλαδικού χώρου (Καρπενήσι 1964). Μια πρώτη προσέγγιση»

Μια πτυχή της ιστορίας του κυπριακού αγώνα κατά την περίοδο της αγγλικής κατοχής και του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα είναι και εκείνη που αφορά τις σχέσεις της μεγαλονήσου με τον υπόλοιπο ελληνισμό. Ειδικότερα αξίζει να διερευνηθούν τόσο η πρόσληψη του κυπριακού αγώνα από τους Έλληνες του ελλαδικού χώρου όσο και οι αντιδράσεις τους σ' αυτόν· προς την κατεύθυνση αυτή θεωρούμε ότι το παράδειγμα του Καρπενησιού αποτελεί ένα καλό έναυσμα για τη διερεύνηση του θέματος.

Στόχος μας είναι αξιοποιώντας αρχειακές πηγές, δημόσιες και ιδιωτικές, καθώς και τον τοπικό τύπο της εποχής, να διερευνήσουμε : τον τρόπο με τον οποίο έφταναν μέχρι την ορεινή και απομονωμένη πόλη μας οι ειδήσεις για τον αγώνα των Κυπρίων· οι ενέργειες επισήμων φορέων και θεσμών (εκκλησία, εκπαίδευση, νομαρχία)· οι κινητοποιήσεις και οι στάσεις ατόμων και ομάδων (π.χ. μαθητές). Και όλα αυτά μέσα στο πολιτιστικό, πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον μιας πόλης όπως το Καρπενήσι, μιας μικρής ορεινής επαρχιακής πόλης.

Τα δεδομένα που παρουσιάζονται εδώ αποτελούν ουσιαστικώς μια πρώτη προσέγγιση του θέματος, καθώς πηγές σχετικές με αυτό (όπως ο τοπικός τύπος της εποχής) πρέπει να αναζητηθούν σε άλλους χώρους εκτός Καρπενησίου. Θα ήταν επίσης αναγκαίο, εφόσον οι συνθήκες το επιτρέψουν, να γίνει μια σύγκριση με τα δεδομένα άλλων πόλεων παρομοίων με το Καρπενήσι σε ό,τι αφορά τα κοινωνικά-πολιτισμικά χαρακτηριστικά, για να εξαχθούν βεβαιότερες διαπιστώσεις.

Δήμητρα Γ. Μπεχλικούδη, δ.φ.

Ιστορικότητα και προσωπική μνήμη στην ποίηση του Κώστα Μόντη και του Γιάννη Ρίτσου: Αναλογίες και αντιθέσεις

Αναμφισβήτητα, η ιστορικότητα ενυπάρχει στο λογοτεχνικό έργο τη στιγμή της παραγωγής του και το καθορίζει τόσο στη φάση της πρόσληψης όσο και σ' αυτήν της διάδοσής του, μέσα ή έξω από την εθνική λογοτεχνία στην οποία ανήκει. Ο Κώστας Μόντης, μείζων ποιητής και ένας από τους ανανεωτές της ελληνικής ποίησης μεταπολεμικά, εγκλείει τη συλλογική εθνική εμπειρία και το προσωπικό του βίωμα στο ποιητικό και πεζογραφικό του έργο, γιατί ακριβώς αναπαριστά εκ των ένδον τη φυσιογνωμία και το δράμα της Κύπρου καθώς σημαντικό μέρος των ποιημάτων του αναφέρεται στην τουρκική εισβολή και τον βαρύτερο αντίκτυπό της στη ζωή των Κυπρίων.

Από την άλλη, ο Γιάννης Ρίτσος, αγωνιστής ο ίδιος, ταύτισε τη ζωή του με την ποίηση και την επανάσταση, καταθέτοντας στα ποιήματά του τα βιώματά του που αντλήθηκαν από το Εμφύλιο, τις κοινωνικές αναταραχές της χώρας και τις εξορίες που υπέστη .

Πολυγραφότατοι και οι δυο, βαθιά προβληματισμένοι για το παρόν και το μέλλον της Κύπρου και της Ελλάδας αντιστοίχως, φιλοδοξούμε να «συναντηθούν» σε μια απόπειρα διακειμενικής ανάγνωσης, στην οποία και θα εστιάσει το ενδιαφέρον της η παρούσα εισήγηση μέσα από την αναζήτηση συγκλίσεων και αποκλίσεων με αφετηρία και τέρμα τα ίδια τα κείμενα.

Νικόλαος Μπουμπάρης, Φιλολόγος

«Ένας τόπος όπου το θαύμα λειτουργεί ακόμη»

Στην παρούσα εισήγηση θα αναφερθούμε στην ποιητική συλλογή *Ημερολόγιο Καταστρώματος, Γ'* του Γιώργου Σεφέρη, η οποία κυκλοφόρησε το 1955 με τον τίτλο *Κύπρον, οὐ μ' ἐθέσπισεν*, παρμένο από την *Ελένη* του Ευριπίδη. Η συλλογή εντάχθηκε στα *Ποιήματα* του Σεφέρη με τον τίτλο που έκτοτε καθιερώθηκε το 1962.

Το *Ημερολόγιο Καταστρώματος, Γ'* εξυμνεί τη συνάφεια του ανθρώπου με το περιβάλλον του, τη συνείδηση πως ανήκει κάπου και την έκσταση να είναι ζωντανός. Ο Σεφέρης με την συλλογή αυτή ταξίδεψε πίσω στον χρόνο στα καλοκαίρια που περνούσε παιδί στη Σκάλα Βουρλών, εκεί όπου βλάστησαν τα παιδικά του όνειρα. Στην Κύπρο και τον λαό της βρήκε ξανά τους απλούς ανθρώπους και ταυτόχρονα την ουσία της ελληνικότητας, όπως την όρισε η γενιά του '30, της οποίας ο ίδιος υπήρξε ηγετικό μέλος.

Επιπλέον, ο αγώνας των Κυπρίων για την Ένωση στάθηκε για τον Σεφέρη μια μάχη αξιοπρέπειας του Ελληνισμού στο σύνολό του, την οποία προσέγγισε με την ιδιότητα του διπλωμάτη, μέσα από το πρίσμα του ανθρώπου που οφείλει να έχει σταθμίσει όλα τα ενδεχόμενα, πριν οριστικοποιήσει τη συναίνεσή του σε μια λύση. Μολονότι μοιάζει τολμηρή ως σκέψη, δεν θα διστάσουμε να υποστηρίξουμε ότι στην Κύπρο συνεργάστηκαν αρμονικά οι δύο όψεις του Σεφέρη, ο διπλωμάτης και ο ποιητής με τρόπο που δεν φαίνεται να συνέβη έκτοτε.

Γιώργος Κ. Μύαρης, ΜΑ, Φιλολόγος

«Η πνευματική κίνηση στην Κύπρο από τα μέσα του 18ου και έως τις αρχές του 19ου αιώνα. Στοιχεία για μια επανεκτίμηση»

Η νεοελληνική παιδεία και η νεοελληνική φιλοσοφική σκέψη ως ιστορικά παράγωγα της διανοητικής δραστηριότητας που αναπτύχθηκε και στην Κύπρο στις απαρχές της διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής ταυτότητας του νέου ελληνισμού ανιχνεύονται μέσα από στοιχεία που προσφέρουν τα πεδία της κοινωνίας, της οικονομίας, της παιδείας. Οι ερευνώμενες επιδράσεις θεσμών και ιδεών, οι εκπαιδευτικές προσπάθειες και οι εκδόσεις, οι συγγραφείς και οι διορθωτές κειμένων, οι συνδρομητές για την πραγματοποίηση εκδόσεων και τα ίχνη συγκροτημένων βιβλιοθηκών, βεβαιώνουν την (υπαρκτή, αλλ' όχι αυτονόητη) υποδοχή της δυτικοευρωπαϊκής νεωτερικής κουλτούρας. Η Κύπρος, με βάση αυτά, συγκαταλέγεται στις αξιωματικότερες «τοπικότητες» του νεοελληνικού πολιτισμού στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα.

**Θανάσης Νάκας, Ομότ. Καθηγητής Γλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών
Γεωργία Πολυζώη, δ.φ.**

«Το ποιητικό ιδίωμα του Κώστα Μόντη (γλωσσολογική προσέγγιση)»

Στην εισήγηση αυτή επιχειρείται, με επίκεντρο τη γλώσσα, ένας σφαιρικός σχολιασμός των ποιητικών απάντων (Ποίηση, 12 τόμοι, εκδ. Πάργα) του Κώστα Μόντη. Σχετικά με ορισμένα από τα θέματα που θίγονται εδώ, έχουν γίνει ήδη κάποιες επισημάνσεις τις οποίες η παρούσα εισήγηση επιδιώκει να προεκτείνει και να συμπληρώσει. Εκτός από άλλα γλωσσολογικά χαρακτηριστικά, διερευνάται ο σχηματικός λόγος στην ποίηση του Μόντη. Έκφραστικά μέσα και σχήματα (όπως η μεταφορά, η παρομοίωση, η ειρωνεία και η αντίφραση, η αντονομασία, η λεξική αντίθεση και το οξύμωρο, το εκ παραλλήλου, η υπαλλαγή, το υπερβατό, η επαναφορά, η επαναδίπλωση, το ετυμολογικό, το πολύπτωτο, η ομοηχία κ.ά.) εξετάζονται όχι μόνο από την άποψη της συχνότητας εμφάνισής τους ως υφολογικού χαρακτηριστικού αλλά και προκειμένου να αιτιολογηθεί η χρήση του κάθε συγκεκριμένου σχήματος σε σχέση με τη γενικότερη εικονοποιία και την ποιητική του Κώστα Μόντη.

Παναγιώτης Νικολαΐδης, Φιλολογος

«Ο Κύπρου Κυπριανός» του Κυριάκου Χαραλαμπίδη και η «9^η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία (Κύπρου)» του Β. Μιχαηλίδη: ένας ανατρεπτικός διάλογος

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης αποτελεί η εξέταση του ανατρεπτικού διαλόγου που αναπτύσσει το ποίημα του Κυριάκου Χαραλαμπίδη «Ο Κύπρου Κυπριανός» (Μεθιστορία, Αγρα, 1995) με το σημαντικότερο και αισθητικά αρτιότερο εθνικό ποίημα γραμμένο στην κυπριακή διάλεκτο: την «9^η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία (Κύπρου)» του Β. Μιχαηλίδη. Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε, λοιπόν, εξ αρχής ότι το είδος της διακειμενικής σχέσης που επιχειρεί να αναπτύξει ο Χαραλαμπίδης δεν είναι η πιστή αναπαραγωγή της ηρωικής μορφής του Αρχιεπισκόπου που πράττει και ομιλεί ως αγαθός ποιμένας, ως άμεσος εκπρόσωπος του κυπριακού ελληνισμού, που με την ηρωική, πατριωτική στάση και τη θυσία του μεταμορφώνεται σε εθνικό σύμβολο της Ρωμιοσύνης· γεγονός, βέβαια, που θα είχε ως προϋποθέσεις αφενός την υιοθέτηση της κατά Βασίλη Μιχαηλίδη ηρωικής, εθνικής και πρωτίστως ρομαντικής, μυθοποιητικής οπτικής και αφετέρου ένα έντονο διακειμενικό παιγνίδι που θα χαρακτηριζόταν από τη συχνή χρησιμοποίηση λέξεων, φράσεων ή ακόμη και ολόκληρων στίχων από την «9^η Ιουλίου του 1821». Αντίθετα, ο διάλογος που επιχειρείται εδώ από τον ποιητικό απόγονο είναι περισσότερο ένας έμμεσος και όχι φωνακτός, αλλά, ωστόσο, έντονος δημιουργικός αντίλογος, ο οποίος αποσκοπεί ταυτόχρονα να αποδομήσει τη μυθοποιητική οπτική του ισχυρού λογοτεχνικού προγόνου και να επιβάλει τη δική του.

Παναγιώτης Ν. Ξηντάρας, δ.φ.

«Η Κύπρος με την ταξιδιωτική πένα του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου»

Η Κύπρος, ένα ταξίδι. Ταξίδι συγκορμισμένο με τα χνώτα των Κυπρίων. Με την ανάσα τους. Με την πάλλουσα καρδιά τους. Με την παιανίζουσα εσωτερική τους ελευθερία. Με την κραταιά ψυχή των αγωνιστών της, που από τα παιδική και εφηβική τους ηλικία βρίσκονται στα μετερίζι του Αγώνα.

Αυτή είναι η πρώτη δοξαριά της πέννας του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου. Ραβδοσκοπεί χώματα, ιστορία μακραίωνη, περιστατικά σύγχρονα και εξάγει μετάλλευμα πολύτιμο. Γνωρίζει ως έμπειρος ταξιδιογράφος να στέκεται στο τι αντήχησε μες την ψυχή του, τι απήχησε είχαν όσα είδε κι αγκάλιασε η ματιά του. Μα δε χρονοτριβεί στις οπτικές εικόνες, στην κίνηση της αγοράς και στα πρωτάκουστα επιδερμικά σχόλια. Δε σπαταλά

τις συγγραφικές του δυνάμεις στα κυπριακά ακουστικά αντηχήματα και στα σκιαγραφήματα των προσώπων. Ξέρει να μπαίνει πιο βαθιά να κοσκινίζει τις πρώτες εντυπώσεις από το περπάτημά του στον κυπριακό χώρο.

Δεν στέκεται μόνο στα εξωτερικά στοιχεία της σύλληψης του νεανίσκου μαθητή από τους Άγγλους κατακτητές, αλλά κυρίως δίνει το πορτρέτο της ψυχής του, την ψυχική του απαντοχή που ζητά να πάει ο δάσκαλος στη φυλακή, για να τον εξετάσει στην Ιστορία και τα Νέα Ελληνικά, στα οποία δεν πρόλαβε να εξεταστεί.

Στη στάση του αυτή στέκει ο ταξιδιογράφος Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος. Στο αντιλάλημα των εσωτερικών του χορδών, που νοηματοδοτούν την ανθρώπινη υπόσταση και αξιοπρέπεια.

Αυτά τα 21 ταξιδιωτικά κείμενα - που τα γέννησε η λαχτάρα του ταξιδιογράφου και τα κυοφόρησε ο βαθύς πόνος και η οδύνη, καθώς βηματίζε στο χλιοβασανισμένο νησί - μνημειώθηκαν στον τόμο «Η Κύπρος, ένα ταξίδι». Σε αυτά θα επικεντρωθεί η ανακοίνωση και θα αναζητήσει τα εύχυμα στοιχεία τους, που φωτίζουν και αναδεικνύουν την Κύπρο αλλά και στοιχειοθετούν το ταξιδιογράφημα ως λογοτεχνικό κειμενικό είδος.

Σπύρος Π. Παναγόπουλος, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

«Η εκκλησιαστική κατάσταση στην Κύπρο υπό φραγκική και βενετική κατοχή. Λατίνοι και Ορθόδοξοι: από την αντιπαράθεση στη συμβίωση και την αφομοίωση»

Η εγκατάσταση των Φράγκων στην Κύπρο δημιούργησε νέα δεδομένα για την πολιτική και εκκλησιαστική κατάσταση στο νησί. Με την αλλαγή του πολιτικού σκηνικού ήταν αναμενόμενο να διαδοθεί στην Κύπρο και το λατινικό δόγμα, το οποίο πρέσβευαν οι νέοι κυρίαρχοι. Η διείσδυση στην Κύπρο της Καθολικής Εκκλησίας ήταν φυσικό να αποτελέσει σημείο προστριβών και μίας μόνιμης σύγκρουσης στο νησί. Κύριο θρησκευτικό αίτημα προβλήθηκε την εποχή αυτή ο έλεγχος της Ορθόδοξης Εκκλησίας, γεγονός που υπηρετούσε και πολιτικές σκοπιμότητες. Οι κοσμικές αρχές, καθ' όλη τη διάρκεια τόσο της Φραγκοκρατίας όσο και της Βενετοκρατίας, προσπαθούσαν να εφαρμόσουν μια συμβιβαστική πολιτική απέναντι στα δύο δόγματα, γεγονός που συχνά οδηγούσε στη λήψη αποφάσεων ευνοϊκών προς τους ορθόδοξους.

Στην παρούσα ανακοίνωση, θα επιχειρήσω να παρουσιάσω τη δράση της Καθολικής και της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Κύπρο και τις μεταξύ τους σχέσεις, την προσπάθεια της Καθολικής Εκκλησίας να επιβληθεί στο ορθόδοξο ποίμνιο, καθώς και ζητήματα παιδείας και πολιτισμού που άπτονται των ανωτέρω σχέσεων μεταξύ των δύο εκκλησιαστικών κοινοτήτων.-

Γιάννης Παπαγεωργίου, Φιλολόγος

«Έλληνες Λογοτέχνες. Η σχέση τους και οι αναφορές τους για την Κύπρο»

Μοναδική η σχέση που ανέπτυξαν οι Έλληνες ποιητές με την Κύπρο και σ' αυτήν αναφέρεται η παρούσα εισήγηση. Η ευαισθησία τους, η αγωνία τους για την επιβίωση και τη συνέχεια του κομματιού αυτού της ελληνικής γης, ο αγώνας που αντέτασσαν οι Έλληνες Κύπριοι απέναντι σε υπέρτερες εχθρικές δυνάμεις, η απελπισμένη προσπάθεια που κατέβαλαν την ώρα που τους θεωρούσαν όλοι ξεγραμμένους.

Η απαράμιλλη και παράλληλη προσπάθεια τους με το μητροπολιτικό κέντρο, την ελληνική πατρίδα, συγκινούσαν κάθε ευαίσθητη ψυχή, την έσπρωχναν να σκύψει πάνω στο χαρτί και σκαλίζει με τα γράμματά της έναν κόσμο, την πορεία της Κύπρου που ήταν πάντα δύσκολη, επίπονη, μοναχική, η πάλη του αδύνατου με τους δυνατούς της γης, η πορεία προς τη θυσία και τη δόξα συγχρόνως, την ώρα που γνώριζαν πως το τέλος και ο χαμός ήταν αναπότρεπτος, η σκλαβιά νομοτέλεια.

Αυτό το μεγαλείο εξύμνησαν οι Έλληνες ποιητές :

Ο Κωστής Παλαμάς, ο Κωνσταντίνος Καβάφης, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Γιώργος Σεφέρης, ο Γιάννης Ρίτσος, ο Οδυσσέας Ελύτης, ο Νίκος Καζαντζάκης, ο Στρατής Μυριβήλης, ο Ιωάννης Μιχαήλ – Παναγιωτόπουλος. Κάποιοι από αυτούς ταξίδεψαν στην Κύπρο, άλλοι δεν την είδαν ποτέ, όλοι τους, όμως, έγραψαν γι' αυτήν, την εξύμνησαν, πόνεσαν μαζί της, ενθουσιάστηκαν για τους αγώνες της, μετέφεραν στο χαρτί τα συναισθήματά τους και τα έκαναν κτήμα σε κάθε αναγνώστη, σε κάθε Έλληνα που αγωνιά για τον τόπο.

Σούλα Παπαγεωργοπούλου, δ.φ.

«Ο Γιάννης Σκαρίμπας και η Κύπρος»

Το ενδιαφέρον του Γιάννη Σκαρίμπα για την Κύπρο ήταν μεγάλο. Ήδη, το 1957, κατά την περίοδο του αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959 κατά των Βρετανών αποικιοκρατών, ο συγγραφέας έχει προσπαθήσει να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες της Χαλκίδας, συμμετέχοντας στην έκδοση τοπικής εφημερίδας –περισσότερο φιλολογικού περιεχομένου– η οποία παρακολουθεί με συνεχή αρθρογραφία, όσα συμβαίνουν στην Κύπρο. Αργότερα, το Κυπριακό περιλαμβάνεται στην αλληλογραφία του με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, τον Γεώργιο Παπανδρέου και άλλους. Το βιβλίο του – συλλογή διηγημάτων *Τυφλοβδομάδα στη Χαλκίδα* (1973) παίρνει τον τίτλο του από το ομώνυμο διήγημα, στο οποίο ο βασικός ήρωας, ο καπτα-Γιάννης ο Τζυμπριός, μιλάει άψογα Κυπριακά. Ο Σκαρίμπας δε, για να αποδώσει τη χαρακτηριστική κυπριακή προφορά, χρησιμοποιεί για πρώτη (και τελευταία) φορά λατινικούς χαρακτήρες.

Κατερίνα Παπαζαχαρία, δ.φ.

Τα κινήματα αποστασίας στην Κύπρο κατά τον 11^ο αιώνα: το ιδεολογικό υπόβαθρό τους και το «έθνος» των Κυπρίων.

Η εκδήλωση στασιαστικών κινήματων καθ' όλη τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας αποτελεί, ως ιστορικό γεγονός, σύμπτωμα της ανεπαρκούς πολιτικής της βυζαντινής κυβέρνησης. Ως επί το πλείστον, οφείλεται στις φιλόδοξες βλέψεις ισχυρών και δημοφιλών προσώπων, που προέρχονταν είτε από το συγγενικό περιβάλλον του αυτοκράτορα είτε από τον πολιτικό και τον στρατιωτικό χώρο. Το στασιαστικό κίνημα μπορούσε να έπαιρνε σοβαρές διαστάσεις και τελικά να επικρατούσε -σε συνάφεια με την επιδεξιότητα και την εύνοια της τύχης των στασιαστών-. Από την άλλη, μπορούσε εύκολα και έγκαιρα να ανατρεπόταν, οπότε ήταν άνευ σημασίας.

Κατά τον 11^ο αιώνα, που αποτελεί το θέμα της παρούσας αναφοράς, τόσο στην Κωνσταντινούπολη όσο και στις βυζαντινές επαρχίες, εκδηλώθηκαν στασιαστικά κινήματα. Οι βυζαντινές πηγές μνημονεύουν δύο κινήματα αποστασίας και στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, καταγράφεται το κίνημα του διοικητή του νησιού Θεόφιλου

Ερωτικού κατά το 1042 και πενήντα χρόνια αργότερα, του διοικητή (ή δούκα) της Κύπρου Ραψομάτη (1092).

Πόσο διαφωτιστικές, όμως, είναι οι σωζόμενες μαρτυρίες, ώστε να επιχειρήσουμε να χαρακτηρίσουμε ως αυτονομιστικά τα συγκεκριμένα κινήματα και να τα εντάξουμε στο γενικότερο φαινόμενο των κεντρόφυγων τάσεων που εκδηλώθηκαν κατά την συγκεκριμένη περίοδο στη βυζαντινή επικράτεια; Στην προκείμενη ανακοίνωση γίνεται λόγος στον τρόπο που εξεγέρθηκαν οι δύο αποστάτες και εξετάζονται οι προϋποθέσεις για την μερική επικράτηση των δυο κινήματων. Παράλληλα, επιχειρείται να διακριθεί ποιοι Κύπριοι θα είχαν λόγο να λάβουν μέρος στα κινήματα και ποιο ήταν το ιδεολογικό υπόβαθρο που οδήγησε «το έθνος των Κυπρίων» να συμμετάσχει.

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των πηγών, κατά τους χρόνους που ακολούθησαν, η Κύπρος απέκτησε νέο ενδιαφέρον. Έτσι, στην προκείμενη παρουσίαση γίνεται ιδιαίτερη μνεία στα σχετικά μέτρα που ελήφθησαν στην Βασιλεύουσα, καθώς αυτά αναδεικνύουν τη στρατηγική σημασία και τον ρόλο του νησιού κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Πέτρος Παπαπολυβίου, Αναπλ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου

«Καθηγητές από την Ελλάδα και τον υπόδουλο Ελληνισμό στην Κύπρο, 1893-1974: απόπειρα συνολικής καταγραφής»

Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει μια πρώτη συνολική παρουσίαση του ρόλου και της παρουσίας των καθηγητών από την Ελλάδα και τον υπόδουλο Ελληνισμό των κυπριακών σχολείων Μέσης Παιδείας στην εκπαιδευτική και πολιτική ιστορία των χρόνων της Αγγλοκρατίας και των πρώτων χρόνων της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέχρι την τουρκική εισβολή, της περιόδου δηλαδή 1893-1974. Ο όρος «εξ Ελλάδος» ήταν ο συνήθης στην Κύπρο για πολλές δεκαετίες, όμως είναι προφανώς λανθασμένος, καθώς στους «εξ Ελλάδος» συγκαταλέγονταν και καθηγητές που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σε επαρχίες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπως τη Μακεδονία, την Κρήτη, την Ήπειρο και τη Μικρασία. Ακολούθησε η απαγόρευση και ο περιορισμός της εργοδότησης καθηγητών, εξαιτίας των ανελεύθερων εκπαιδευτικών νόμων της δεκαετίας του 1930, η φιλελευθεροποίηση του καθεστώτος, το νέο μαζικό ρεύμα στις αρχές του 1950 και οι απελάσεις στη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ (1956) και η νέα εποχή μετά την κυπριακή ανεξαρτησία.

Θα παρουσιαστούν τα αριθμητικά και ποιοτικά δεδομένα κάθε περιόδου, οι δυσκολίες και τα κίνητρα για την εργοδότηση, οι συνθήκες εργασίας και ορισμένες χαρακτηριστικές προσωπικότητες που άφησαν εποχή και τεράστιο έργο στην κυπριακή εκπαίδευση, όπως ο Κωνσταντίνος Άμαντος, ο Στίλπων Κυριακίδης, ο Ιωάννης Συκουτρής, ο Βασίλειος Τατάκης και άλλοι.

Όσο για τις χρονολογίες που οριοθετούν τη μελέτη, το 1893 αποτελεί το γενέθλιο έτος του Παγκυπρίου Γυμνασίου Λευκωσίας, του πρώτου πλήρους κυπριακού σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης, προπυργίου του ενωτικού κινήματος στην Αγγλοκρατία. Ως προς το τελικό όριο, το 1974 είναι το έτος του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής.

Με το θέμα ασχολούμαι εδώ και πολλά χρόνια και έχω ήδη δημοσιεύσει τα άρθρα: «Καθηγητές «εξ Ελλάδος» στην αγγλοκρατούμενη Κύπρο. Η πρώτη περίοδος», στον τόμο E. Motos Guirao & M. Morfakidis Filactós (eds) *Polyptychon / Πολύπτυχον. Homenaje a Ioannis Hassiotis / Αφιέρωμα στον Ιωάννη Χασιώτη*, Granada: Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas 2008, σσ. 513-524.

«Μικρασιάτες καθηγητές στην Κύπρο, 1893-1931», στον τόμο Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου, Κύπρος – Μικρασία. Κοιτίδες πολιτισμού, Λευκωσία 2015, σσ. 41-60

Μεταξία Παπαποστόλου, δ.φ.

«Ο κόσμος και ο αγώνας της Κύπρου μέσα από το έργο του ζωγράφου Αδαμάντιου Διαμαντή»

Όταν ο Αδαμάντιος Διαμαντής, ο ελληνοκύπριος ζωγράφος το 1953 συνάντησε στον αυλόγυρο του Μουσείου Λαϊκής τέχνης τον νομπελίστα ποιητή Γιώργο Σεφέρη ένωσαν για λίγο τα βήματά τους ιχνηλατώντας τον ανόθευτο κόσμο της Κύπρου. Έκτοτε ο ζωγράφος συνέχισε το μοναχικό δρόμο των αναζητήσεών του και δικαίωσε την προσπάθειά του να θρέψει τη δημιουργία του με ότι αυθεντικό και στέρεο συνθέτει το πρόσωπο της πατρίδας του, μαζεύοντας με επιμέλεια όλες τις λεπτομέρειες που συντάσσουν την εθνική υπερηφάνεια.

Οι πεποιθήσεις και η στάση του Διαμαντή απέναντι στον κυπριακό Αγώνα, που εκδηλώνονται σαφώς με τις συγκεκριμένες επιλογές και τοποθετήσεις του στην προσωπική του ζωή, θα επηρεάσουν ουσιαστικά την καλλιτεχνική του δημιουργία. Χαρισματική και πληθωρική προσωπικότητα διέθετε αστείρευτη ενεργητικότητα, πίστη στη ζωή και αισιοδοξία, που τον βοήθησαν στη μακρόχρονη προσφορά του.

Στην εισήγησή μου αυτή θα γίνει αναφορά στο έργο του σπουδαίου αυτού κύπριου καλλιτέχνη, πώς μέσα σε αυτό παρουσιάζεται ο Κόσμος και ο Αγώνας της Κύπρου καθώς και η σχέση του με τον Γ. Σεφέρη και οι κοινές αγωνίες τους για το εθνικό θέμα της Κύπρου.

Απόστολος Παπιομίτογλου, Φιλολόγος

«Στη δίνη της Αιγύπτου: μοντέλα διαχείρισης και στρατιωτικής οργάνωσης των πόλεων της Κύπρου υπό την εξουσία των Πτολεμαίων μοναρχών».

Η Κύπρος υπήρξε μία από τις σημαντικότερες στρατιωτικές βάσεις για τους Πτολεμαίους. Το νησί βρέθηκε στο προσκήνιο της πτολεμαϊκής δραστηριότητας για μία μακρόχρονη περίοδο, η οποία οριοθετείται από τα έτη 314-312 π.Χ., όταν η Κύπρος ήταν η βάση του Πτολεμαίου Α' Σωτήρα για τη διεξαγωγή των επιχειρήσεών του στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο, έως την τελευταία δεκαετία της βασιλείας της Κλεοπάτρας Ζ' (69-30 π.Χ.). Για τους βασιλείς της Αλεξάνδρειας η νήσος είχε μεγάλη αξία και σπουδαιότητα, καθώς προσέφερε προστασία για τις μεσογειακές ακτές της Αιγύπτου, μπορούσε να χρησιμεύσει και ως βάση για την κατάκτηση και διασφάλιση της κατοχής και άλλων μεσογειακών περιοχών της Συρίας, της νοτίου Μ. Ασίας και του χώρου του Αιγαίου, ενώ ακόμη μπορούσε να εξασφαλίσει σε εκείνον που την κατείχε την ενότητα ενός υπερπόντιου κράτους, όπως ήταν εκείνο των Λαγιδών. Θεωρούμενη, λοιπόν, από τη σκοπιά της Αιγύπτου, η Κύπρος συνδύαζε την καταλληλότητα ως βάση για επίθεση, για άμυνα και για διατήρηση κτήσεων.

Η σημαντική θέση της Κύπρου στις βλέψεις και στα σχέδια των Πτολεμαίων εξηγεί και το επαρκές πλήθος των πηγών που διαθέτουμε για τις σχέσεις που είχαν αναπτυχθεί μεταξύ τους. Η φιλολογική παράδοση περιλαμβάνει σύντομες αναφορές, τη στιγμή που οι περισσότερες πληροφορίες εντοπίζονται σε επιγραφές, προερχόμενες κυρίως από την Κύπρο και ενίοτε σε παπύρους από την Αίγυπτο. Οι επιγραφές που αναφέρονται στη διοίκηση των Πτολεμαίων στην Κύπρο είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία τιμητικές

και αφιερωματικές και κατανέμονται ανισομερώς στη χρονική περίοδο της κυριαρχίας των Λαγιδών στο νησί.

Με βάση την εικόνα των πηγών, η παρούσα ανακοίνωση στοχεύει στη σκιαγράφηση του τρόπου με τον οποίο οι Πτολεμαίοι οργάνωσαν την εξουσία τους στις πόλεις της Κύπρου. Οι στρατηγοί, οι αντιστράτηγοι, οι φρούραρχοι, οι ηγεμόνες, οι πρώτοι φίλοι, οι αρχισωματοφύλακες, οι γραμματείς και ο οικονόμος αποτελούν μερικά από τα πρόσωπα που στελέχωσαν τις πτολεμαϊκές φρουρές της Κύπρου, μέσω των οποίων οι Πτολεμαίοι μονάρχες διαχειρίζονταν τα «πράγματα» (=υποθέσεις) του νησιού.

Νάσα Παταπίου, Ιστορικός- Ερευνήτρια

«Ένα μνημείο της κυπριακής διαλέκτου του 16^{ου} αιώνα»

Το θέμα της ανακοίνωσης θα περιστραφεί γύρω από ένα ανεκτίμητης αξίας χειρόγραφο, το οποίο ανακαλύψαμε στο Κρατικό Αρχείο Βενετίας σε μια από τις ερευνητικές μας αποστολές. Πρόκειται για κανονισμούς τους οποίους μετάφρασε από την Ιταλική στην Ελληνική και στη συνέχεια κοινοποίησε στους κατοίκους της χερσονήσου Καρπασίας, ο βάιλος Φραγκίσκος Καλλέργης.

Το χειρόγραφο περιλαμβάνει συνολικά σαράντα έξι κανονισμούς, το περιεχόμενο των οποίων μας παρέχει μία εικόνα της αγροτικής κοινωνίας και του τρόπου ζωής των κατοίκων της χερσονήσου. Μεταξύ άλλων οι κανονισμοί αυτοί αφορούν στη χριστιανική ηθική, στην εκτέλεση ακτοφρουρών, στον εφοδιασμό της Αμμοχώστου με προϊόντα από το διαμέρισμα Καρπασίας, που υπαγόταν στην ίδια πόλη, στο έργο και στις υποχρεώσεις των κρατικών υπαλλήλων του διαμερίσματος, στις αρμοδιότητες των δικαστικών υπαλλήλων, στο έργο των συμβολαιογράφων, στην προστασία των δασών, στην απαγόρευση ανταλλαγής προϊόντων με καράβια που αγκυροβολούσαν στην περιοχή, για αποφυγή τυχόν επιδημιών κ. ά. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι κανονισμοί οι σχετικοί με τα *χανούτια*. Πρόκειται για λέξη που προέρχεται από την Αρμενική και απαντά τόσο στα φραγκικά όσο και στα βενετικά έγγραφα που αφορούν στην Κύπρο κατά τη λατινοκρατία. Τα *χανούτια* μπορεί να ήταν ταβέρνες, κρεοπωλεία, οινοπωλεία, πανδοχεία κ.ά.

Το εν λόγω χειρόγραφο δεν περιέχει μόνο σημαντικά ιστορικά στοιχεία σχετικά με τον τρόπο ζωής της τότε αγροτικής κοινωνίας της Καρπασίας, την τοπογραφία της χερσονήσου, το δίκαιο, τις ποινές κ.ά., αλλά και πλούσια γλωσσικά στοιχεία. Το χειρόγραφο με την απόδοση των κανονισμών στην ελληνική, την οποία μιλούσαν κατά τον 16^ο αι. οι κάτοικοι της Μεγαλονήσου, αποτελεί σημαντικότερη πηγή για τη μελέτη της κυπριακής διαλέκτου. Ως εκ τούτου το χειρόγραφο κατατάσσεται, αναντίλεκτα, στα μνημεία της κυπριακής διαλέκτου. Άλλωστε, τέτοιου είδους κείμενα κατά την ίδια χρονική περίοδο σπανίζουν, εκτός βέβαια από τις *Ρίμες αγάπης* και τα *Άνθη Χαρίτων*.

Θεοδώρα Παυλίδου, Φιλολόγος

«Λώρενς Ντάρελ και Παγκύπριο Γυμνάσιο»

Όπως είναι γνωστό, ο περίφημος Άγγλος πεζογράφος Λώρενς Ντάρελ έρχεται στην Κύπρο το 1953, όταν αρχίζει να φουντώνει το ενωτικό κίνημα στην Κύπρο και τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου διορίζεται καθηγητής Αγγλικών στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, το σημαντικότερο σχολείο της Κύπρου με πολύ σημαντική συμβολή στον

απελευθερωτικό αγώνα του 1955-59. Τον επόμενο χρόνο, ο Ντάρελ θα τεθεί επικεφαλής της Υπηρεσίας Πληροφοριών της Αποικιοκρατικής κυβέρνησης της Κύπρου από την οποία θα αποχωρήσει το 1956, προκαλώντας πολλά ερωτηματικά στους Έλλαδίτες και Ελληνοκύπριους φίλους του. Το 1957, εξέδωσε τα «Πικρολέμονα» ένα καθαρά πολιτικό βιβλίο στο οποίο περιγράφει τα όσα έζησε στην Κύπρο, όχι μόνο δοσμένα από την αγγλική οπτική, αλλά από την αποικιοκρατική οπτική προκαλώντας πολλές πικρίες, αλλά και δύο λογοτεχνικές απαντήσεις, την Χάλκινη Εποχή του Ρόδη Ρούφου και τις Κλειστές Πόρτες του Κώστα Μόντη.

Στην αρχή της εισήγησής μου θα διερευνήσω τους όρους διορισμού του Ντάρελ στο Παγκύπριο Γυμνάσιο ως καθηγητή Αγγλικών, καθώς τίθενται διάφορα ερωτήματα για το ρόλο του στο συγκεκριμένο σχολείο της Κύπρου. Στη συνέχεια θα εξετάσω τις αναφορές του Ντάρελ στο Παγκύπριο Γυμνάσιο στο βιβλίο του «Πικρολέμονα» στο πλαίσιο κυρίως της μεταποικιοκρατικής θεωρίας της λογοτεχνίας, αλλά και μέσα από ζωντανές μαρτυρίες της εποχής και έγγραφα με στόχο να διαφανούν κυρίως οι διαστρεβλώσεις της πραγματικότητας όσον αφορά την εμπειρία του Ντάρελ στο Παγκύπριο Γυμνάσιο.

Η μεταποικιοκρατική θεωρία της λογοτεχνίας, «εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο η δυτική λογοτεχνία, σε συνδυασμό με την αποικιοκρατική κουλτούρα, διαστρεβλώνει τις εμπειρίες και την πραγματικότητα και χαράσσει την «κατωτερότητα» των αποικιοκρατουμένων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα δείξω πώς ο Ντάρελ, μέσα από τα τεχνάσματα του οριενταλιστικού λόγου, αλλοιώνει την πραγματικότητα όσον αφορά τους μαθητές, το ενωτικό αίσθημα και τις διαδηλώσεις των μαθητών, προσπαθώντας να στηρίξει την αποικιοκρατική πολιτική. Ουσιαστικά θα δείξω ότι ο Ντάρελ επιλέγει, αφαιρεί, προσθέτει στην πραγματικότητα με στόχο να εξυπηρετήσει πολιτικές σκοπιμότητες και ότι στο τέλος γίνεται απολογητής της αποικιοκρατίας επιβεβαιώνοντας την αναφορά του Σεφέρη γι' αυτόν ότι έχει βάλει «πλώρη για ανθυποκίπρινγκ».

Μαρία Πεσκετζή, δ. φ.

«Από τον «αλητισμό» στη στρατευμένη ποίηση: η ποιητική διαδρομή του Τεύκρου Ανθία.»

Αν και ο Τεύκρος Ανθίας (1903 – 1968) θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Κύπριους ποιητές, το έργο του είναι ελάχιστα γνωστό στον ελλαδικό χώρο, τουλάχιστον στις μέρες μας. Φίλος του Βάρναλη και του Λαπαθιώτη, εμφανίζεται στο ποιητικό στερέωμα κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου με την ποιητική συλλογή «Τα σφυρίγματα του αλήτη» (1929). Στο ποιητικό έργο του Ανθία αποτυπώνονται τα βιώματα της περιπετειώδους ζωής του. Από τη δεκαετία του '20, όταν σχεδόν «ανέστιος» και περιθωριακός έγραψε ποιήματα στα οποία κυριαρχούσαν το μοτίβο του αλητισμού και η ποιητική της μپοεμίας μέχρι το 1967, όταν, μέλος του ΑΚΕΛ, έγραψε το ποίημα «Αγρυπνώ για σένα Ελλάδα» στο οποίο καταδικάζει την δικτατορία, παρακολουθούμε μια ποιητική διαδρομή, η οποία, παρά τις φαινομενικές αντιθέσεις της, διακρίνεται από εσωτερική συνοχή. Αυτό ακριβώς το γεγονός καθιστά την ποίηση του Ανθία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα.

Παρόλο που η κριτική, τουλάχιστον στον ελλαδικό χώρο, στάθηκε ως ένα μεγάλο βαθμό αυστηρή με το έργο του Ανθία, ο ίδιος, όπως επισημαίνει η κόρη του Φλόρα, «ήταν πρωτοπόρος στη μορφή που διάλεξε. Ήταν πρωτοπόρο πνεύμα – και πνευματικά

και επαναστατικά». Αυτό το πρωτοποριακό στοιχείο που χαρακτηρίζει την ποίησή του σχεδόν στο σύνολό της, θα επιχειρήσουμε να δείξουμε με την παρούσα εισήγηση, ως ελάχιστη συμβολή στην επέτειο των πενήντα χρόνων από το θάνατό του.

Πέτρος Πετράτος, δ.φ.

«Επτάνησα και Κύπρος: οι αποκλίσεις και παρεκκλίσεις μιας σύγκλισης»

Επτάνησα και Κύπρος αποτελούν δυο νησιωτικά συμπλέγματα στα άκρα του ελληνικού κόσμου, τα οποία κατά τη διάρκεια του 19ου και του 20ού αιώνα είχαν την «τύχη», σε διαφορετικές μεταξύ τους χρονικές στιγμές, να βρεθούν κάτω από την ίδια κυρίαρχη δύναμη, τη Μεγάλη Βρετανία. Η Αγγλοκρατία στα Επτάνησα (1815-1864) και στην Κύπρο (1878-1960) συνιστούν μια αξιοπρόσεκτη σύγκλιση της ιστορικής διαδρομής αυτών των δύο νησιωτικών χώρων, με τα ιδιαίτερα βέβαια γνωρίσματά της κατά περίπτωση.

Αυτά ακριβώς τα διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά της βρετανικής κατοχής δημιούργησαν μεταξύ Επτανήσων και Κύπρου αποκλίσεις και παρεκκλίσεις τόσο στο περιεχόμενο όσο και στην τελική κατάληξη των αντίστοιχων εθνικών κινημάτων: το ιδεολογικό περιεχόμενο του επτανησιακού ριζοσπαστικού ενωτικού κινήματος αναδείχθηκε περισσότερο προωθητικό από εκείνο του κυπριακού ενωτικού κινήματος, ενώ η έκβαση του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα σφραγίστηκε, παρά τις εξωτερικές για την καθεμιά περίπτωση διαφορές, από το συμβιβασμό μεταξύ των δύο πλευρών αλλά και την ταυτόχρονη υποθήκευση της ίδιας της έκβασης προς όφελος μιας μελλοντικής (συνεχούς ή κατά περιόδους, άμεσης ή έμμεσης) βρετανικής ανάμιξης στα πράγματα της ευρύτερης περιοχής.

Γεώργιος – Κωνσταντίνος Κ. Πήλιουρας, ΜΑ, Φιλολόγος

«Η πρόταση προσάρτησης της Κύπρου στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου»

Κατά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα, η Μεγάλη Ιδέα που κυριαρχούσε στον ιδεολογικό χώρο της Ελλάδας ήρθε σε σύγκρουση με τα εθνικιστικά και αλυτρωτικά οράματα των λαών της βαλκανικής. Το διακύβευμα της προστασίας και ενσωμάτωσης στο ελληνικό κράτος περιοχών της ηπειρωτικής χώρας και των νήσων έλαβε μία νέα διάσταση με την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Η Ελλάδα διήλθε μία έντονη κρίση στο ύψιστο επίπεδο με τη διάσταση απόψεων που σημειώθηκε μεταξύ των δύο πόλων άσκησης της εξουσίας, αφενός του Πρωθυπουργού της χώρας Ελευθερίου Βενιζέλου και, αφετέρου, του Βασιλιά και αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Στρατού Κωνσταντίνου Α'. Η σκοπιμότητα ή μη της συμμετοχής της χώρας στον Πόλεμο συνάντησε ένθερμους υποστηρικτές και φανατικούς πολέμιους.

Το φαινόμενο εντάθηκε, όταν οι εμπόλεμες παρατάξεις προσπάθησαν να προσεταιριστούν τη χώρα προτείνοντας σημαντικά ανταλλάγματα, εκμεταλλευόμενες τις εθνικές της βλέψεις. Στο πλαίσιο αυτών των προσπαθειών εντάσσεται και η προτεινόμενη -εν είδη πρόθεσης- από πλευράς Μεγάλης Βρετανίας ενσωμάτωσης της Κύπρου στο ελληνικό κράτος. Η βολιδοσκόπηση της ελληνικής πλευράς από μέρους της Αγγλίας προξένησε ζωνχές αντιδράσεις τόσο στη Μεγαλόνησο όσο και στην ελληνική κοινωνία και πολιτική σκηνή. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να προσεγγίσει αρχικά με τη μέθοδο της αρχειακής έρευνας το ευρύ διαθέσιμο υλικό, όπως αυτό

καταγράφεται στην υπάρχουσα ιστοριογραφία και στη συνέχεια, με τη μέθοδο της ιστορικοερμηνευτικής ανάλυσης και της ανάλυσης περιεχομένου να μελετήσει μέσω των καταγραφών στον Τύπο τη σημασία που έλαβε το εν λόγω ζήτημα, καθώς και τις αντιδράσεις της ελληνικής κοινωνίας σε αυτό.

Ευανθία Πολυβίου, δ.φ.

«Η αποστολή του Κάτωνα στην Κύπρο το 58 π.Χ. και το πολιτικό παρασκήνιο στη Ρώμη»

Το έτος 58 π.Χ., ο Μάρκος Πόρκιος Κάτων (95-46 π.Χ.) λαμβάνει εντολή να προσαρτήσει την Κύπρο. Στο άκουσμα των ρωμαϊκών απαιτήσεων ο βασιλιάς Πτολεμαίος της Κύπρου (116-58 π.Χ.) αυτοκτονεί με δηλητήριο, όπως μας πληροφορεί ο Πλούταρχος, και ο Κάτων καταλαμβάνει το νησί χωρίς μάχη. Ακολουθώντας, κατάσχει και ρευστοποιεί τη βασιλική περιουσία, αποστέλλοντας στη Ρώμη το σημαντικό ποσό των 7,000 ασημένιων ταλάντων, και η Κύπρος προσαρτάται στη ρωμαϊκή επαρχία της Κιλικίας. Αυτή είναι εν συντομία η ιστορία της ρωμαϊκής προσάρτησης της Κύπρου, όπως μαρτυρείται στους αρχαίους ιστορικούς.

Οι λόγοι της ρωμαϊκής προσάρτησης της Κύπρου το 58 π.Χ. (για να επιστραφεί στην Κλεοπάτρα μία δεκαετία αργότερα, το 47 π.Χ., από τον Ιούλιο Καίσαρα και ξανά, το 36 π.Χ., από τον Μάρκο Αντώνιο) παρουσιάζουν ασφαλώς μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον, και η σύγχρονη βιβλιογραφία έχει αναδείξει επαρκώς τα πολιτικά, αλλά κυρίως τα οικονομικά κίνητρα αυτής της παρέμβασης. Εξίσου σημαντική είναι, κατά τη γνώμη μας, και η επιλογή του Κάτωνα για την αποστολή αυτή – ενός ανθρώπου γνωστού στην εποχή του περισσότερο για την ηθική του ακεραιότητα και τα στωικά του ιδεώδη παρά για τα στρατιωτικά του επιτεύγματα. Τα στοιχεία που διαθέτουμε αποκαλύπτουν όντως ότι η επιλογή αυτή δεν έγινε τυχαία, αλλά αποτελούσε το αποτέλεσμα ενός έντονου πολιτικού παρασκηνίου στη Ρώμη και είχε άμεση σχέση με τη ρωμαϊκή πολιτική πραγματικότητα, όπως αυτή είχε αρχίσει να διαμορφώνεται στα μέσα του 1^{ου} αι. π.Χ. και ειδικά μετά από τη συνομοσία του Κατιλίνα το 63 π.Χ.

Στην παρούσα ανακοίνωση θα επικεντρωθούμε στην κρίσιμη εξαετία 63-57 π.Χ. και, με βάση τις διαθέσιμες πηγές, θα προσπαθήσουμε να αποκαταστήσουμε το ρωμαϊκό πολιτικό σκηνικό μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η αποστολή στην Κύπρο, από τη στιγμή της ανάθεσής της μέχρι και την επιτυχή ολοκλήρωσή της και την επιστροφή του Κάτωνα στη Ρώμη.

Θέμης Πολυβίου, Φιλολόγος

«Ο Αντιχουντικός Αγώνας στην Κύπρο – Επιτροπή Αποκατάστασης της Δημοκρατίας στην Ελλάδα (ΕΑΔΕ)»

Αφορά την περίοδο από τον Απρίλιο του 1967, που οι συνταγματάρχες της Χούντας κατέλυσαν τη Δημοκρατία στην Ελλάδα και φτάνει μέχρι το 1974, με το προδοτικό πραξικόπημα και την Τουρκική Εισβολή. Στην Κύπρο, μετά την επιβολή της δικτατορίας, οι αντιδράσεις ήταν άμεσες, ιδιαίτερα από μια μερίδα δημοσιογράφων και ανθρώπων των Γραμμάτων και των Τεχνών.

Συγκεκριμένα, στο νησί μας, εκδηλώθηκε η πρώτη σε Παγκόσμια κλίμακα αντίδραση, κατά της ελληνικής χούντας με την έκδοση ανακοίνωσης και τη συγκέντρωση υπογραφών. Και αυτό δεν ήταν τυχαίο. Οι συγκεκριμένοι άνθρωποι,

αντιλήφθησαν, από την πρώτη στιγμή, ότι η επιβολή της δικτατορίας στην Ελλάδα, στόχο είχε την Κύπρο. Δυστυχώς, τα γεγονότα τους δικαίωσαν και η Κύπρος καταστράφηκε.

Την ίδια ημέρα που τα τανκς κατέλυαν την Δημοκρατία στην Ελλάδα, στη Λευκωσία συντάχθηκε και εξεδόθη το πρώτο ανακοινωθέν το οποίο κατάγγελλε τους συνταγματάρχες και καλούσε τον λαό σε συγκέντρωση διαμαρτυρίας.

Την επόμενη ημέρα, 22 Απριλίου 1967, πραγματοποιήθηκε η συγκέντρωση, στο κινηματοθέατρο «Απόλλων» στη Λευκωσία. Από τη συγκέντρωση γεννήθηκε η Επιτροπή για την Αποκατάσταση της Δημοκρατίας στην Ελλάδα (ΕΑΔΕ), η οποία και ξεκίνησε τη δράση της εναντίον του καθεστώτος των Αθηνών.

Θεοδόσης Πυλαρινός, Ομότ. Καθηγητής Ιονίου Πανεπιστημίου

«Από την αλληλογραφία του λόγιου κύπριου δημοσιογράφου Πάνου Φασουλιώτη με ελλαδίτες λογοτέχνες και πολιτικούς]

Ο σημαντικός δημοσιογράφος, συνδικαλιστής, δημοτικιστής και εκδότης της εφημερίδας *Παρατηρητής* Πάνος Φασουλιώτης αλληλογράφησε και συνεργάστηκε με πολλούς και σημαντικούς ανθρώπους των γραμμάτων και της πολιτικής από την Ελλάδα και την ελληνική παροικία της Αιγύπτου. Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν οι σχέσεις του με ανθρώπους των κατηγοριών αυτών, μέσα από τα γράμματα που του έστειλαν.

Ειρήνη Ροδοσθένους, δ.φ., Επιθεωρήτρια Φιλολογικών Μαθημάτων Μ.Ε. Κύπρου

«Η μουσικοποιητική παράδοση της Κύπρου. Φωνές της γης μας. Από το παρελθόν στο παρόν και το μέλλον»

Η μουσική και η ποίηση κατέχουν ιδιαίτερη θέση στη ζωή του λαού της Κύπρου από τα πανάρχαια χρόνια μέχρι και τις μέρες μας, αποτελώντας τον αχώριστο σύντροφό του σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής του. Από το έπος και τους ραψωδούς, από την αρχαία τραγωδία και τους τρόπους της αρχαίας ελληνικής μουσικής μέχρι τους Ήχους της Βυζαντινής εκκλησιαστικής Μουσικής και τη μουσική της Δύσης η μουσικοποιητική παράδοση της Κύπρου οδηγήθηκε στην *Ακριτική* και *Ποιητάρικη* 'φωνή' και στα ερωτικά δίστιχα. Στην εισήγηση αυτή θα παρουσιαστούν οι κυπριακές παραδοσιακές μελωδίες, οι 'φωνές', οι οποίες καλύπτουν ένα μεγάλο χρονικό διάστημα ζωντανής δημοτικής καλλιτεχνίας που ξεκινά από τον 11^ο αιώνα μ.Χ. και φτάνει μέχρι τις μέρες μας. Η δημιουργική διάθεση των απλών ανθρώπων, στο πλαίσιο πάντα της προφορικής παράδοσης και της πολιτισμικής ταυτότητας κάθε περιοχής της Κύπρου, οδήγησε σταδιακά σε μια διαδικασία ανανέωσης παλαιών μουσικοποιητικών πυρήνων. Το κάθε είδος μουσικοποιητικής δημιουργίας ξεχωριστά, ανάλογα με τις νέες λειτουργικές ανάγκες που προέκυπταν παρουσίαζε και καινούργιες, σύγχρονες με κάθε εποχή συνθέσεις, σύμφωνα με τα τεχνοτροπικά ή υφολογικά πρότυπα της λαϊκής δημιουργίας.

Αλεξάνδρα Ροζοκόκη, δ.φ.

«Εγκατάσταση ηρώων του τρωικού πολέμου στην Κύπρο (Λυκόφρονος Αλεξάνδρα 447-591)»

Η Αλεξάνδρα, το πιο σκοτεινό ποίημα της αρχαιότητας, περιγράφει τη μοίρα της Τροίας από την εποχή που πρώτος ο Ηρακλής την κυριεύσε μέχρι τον τρωικό πόλεμο και την άλωσή της από τους Αχαιούς. Μεγάλη έμφαση έχει δοθεί σε μύθους που σχετίζονται με την επιστροφή των Ελλήνων από την Τροία (Νόστοι), τις περιπλανήσεις κι εγκαταστάσεις τους σ' όλη τη λεκάνη της Μεσογείου (από την Ιβηρική χερσόνησο μέχρι τη Μ. Ασία και την Κύπρο). Οι συγκεκριμένοι μύθοι παρουσιάζονται μέσα από μια υποτιθέμενη προφητεία της Κασσάνδρας, κόρης του τρωαδίτη βασιλιά Πριάμου· ένας πιστός υπηρέτης ακούει την προφητεία και τη μεταφέρει στον βασιλιά. Το ποίημα είναι γραμμένο σε ιαμβικό τρίμετρο και αποτελεί μονόδραμα, δηλ. θεατρικό έργο μ' ένα μόνο πρόσωπο. Ο ρόλος του υπηρέτη στην Αλεξάνδρα ισοδυναμεί με ρόλο αγγελιαφόρου τραγωδίας. Ο δημιουργός του ποιήματος παραμένει αινιγματική μορφή: άλλοι τον ταυτίζουν με τον τραγικό ποιητή Λυκόφρονα από τη Χαλκίδα ο οποίος τον 3ο αι. π.Χ. ακμάζει στην πτολεμαϊκή Αλεξάνδρεια· άλλοι υποστηρίζουν ότι πρόκειται για ποιητή του 2ου αι. π.Χ. ο οποίος κρύβει το πραγματικό του όνομα πίσω από ένα καλλιτεχνικό ψευδώνυμο.

Σύμφωνα με την Αλεξάνδρα (στ. 447-507, 586-91) πέντε ήρωες του τρωικού πολέμου εγκαθίστανται μετά από περιπλάνηση στην Κύπρο: α. ο ημιέλληνας Τεύκρος, δεινός τοξότης, γιος του βασιλιά της Σαλαμίνας Τελαμώνα και της τρωαδίτισσας Ησιόνης. Ο Τεύκρος, διωγμένος μ' άγριο τρόπο από τον πατέρα του Τελαμώνα επειδή δεν κατάφερε να τον πείσει για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτοκτόνησε ο ετεροθαλής αδελφός του Αίας, εγκαθίσταται μετά από χρησμό στην Κύπρο· εκεί ιδρύει τη Σαλαμίνα, β. ο Αγαπήνωρ από την Αρκαδία ως επικεφαλής μιας ομάδας Αρκαδών, δεινών πολεμιστών. Στην Κύπρο ο Αγαπήνωρ ιδρύει την Πάφο, το ιερό της Αφροδίτης στην Παλαίπαφο κι ασχολείται με την εξόρυξη χαλκού, γ. ο Ακάμας, γιος του Θησέα· η εγκατάστασή του στην Κύπρο παραπέμπει σε συμφέροντα του κράτους των Αθηνών στην ευρύτερη περιοχή, δ. ο Κηφεύς ως αρχηγός Ελλήνων από πόλεις της Αχαΐας, και ε. ο Πράξανδρος ως αρχηγός Λακώνων από τη σπαρτιατική Θεράπη. Η εγκατάσταση των παραπάνω ηρώων δείχνει το μωσαϊκό των ελληνικών φυλών που ενδιαφέρθηκαν να κατοικήσουν στο νησί (Ηρόδ. 7.90, Στράβ. 14.6.3, Πaus. 8.5.2).

Την εποχή του Λυκόφρονα η Κύπρος ανήκε στη σφαίρα ενδιαφέροντος των Πτολεμαίων. Πιστεύεται ότι για την εγκατάσταση των Αχαιών στο νησί ο ποιητής έχει αντλήσει υλικό από τον γεωγράφο Ερατοσθένη, τον γραμματικό Φιλοστέφανο (γνωστό του Καλλιμάχου) και τον ιστοριογράφο Ανδροκλή (ενδεχομένως κυπριακής καταγωγής). Σχολιάζονται ακόμη οι χαρακτηρισμοί της Κύπρου ως Σφήκειας και Κεραστίας, εξηγούνται τα τοπωνύμια Σάτραχος, Ύλη, Γόλγοι/Γολγοί, γίνεται αναφορά στη μεγάλη λατρεία της Αφροδίτης και του Απόλλωνα Υλάτη.

Ελένη Ρωσσίδου Κουτσού, δ.φ.

«Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του μεσαιωνικού παρεκκλησίου του Αγίου Γεωργίου Βάσας Κοιλανίου»

Στην εισήγηση, αρχικά, θα γίνει μια σύντομη ιστορική αναδρομή, ονομασία και πορεία μέσα στον χρόνο του χωριού Βάσας Κοιλανίου, αναφορά στους αγίους της Βάσας και στα εκκλησιαστικά μνημεία της. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστεί η τιμή του Αγίου Γεωργίου στην Κύπρο όπου θα φανεί η τιμή του και η οικοδόμηση ναών και παρεκκλησίων σε πολλά μέρη του νησιού, με ιδιαίτερη μνεία στη Βάσα Κοιλανίου, ένα από τα χωριά που τιμά ιδιαίτερα τον Άγιο για πολλούς αιώνες. Ακολούθως, θα

παρουσιαστεί το μεσαιωνικό παρεκκλήσιο του Αγίου Γεωργίου στη Βάσα Κοιλανίου από αρχιτεκτονικής άποψης και μετά ο πλούσιος τοιχογραφικός διάκοσμος του ιερού παρεκκλησίου 13^{ου} -14^{ου} αιώνα. Θα παρουσιαστούν τα βασικά στοιχεία από το εσωτερικό του και ανάλυση των τοιχογραφιών με τη σειρά. Κυρίως ναός, Τρούλος, Ιερό Βήμα.

Σακαρέλλου Ευθυμία, δ.φ.

«Ένα βλέμμα στα δημοτικά τραγούδια της Κύπρου»

Τα δημοτικά τραγούδια της Κύπρου, συνθεμένα ή και διαδεδομένα στην τοπική διάλεκτο, συνιστούν χωρίς αμφιβολία έναν ιδιαίτερα πλούσιο και διακριτό λογοτεχνικό χώρο μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της νεοελληνικής παράδοσης της προφορικής δημιουργίας. Η Κύπρος, κοντά στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, αλλά και σε άλλες περιοχές του ελληνισμού, δείχνει να συνδιαλέγεται μαζί τους και να συμπορεύεται στη διάδοση αλλά, κάποτε, και στη δημιουργία αρκετών τραγουδιών, τα οποία και εμφανίζονται σε διάφορες τοπικές παραλλαγές και σε ποικίλες κατηγορίες: ακριτικά, παραλογές, αφηγηματικά (μυθ)ιστορικά και λυρικά τραγούδια, θρήνοι, τραγούδια της ξενιτειάς, της αγάπης κ.ά. Στην επιβίωση και την εδραίωση της παράδοσης αυτής μέχρι και έως τις μέρες μας σημαντική στάθηκε η συμβολή των ανώνυμων λαϊκών ποιητών, των «ποιητάρηδων», που διαφύλαξαν και ανέπτυξαν σε θεματικό και μορφικό επίπεδο τον κόσμο και την τεχνική των δημοτικών τραγουδιών, προβαίνοντας, ανάλογα με την εποχή στην οποία έζησαν και τα ακούσματα που είχαν, σε προσαρμογές, επεξεργασίες και διασκευές.

Το δημοτικό τραγούδι της Κύπρου είναι αναπόσπαστο κομμάτι της μουσικής παράδοσης ευρύτερου ελληνικού χώρου. Μέσα στο πέρασμα των χρόνων η Κύπρος μπόρεσε και διατήρησε τα ομηρικά στοιχεία στη γλώσσα και τα βυζαντινά στοιχεία στη μελωδία. Το δημοτικό τραγούδι της Κύπρου είναι χαραγμένο στην ψυχή κάθε ακροατή. Το τραγουδούν από τη Μακεδονία τη χώρα του Μ. Αλέξανδρου μέχρι την Κύπρο, το νησί της Αφροδίτης, της αγάπης κ του έρωτα. Τα περισσότερα Κυπριακά Δημοτικά τραγούδια είναι ερωτικά, κρατώντας επάξια τον τίτλο που φέρνει το νησί ως νησί του έρωτα ή νησί της Αφροδίτης. Επειδή η Κύπρος είναι μικρό νησί γεωγραφικά τα τραγούδια δεν διαφέρουν μεταξύ τους όπως ένα θρακιώτικο τραγούδι από ένα κρητικό ή ηπειρώτικο η επτανησιακό. Υπάρχει η δημοτική μουσική ενός ενιαίου χώρου της Κύπρου εκτός βέβαια από τις «φωνές» όπως είναι η καρπασίτσια από την Καρπασία, η μεσαρίτσια από την Μεσαωρία, η Παφίτσια από την Πάφο..... Φωνές υπάρχουν πολλές. Λέγοντας «φωνές» εννοούμε κάποιες παλιές μελωδίες και πιο συγκεκριμένα μουσικούς δρόμους, βάση των οποίων τραγουδιούνται τα δίστιχα. Η βασικότερη φωνή είναι η ίσσια. «Η ρίζα του παραδοσιακού μας τραγουδιού είναι στη βυζαντινή υμνωδία και αυτή κατά προέκταση στη μουσική των αρχαίων Ελλήνων, οι οποίοι την ανήγαγαν ως επιστήμη, κατέγραψαν τους μουσικούς δρόμους με τα δικά τους ονόματα τους, πήραν οι Βυζαντινοί και έδωσαν την δική τους ονομασία και μετά τους πήραν και οι Τούρκοι και τους έδωσαν τα δικά τους ονόματα», έχει δηλώσει μεταξύ άλλων σε συνέντευξή του ο πρεσβευτής της Κυπριακής μουσικής παράδοσης, Μιχάλης Χατζημιχαήλ.

Τα ακριτικά τραγούδια θεωρούνται, όπως και οι παραλογές, από τα παλαιότερα δείγματα δημοτικής/προφορικής ποίησης με απώτερες ρίζες στον 9ο και 10ο αιώνα μ.Χ Στην Κύπρο, απαντώνται, επίσης, «τραγούδια της αγάπης», διαφορετικά από τα λεγόμενα «τραγούδια του γάμου», καθώς και ιστορικά τραγούδια.

Παρασκευάς Σαμάρας, ΜΑ, Φιλολόγος

«Κύπρος. Προσπάθειες εποίκισμού του νησιού μετά την πρώτη οθωμανική κατάκτηση (1570-71)»

Στις 5 Αυγούστου 1571, η Αμμόχωστος το τελευταίο οχυρό αντίστασης πέφτει στα χέρια των Τούρκων. Ο πληθυσμός του νησιού έχει μειωθεί κατακόρυφα από τις σφαγές και την φυγή. Καταγράφονται και οι πρώτοι εξισλαμισμοί για διάσωση ζωής και οικογένειας που θα συνεχιστούν καθ' όλη την οθωμανική περίοδο που ο Ιστορικός Φίλιος Ζαννέτος ονομάζει «περίοδο τουρκικής τυραννίδος». Σύμφωνα με τις πηγές, η Υψηλή Πύλη θα αφήσει κατά τον Ιστορικό Κυπριανό, για έλεγχο του νησιού 1000 Γενίτσαρους και 2666 Σπαχήδες και θα επιχειρήσει να μεταφέρει μικρασιατικούς πληθυσμούς για εποίκισμό του νησιού.

Παρόλο που αρκετοί Ιστορικοί αποδέχθηκαν αψήφιστα τους αναφερομένους αριθμούς εποίκων, εντούτοις άλλα επιστημονικά δεδομένα (προξενικά έγγραφα, ιατρικά δεδομένα) θέτουν σε αμφισβήτηση τη θεωρία αυτή. Το κλίμα της Κύπρου και η παρουσία ελών στις πεδιάδες του νησιού, προκαλούσαν ελονοσία σε ξένους που δεν είχαν αναπτύξει αντιστάσεις στην ασθένεια αυτή, όπως οι γηγενείς κάτοικοι. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα: Μεταφέρθηκαν ξένοι πληθυσμοί στο νησί; Κι αν ήλθαν επιβίωσαν; Στην παρουσίαση θα γίνει προσπάθεια να δοθούν απαντήσεις.

Σταύρος Χ. Σταύρου,, Φιλολόγος

«Η έννοια του καθήκοντος κατά τον Ζήνωνα τον Κιτιέα»

Το σύστημα της Στοάς με τα ηθικά προβλήματα που έθετε, επηρέασε την αρχαιότητα και τα μεταγενέστερα ηθικά συστήματα. Η ιδιαιτερότητα του συστήματος αυτού έχει τη σύναψη της με τον ηθικό νου. Είναι ένα ιδεώδες ηθικής, δηλαδή η δεοντολογία του ανθρώπου ως λογικού όντος που του υπαγορεύει να αντιληφθεί έναν τρόπο ηθικής ζωής, την πραγμάτωση της οποίας θα επιτύχει με την επινόηση του σχετικού καθήκοντος, χρέους

Ο Ζήνων ο Κιτιεύς, ταυτίζοντας το αγαθό με την ευδαιμονία ως τελεολογικό επιδιωκόμενο, μέσω της αταραξίας, θεωρεί ότι η επίτευξη του στόχου αυτού μπορεί να πραγματοποιηθεί με το ηθικό αξίωμα: «Ομολογουμένως ζην, τουτ'έστιν καθ' ένα λόγον και σύμφωνον ζην», δίνοντας έμφαση στο λογικό και στη φρόνηση, τις ιδιότητες του ανθρώπου που αποτελούν την αληθινή του φύση για να εξασφαλίσει την αρετή και στη συνέχεια την ευδαιμονία. Με το συνταίριασμα αυτό ο στωικός φιλόσοφος αναδεικνύει τον άνθρωπο σε 'πρόσωπο' που πράττει το καθήκον του, έννοια που πρώτος ο Ζήνων καθιέρωσε στην ιστορία της ηθικής. Έννοια εναρμονισμένη με τη ζωή. Η αντίληψη των στωικών περί πανθεισμού οδήγησε στην ταύτιση του λόγου με τον θεό, θεωρώντας τον τελευταίο ως τον δημιουργό το κόσμου και ρυθμιστή των πάντων. Για την έννοια του καθήκοντος οι στωικοί υποστηρίζουν ότι είναι οι πράξεις που δεν συγκρούονται προς τις ηθικές αρχές και δεν είναι αποτέλεσμα ηθικής επίγνωσης του πράττοντος προσώπου. Όταν, όμως, προστεθεί ο τελευταίος όρος, δηλαδή η ηθική επίγνωση, εννοείται ως κατόρθωμα. Αυτό οι στωικοί το αναγνώριζαν ως πράξη των αγαθών ανθρώπων, επειδή αυτοί λειτουργούν «κατά τον ορθόν λόγον», ενώ τα καθήκοντα που είναι πράξεις «κατά λόγον» συνδέονται με τους κοινούς ανθρώπους.

Όσο κι αν ο στωικός με τη λογική έλεγξε το πάθος, αυτό αποτελεί αντίθεση προς τη ζωή. Ο άνθρωπος είναι ατελής ον που φθάνει στην επιδιωκόμενη εντελέχεια,

πνευματική και ηθική, με την καλλιέργεια αυτών των δύο, άρα μεταβάλλει το «είναι» του, τελειοποιώντας το, όσο αυτό είναι δυνατό, με τον προσωπικό του αγώνα. Αν δεν υπήρχαν τα πάθη αλλά μονάχα η καθαρή λογική, δεν θα γινόταν λόγος για την ηθική του ανθρώπου. Ο αγώνας του αυτός τον καθιστά ελεύθερο και ηθικό. Και ενώ το να νικήσει κανείς το πάθος με τη λογική του συνέπεια οδηγείται, κατ'αυτούς, στην ισορροπία και την αταραξία, το αντιμετώπισαν εντελώς εχθρικά, που δεν τους επέτρεψε να το δουν ως δημιουργική δύναμη. Αντίθετα, ο Ζήνων αποκαλούσε τα πάθη «πτοίαν», δηλαδή ταλαιπωρία της ψυχής που αδυνατεί να ανταποκριθεί στις επιταγές του «λόγου».

Στη συνέχεια, εξετάζεται η αντινομία ανάμεσα στο πάθος και το χρέος καθώς και η διάκριση ανάμεσα στο πάθος και τα πάθη. Η στωική ηθική ανήκει στα ευδαιμονιστικά συστήματα, το περιεχόμενο όμως της ευδαιμονίας όπως την προσλαμβάνει και την επιδιώκει διαφέρει από εκείνο του ηδονισμού. Για τους στωικούς είναι ψυχική, εσωτερική ευδαιμονία, η δε κατάκτηση της πετυχαίνεται με τον εξοβελισμό της ηδονής και άλλων φθαρτών στοιχείων. Εξετάζονται οι απόψεις του Κλεάνθη, του Χρύσιππου και άλλων φιλοσόφων.

Μανώλης Μ. Στεργιούλης, δ.φ.

Τα «κυπριακά» ποιήματα του Γιάννη Ρίτσου.

Η εισήγηση αναφέρεται στα ποιήματα του Γιάννη Ρίτσου που είναι εμπνευσμένα από τους αγώνες της Κύπρου. Τα ποιήματα αυτά είναι: *Αποχαιρετισμός. Οι τελευταίες ώρες του Γρηγόρη Αυξεντίου μες στη φλεγόμενη σπηλιά, Ύμνος και Θρήνος για την Κύπρο* και μερικά ποιήματα της συλλογής *Ρωγμή*. Μεγαλύτερη έμφαση θα δοθεί στο πρώτο, που έχει ως θέμα τον ηρωικό θάνατο του Γρηγόρη Αυξεντίου, ενώ για τα άλλα θα γίνουν σύντομες επισημάνσεις.

Αναστάσιος Αγγ. Στέφος, δ.φ.

Η Αρχαία Σαλαμίς και η Σαλαμίνα της Κύπρου

Η νήσος Σαλαμίνα, γενέτειρα του Ευριπίδη, έγινε ονομαστή από την περιώνυμη ναυμαχία της Σαλαμίνας (480 π.Χ.), που περιγράφεται από τον Ηρόδοτο και απαθανάτισθηκε από τον Αισχύλο στην τραγωδία του *Πέρσαι*. «Μήλον της έριδος» μεταξύ Αθηναίων και Μεγαρέων αναφέρεται από τον Σόλωνα στην ομώνυμη ελεγεία του.

Το όνομά της απαντάται ήδη στον Όμηρο, στον «Νεών Κατάλογον» της *Ιλιάδας* (B 557), συμμετέχοντας στην τρωική εκστρατεία, με επικεφαλής τον Αίαντα τον Τελαμώνιο. Στην *Ιλιάδα*, επίσης, αναφέρεται και ο *ἀμύμων* Τεύκρος, ετεροθαλής αδελφός του μεγάλου Αίαντος, έξοχος τοξότης, ο οποίος μετά την επιστροφή του από την Τροία, εκδιώχθηκε από τον πατέρα του και κατέφυγε στην *έναλίαν* Κύπρον (Ευριπ. *Ελένη*, 148-150). Στη Μεγαλόνησο ο μυθικός ήρωας ίδρυσε, κοντά στη θάλασσα, τη Σαλαμίνα, τιμώντας έτσι το πατρικό του νησί. Τα ερείπια της πανάρχαιας αυτής πόλης – σήμερα υπό τουρκική κατοχή – μαρτυρούν την ανάπτυξη και την ιστορία του βασιλείου της Σαλαμίνας, από τον 11^ο έως τον 3^ο π.Χ. αιώνα, σημαντικού πολιτικού και πολιτιστικού κέντρου της Κύπρου και θεματοφύλακα των ελληνικών παραδόσεων. Στην ακμή της πόλης συνέβαλαν οι Κύπριοι βασιλείς της δυναστείας των Τευκριδών, με προεξάρχοντα τον Ευαγόρα Α', πανελλήνια μορφή, την οποία εξαίρει ιδιαίτερα ο Ισοκράτης.

Ο Γ. Σεφέρης, στο *Ημερολόγιο Καταστρώματος Γ'*, εμπνευσμένο από την επίσκεψή του στην Κύπρο, περιλαμβάνει τρία εξαιρετικά συνθέματα: *Έγκωμη, Ελένη, Σαλαμίνα της Κύπρου*, στα οποία συνομιλεί με τους αρχαίους μύθους και τη λαϊκή κυπριακή παράδοση: μια διακειμενική προσέγγιση που συνδέει τέλεια τις δύο Σαλαμίνες, τη μητροπολιτική και την κυπριακή και προβάλλει την ισχύ αμφοτέρων.

Πηνελόπη Στράτη, Φιλολόγος, υποψ.δ.φ.

«Κυριάκου Χαραλαμπίδη, «Ένα του Τζίβρε τσόκαρο» (αδημοσίευτο ποίημα):v

Το κουκούλι, οι χρυσαλλίδες και το μεταξένιο νήμα της ποίησης»

Ο ποιητής Κυριάκος Χαραλαμπίδης τίμησε με την παρουσία του το αφιέρωμα που διοργάνωσε ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Ν. Έβρου στην αρχαιοθέμη ποίησή του, με εκδηλώσεις στην Αλεξανδρούπολη, το Διδυμότειχο και την Ορεστιάδα, στο πλαίσιο της Γιορτής Ποίησης 2017. Κατά την επίσκεψή του στον Ν. Έβρου ο ποιητής ξεναγήθηκε και στους υπό αποκατάσταση χώρους του εργοστασίου μετάξης του Σουφλίου, γνωστού ως Τζίβρε. Κατά την ξενάγησή του στους χώρους του Τζίβρε, ο ποιητής πληροφορήθηκε ότι το εργοστάσιο μεταξιού απασχολούσε αποκλειστικά ανύπαντρες εργάτριες σε πολύ τρυφερή ηλικία. Στο Σουφλί θυμούνται ακόμη τον χαρακτηριστικό ήχο από τα τσόκαρα των εργατριών στους λιθόστρωτους δρόμους, όταν έτρεχαν όλες μαζί τα ξημερώματα να πιάσουν δουλειά.

Τα νήματα του χαραλαμπίδειου συνειρμού στο ανέκδοτο ποίημα «Ένα του Τζίβρε τσόκαρο» συνυφαίνουν την ιστορία των κοριτσιών του Τζίβρε με την ιστορία της ωραίας νεαρής Σωσάννας, συζύγου ενός πλούσιου Βαβυλώνιου, όπως την αφηγείται το βιβλίο του Δανιήλ στην Παλαιά Διαθήκη. Η ιστορία της Σωσάννας ενέπνευσε τον Τιντορέττο να φιλοτεχνήσει τον πίνακά του «Η Σωσάννα και οι γέροντες», στοιχεία του οποίου ανιχνεύονται στο εν λόγω ποίημα.

Η εισήγηση επιχειρεί μια προσέγγιση του ποιήματος του Κυριάκου Χαραλαμπίδη, ιχνηλατώντας τα στοιχεία που συνδέουν τις φτωχές κόρες του Σουφλίου με την πλούσια κόρη, όπως την απεικονίζει ο Τιντορέττο. Μέσα στο κουκούλι του ποιήματος τα μεταξωτά νήματα συνδέουν αρμονικά τις χρυσαλλίδες κόρες: το ανώνυμο ενδεκάχρονο κορίτσι του Τζίβρε με τα ακαλαίσθητα τσόκαρα, που αντέχει καρτερικά τους πόνους παραγωγής του μεταξιού και τη βιβλική Σωσάννα, που το μετάξι δεν καταφέρνει να την προστατέψει στο λουτρό της. Το ποίημα διεισδύει στη γυναικεία ψυχή και στοχάζεται πάνω στη ματαιόδοξη αναζήτηση του κάλλους, θέτοντας διαχρονικά ηθικά και ψυχολογικά ζητήματα. Ο ύμνος της ομορφιάς συνυπάρχει με την αγωνία της ύπαρξης, τη μοίρα των κοριτσιών του Τζίβρε, της Σωσάννας, της γυναίκας, του ανθρώπου.

Δημήτρης Ηρ. Ταλιαδώρος, δ.φ., Φιλολόγος

«Οι δοκιμασίες του Κυπριακού Ελληνισμού κατά τη διάρκεια του Απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959»

Ο Κυπριακός Ελληνισμός ευτύχησε τη δεκαετία του 1940 να μη ζήσει τα εγκλήματα και τις θηριωδίες των Ναζιστών. Στη δεκαετία του 1950, όμως, έζησε και βίωσε το απάνθρωπο πρόσωπο της βρετανικής αποικιοκρατίας, η οποία ως επί το πλείστον υιοθέτησε και αντέγραψε σε βάρος των Ελλήνων της Κύπρου ναζιστικές μεθόδους και πρακτικές. Οι Βρετανοί καταπάτησαν κάθε έννοια ανθρώπινης αξιοπρέπειας και κατακουρέλιασαν όλες τις Διακηρύξεις των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, όπως

καταγράφεται κατά τον πιο επίσημο τρόπο στις «Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Κύπρο». (αρ. 176/1956 και 299/1957).

Θα παρουσιάσουμε ενδεικτικά μερικές πτυχές από τις δοκιμασίες που υπέστη ο Κυπριακός Ελληνισμός κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα του 1955-59:

1. Ο κατ' οίκον περιορισμός 2. Έρευνες και συλλήψεις 3. Οι μαστιγώσεις 4. Συλλογικά πρόστιμα 5. Ανατινάξεις οικιών 6. Διάταγμα απάλειψης συνθημάτων 7. Απαγόρευση χρήσης ποδηλάτων και μοτοσυκλετών 8. Η δίωξη της ελληνικής παιδείας κατά την περίοδο του Αγώνα 9. Ο πόλεμος της Σημαίας 10. Οι διώξεις κατά του τύπου και της ελευθεροτυπίας 11. Οι Βρετανοί καταστρέφουν το φυσικό περιβάλλον του Νησιού 12. Ο πόλεμος της παραπληροφόρησης των Ελλήνων Κυπρίων

Οι Βρετανοί αποικιοκράτες δεν απέτυχαν μόνο στο πεδίο της μάχης, απέτυχαν και στην προσπάθειά τους να κάμψουν το ηθικό και το σθένος των Ελλήνων της Κύπρου και να διαβρώσουν την πίστη τους στην ΕΟΚΑ, στους ηγέτες της και στο στόχο εκείνου του υπέροχου Αγώνα. Οι Βρετανοί δεν αντιλήφθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του Αγώνα ότι «η καταπίεση ενός αγέρωχου λαού, σημειώνει η εφημερίδα «Ελευθερία» της Λευκωσίας, φέρει αποτελέσματα αντίθετα εκείνων που επιδιώκουν οι εμπνευσταί των σκληρών μέτρων».

Γεωργία Τρίμπου, ΜΑ, φιλόλογος

«Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση στην Κύπρο στα τέλη του 11^{ου} –μέσα 12^{ου} αιώνα, όπως αυτή αποτυπώνεται σε σύγχρονες πηγές.

Στα τέλη του 11^{ου} αιώνα, η Κύπρος είχε ήδη βρεθεί στον κεντρικό άξονα των δρόμων του διεθνούς εμπορίου και η σπουδαιότητά της όλο και μεγάλωνε καθώς τα λιμάνια του νησιού αποκτούσαν σταδιακά σημαντική κίνηση και οι Βενετοί, κυρίως, αλλά και Κύπριοι κάτοικοι του νησιού, επωφελούνταν από τις εμπορικές δραστηριότητες που είχαν ως βάση τους το χώρο της Κύπρου. Η παρουσία των Δυτικών επίσης στα παράλια της Συρίας και της Παλαιστίνης, έφερε πάλι την Κύπρο στο προσκήνιο του ενδιαφέροντος του βυζαντινού κράτους με αποτέλεσμα από τα τέλη του 11^{ου} αιώνα και για ολόκληρο το 12^ο αιώνα είναι ο βασικός σταθμός στις σχέσεις του Βυζαντινού κράτους με τους Φράγκους της Παλαιστίνης. Σημαντικό είναι και το ότι τα παράλια της Παλαιστίνης ήταν εξαρτημένα από την Κύπρο, αφού τρόφιμα, πλοία αλλά και χρήματα που προορίζονταν για τους Φράγκους ηγεμόνες προέρχονταν από την Κύπρο. Όλα αυτά είχαν βέβαια ως αποτέλεσμα μεγάλη φορολογία σε είδος και σε χρήμα, πίεση για τον Κυπριακό πληθυσμό, ανέχεια και δυσκολίες. Σχετική με αυτή την κατάσταση είναι η μαρτυρία που περιλαμβάνεται στο *Στρατηγικόν* του Κεκαυμένου (3^ο τέταρτο του 11^{ου} αιώνα) και συγκεκριμένα στο «Λόγο νουθετικό προς βασιλέα» όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά πως «αί μακραί νῆαι προφάσει λογικῆς φυλακῆς οὐδέ ἄλλο ποιούσιν εἰ μὴ ἀπὸ τῶν Κυκλάδων καὶ ἀμφοτέρων τῶν ηπειρῶν συνάγουσι σῖτον, κριθήν, ὄσπριον, τυρόν, οἶνον, κρέη, ἔλαιον, νομίσματα πολλά καὶ ἄλλο εἰ τι αἰ νῆσοι ἔχουσιν. Τό αὐτό δέ ποιούσι καὶ εἰς τήν Κύπρον καὶ εἰς τήν Κρήτην».

Μέσα από τις σελίδες του *Στρατηγικόν* του Κεκαυμένου διαπιστώνεται η καταπίεση και η οικονομική εκμετάλλευση των βυζαντινών επαρχιών καθώς και η συμπεριφορά των αξιωματούχων σε αυτές. Ανάλογη εικόνα έντονης παρακμής, αποσάθρωσης και διάλυσης περιγράφεται και στους στίχους παραίτησης του Ν. Μουζάλωνας από τον Αρχιεπισκοπικό θρόνο της Κύπρου (1110). Πρόκειται για ένα μακροσκελέστατο ποίημα, 1097 στίχων, με μεγάλη σημασία για τη μελέτη της κοινωνίας, αλλά και της οικονομίας

της Κύπρου στις αρχές του 12^{ου} αιώνα καθώς περιέχει λεπτομέρειες σχετικές με την αναρχία και τη διαφθορά του κλήρου, τη σύγκρουση κοσμικής και εκκλησιαστικής εξουσίας, τη φορολογική πρακτική του κράτους, τις αδικίες και τις αυθαιρεσίες των φορολόγων. Τέλος, χαρακτηριστική είναι και η εντύπωση που προκάλεσε η Κύπρος στον Κωνσταντίνο Μανασσή, η οποία καταγράφεται στο «Οδοιπορικό» του (1160). Το νησί υμνείται για την πλούσια γη του, την παραγωγικότητά του αλλά και την αντίθεσή του με την πρωτεύουσα.

Τριπουλά Ιωάννα, δ.φ.

«Φιλολογικές και φιλοσοφικές συγκλίνουσες στη σεφερική θέαση της Κύπρου]

Είναι πλέον γνωστή πολύ περὰν των λογοτεχνικών και φιλολογικών κύκλων η αγάπη του Γεώργιου Σεφέρη για την Κύπρο. Τεκμήρια αυτής είναι οι επισκέψεις του στη νήσο και βέβαια τα κυπριακά ποιήματα, που περιελήφθησαν στη συλλογή «Κύπρον οὐ μ' ἐθέσπισεν». Επίσης, έχει απασχολήσει αρκετά αυτή του η αγάπη, οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή. Έχουν κατά καιρούς επισημανθεί οι προσωπικοί – συναισθηματικοί λόγοι (η συγκίνησή του για τον ενωτικό αγώνα της νήσου, η συνειρμική σύνδεσή της με άλλες περιοχές του αλυτρωτισμού, όπως η γενέθλια Σμύρνη), αλλά και οι επαγγελματικοί (η μεσολάβησή του μεταξύ Αγγλίας και Ελλάδας, που αμφότερες αξίωναν την περιοχή). Οπωσδήποτε, είχε εντυπωσιαστεί από την ιστορία και τον πολιτισμό της.

Από την άλλη έχει, κατά τη γνώμη μας, ενδιαφέρον να εξεταστεί ξεχωρά η επενέργεια των αμιγώς φιλολογικών ή και φιλοσοφικών επιδράσεων, που ο ποιητής έχει δεχτεί και αφομοιώσει στο πλαίσιο της «μυθικής μεθόδου». Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να προσφέρει μια κειμενική και διακειμενική μελέτη των σεφερικών έργων και κυρίως εκείνων που ανήκουν ή συνδιαλέγονται με την ιστορία και τον πολιτισμό της μαρτυρικής και πολύπαθης νήσου.

Χριστόφορος Τσαγγαρίδης, Φιλολόγος

«Ο κυπριακός Κύκλος τῶν Παθῶν τῆ Ἁγίας Ἑβδομάδος»

Το σενάριο των *Παθῶν τοῦ Χριστοῦ* σώθηκε σε έναν σύμμικτον ἑλληνικὸν χειρόγραφον κώδικα, ο οποίος χρονολογείται από την παλαιογραφική έρευνα στο διάστημα 1317-1320. Πρόκειται για τον πολύ σημαντικό κυπριακὸ κώδικα της Παλατινῆς Βιβλιοθήκης, τον *Codex Vaticanus Palatinus Graecus 367*, ο οποίος περιλαμβάνει, εκτός από το Δράμα του Πάθους, κείμενα θρησκευτικά και θύραθεν (κυρίως Βυζαντινά), ποιήματα, πρακτικά, επιστολές, διδακτικά κείμενα, ιστορικές σημειώσεις.

Κριτικές εκδόσεις του Κυπριακού σεναρίου πραγματοποίησαν οι Σπυρίδων Λάμπρος, το 1916, και Albert Vogt, το 1931. Ο August Mahr, το 1947, επανεξέδωσε το κείμενο με ελάχιστες παρεμβάσεις στην έκδοση του Vogt, συνοδεύοντάς το με αγγλική μετάφραση. Το Κυπριακὸ σενάριο περιλαμβάνει τα επεισόδια των Ὁρθοδόξων Παθῶν της Ἁγίας Ἑβδομάδος και είναι μια συρραφή από φράσεις των Κανονικῶν και Αποκρύφων Ευαγγελίων αλλά και από άλλες ομιλητικές πηγές, εκ των οποίων δίδονται οι πρώτες μόνο λέξεις (*incipit* ἢ *initia*). Οι μελετητές στη διάρκεια του 20οῦ αιώνα, ερευνώντας τα προβλήματα του Κυπριακού σεναρίου, ἔχουν επικεντρώσει κυρίως την προσοχή τους: α) στο σενάριο, β) στη διάδοσή του, γ) στην περιγραφή του κώδικα, δ) στο σύμμικτο περιεχόμενο του κώδικα, ε) στον συγγραφέα, και στ) στη χρονολόγησή του.

Από τον Εισηγητή διερευνήθηκε αναλυτικά το περιεχόμενο του κώδικα και τέθηκαν όλα τα αποτελέσματα από τις έως τώρα περιγραφές και παλαιογραφικές αναλύσεις. Έγινε προσπάθεια να αναδειχθεί το προσωποκεντρικό και εργογραφικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ευρίσκεται το Κυπριακό σενάριο, ώστε να εξαχθούν κατά το δυνατό πιθανά χρονολογικά και άλλα συμπεράσματα. Τα υπόλοιπα κείμενα του κώδικα διαιρέθηκαν σε πέντε ομάδες, όπου το κυπριακό σενάριο ευρίσκεται στην πρώτη ομάδα, δηλαδή στην αρχή του κώδικα. Οι Μελετητές των οποίων οι απόψεις λαμβάνονται υπόψη και συζητούνται είναι ο: Σπυρίδων Λάμπρος (1916), Venetia Cottas (1931), Albert Vogt (1931), George LaPiana (1936), Marjory Carpenter (1936), Samuel Baud-Bovy (1938), August C. Mahr (1942), August C. Mahr (1947), Φαίδων Κουκουλές (1955), Dom Anselm Strittmatter (1958), Αλέξης Σολομός (1964), Δημήτριος Πάλλας (1965), Gérard Walter (1966), Κάρολος Μητσάκης (1969), Αλέξης Σολομός (1973), Samuel Baud-Bovy (1975), Walter Puchner (1977), Alikí Halls (1978), Walter Puchner (1979), Βάλτερ Πούχνερ (1980), Βάλτερ Πούχνερ (1981/82), Κώστας Κύρρης (1982^a), Baud-Bovy (1982), Βάλτερ Πούχνερ (1982), Costas Kyrris (1982^b), Βάλτερ Πούχνερ (1984), Βάλτερ Πούχνερ (1989), Walter Puchner (1990), Costas Kyrris (1993), Walter Puchner (1993), Costas Kyrris (1996), Βάλτερ Πούχνερ (1997).

Το γεγονός ότι ο *Κυπριακός Κύκλος τῶν Παθῶν* ευρίσκεται στην αρχή του κώδικα μαρτυρεί ότι το κείμενο αυτό, αφενός θεωρείται από τον αντιγραφέα ιδιαίτερα σημαντικό και ως εκ τούτου τίθεται σε προτεραιότητα αντιγραφής, και αφετέρου ότι χρονολογικά συγκαταλέγεται στα αρχαιότερα κείμενα του κώδικα. Μαρτυρίες για μια παλιά χρονική τοποθέτηση του *Κυπριακοῦ Κύκλου τῶν Παθῶν* αποτελούν: η εκτεταμένη χρήση Αποκρύφου υλικού, χάσματα /φθορές στον κώδικα *vat. Pal. Gr. 367*, ο μη αρχαιϊστικός /λόγιος χαρακτήρας της γλώσσας, η λέξη *κωμοδρόμος* (= *δήμιος*), άλλα θρησκευτικά κείμενα, κοντά στο κυπριακό σενάριο, που ανάγονται σε πολύ απομακρυσμένη εποχή. Ο λειτουργικός τύπος της παράστασης σε σχέση με τα κοντάκια του 5ου και 6ου αιώνα., ο πρωτογονισμός του κειμένου. Κατά τον 10ο αιώνα, τίθεται σε λειτουργία ο θεσμός του οργανωτή των λειτουργικών παραστάσεων (Θεοφύλακτος). Το θέμα της *Πόρνης και τοῦ Μυρψοῦ*, από τον 6ο αιώνα, (Ρωμανός) και 9ο αιώνα, (Κασσιανή). Οί λέξεις: *ῥωμαϊκά* καὶ *συρικά* (αντί: *ἑλληνικά* καὶ *ἑβραϊκά* των Ευαγγελίων). Ο ρεαλισμός που κυριαρχεί στὸ *Δράμα τοῦ Πάθους*.

Γιώργος Α. Τσιάκαλος, Φιλολόγος

«Από τον Ονήσιλο στον Ευαγόρα: οι προσπάθειες για την ένωση της Κύπρου και η εναρμόνιση με τον υπόλοιπο ελληνικό κόσμο».

Ο πολιτικός κατακερματισμός της Κύπρου με την ύπαρξη εννέα βασιλείων που μοιράζονταν την εδαφική επικράτεια της νήσου αμφισβητήθηκε έντονα την περίοδο μεταξύ 5^{ου} π.Χ. και 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Η προσπάθεια για την πολιτική ένωση της Κύπρου, ήταν απόρροια της δράσης ισχυρών προσωπικοτήτων, οι οποίοι κατάφεραν να επεκτείνουν σε σημαντικό βαθμό την επιρροή τους στο σύνολο σχεδόν του νησιού. Αν και η επιτυχία τους αυτή ήταν πρόσκαιρη κατάφεραν να δημιουργήσουν με τις ενέργειές τους τις προϋποθέσεις για μια γενικότερη αμφισβήτηση της μεγάλης δύναμης της εποχής, της Περσίας. Μια ενωμένη Κύπρος θα έθετε σε αμφισβήτηση τη ναυτική και γεωπολιτική θέση της Περσίας. Έχοντας επίκαιρη θέση στη λεκάνη της ανατολικής μεσογείου, αποτελούσε το μαλακό υπογάστριο της αυτοκρατορίας.

Ηγετικές προσωπικότητες την περίοδο αυτή, είναι οι Ονήσιλος τον 5^ο π.Χ. αιώνα και ο Ευαγόρας τον 4^ο π.Χ. αιώνα. Η δράση τους συνδέεται με τις δύο μεγάλης κλίμακας

επαναστάσεις που συγκλόνισαν το νησί τις περιόδους αυτές. Παράλληλα, χαρακτηριστικό της περιόδου και των επαναστατικών κινήσεων είναι η προσπάθεια σύνδεσης των κινήσεων με την εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων στον υπόλοιπο ελληνικό κόσμο. Στα πλαίσια της Ιωνικής επανάστασης (499-493 π.Χ.) είναι που ο Ονήσιλος ηγείται της επανάστασης στην Κύπρο, της ένωσης όλων των ελληνικών βασιλείων στο νησί και της αποτίναξης του περσικού ζυγού. Η εν τέλει αποτυχημένη επαναστατική κίνηση που καταπνίγηκε από τους Πέρσες έθεσε τις βάσεις για την διεκδίκηση της ελευθερίας και την αποτίναξη του περσικού ζυγού στις περιοχές αυτές με τους επιθετικούς πολέμους που ανέλαβε η μητροπολιτική Ελλάδα μετά τη συντριβή των Περσών στη Μυκάλη το 479 π.Χ. Σύμφωνα με τους αρχαίους ιστορικούς, οι εχθροπραξίες με τους Πέρσες τελείωσαν στην Κύπρο το 451/450 π.Χ. κατά την τελευταία εκστρατεία του Αθηναίου στρατηγού Κίμωνα και το θάνατό του, με την περίφημη και διθυραμβική για τον ελληνικό κόσμο συνθήκη του Καλλία το 449 π.Χ.

Η δεύτερη απόπειρα για την ένωση της Κύπρου, αναμφίβολα, έχει ως πρωταγωνιστή το βασιλιά της Σαλαμίνας Ευαγόρα. Η προσπάθειά του να συνδεθεί πολιτικά με τη μητροπολιτική Ελλάδα και ιδιαίτερα με τη μεγάλη δύναμη της εποχής την Αθήνα, είχε ως αφετηρία του το όραμά του για ενοποίηση όλων των κυπριακών βασιλείων, με άρμα του την εξάπλωση του ελληνικού πολιτισμού, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα την κάθοδο πολλών Ελλαδιτών στο νησί, σύμφωνα με τον Ισοκράτη. Η περίοδος συνδέεται με το λεγόμενο, σύμφωνα με το Διόδωρο Σικελιώτη, «Κυπριακό πόλεμο», που είχε διάρκεια συνολικά δέκα χρόνια (391-381 π.Χ.).

Ζητούμενο της εισήγησης είναι, η ανίχνευση της χρονικής περιόδου, που οριοθετείται από τη δράση των δύο αυτών προσωπικοτήτων και καλύπτει δύο αιώνες (5^{ος} – 4^{ος} αι. π.Χ.). Το συμπέρασμα φανερώνει την επιθυμία για ένωση του κυπριακού ελληνισμού, υπό ενιαία διοίκηση, εναρμονίζοντας την τύχη του με τις πολιτικές εξελίξεις και την πορεία του μητροπολιτικού ελληνικού κόσμου, όπως αυτό εξάγεται από τις μαρτυρίες των αρχαίων ιστορικών και τα επιγραφικά δεδομένα.

Αθανασία Τσιοτινού, Med, Φιλολόγος

[Τεύκρος Ανθίας: ο «αλήτης» και «επαναστάτης» λογοτέχνης που αφορίστηκε από την Εκκλησία της Κύπρου για το έργο του «Δευτέρα Παρουσία»]

Στην εισήγηση θα γίνει λόγος για τον Κύπριο λογοτέχνη Τεύκρο Ανθία. Στο πρώτο μέρος θα γίνει μια σύντομη παρουσίαση της ζωής και του έργου του και θα τονιστούν τα χαρακτηριστικά του έργου του που τον κατατάσσουν ως έναν από τους πιο σημαντικούς Κύπριους λογοτέχνες.

Με τα παρακάτω λόγια περιγράφει τον εαυτό του ο Τεύκρος Ανθίας, λογοτεχνικό ψευδώνυμο του Ανδρέα Παύλου, ο οποίος γεννήθηκε στην Κοντέα το 1903, όπου και έμαθε τα πρώτα γράμματα. «Ανδρέας Παύλου ελέγουμουν και νυν Τεύκρος Ανθίας ποιηταρούδιν νηστικό, παιδί της αλητείας».

Με αφορμή τον αυτοχαρακτηρισμό του ως «παιδί της αλητείας», θα επιχειρηθεί αιτιολόγηση του χαρακτηρισμού αυτού και αναφορά στο έργο του «Τα σφυρίγματα του αλήτη».

Ο Ανθίας έχει αναγνωριστεί όχι μόνο ως ποιητής της Αριστεράς, αλλά και της πονεμένης Κύπρου. Όχι μόνο χρησιμοποίησε τα στοιχεία της εποχής του με τρόπο ανατρεπτικό αλλά και τα ξεπέρασε, συνεισφέροντας στη διάπλαση και την αλλαγή της. Χρησιμοποίησε τη δημιουργία του σαν «όπλο» - προσφορά στον αγώνα και τη μορφή της εξαρτημένη από το θέμα και τον στόχο της. Ήταν πρωτοπόρο πνεύμα, πνευματικά και επαναστατικά. Δεν φοβόταν την πάλη με τα καθιερωμένα, δεν φοβόταν τη φτώχεια.

Επίσης, ήταν ο πρώτος Κύπριος διανοούμενος που κατάφερε να ζει από την πένα του, έχοντας βέβαια μια ροπή προς την ποσότητα, συχνά αδικώντας την ποιότητα του έργου του. Η ποίηση του Ανθία φτάνει σήμερα να αξιολογείται σαν το τελειότερο δείγμα παραδοσιακής τεχνοτροπίας με σύγχρονο προβληματισμό (κοινωνικός ρεαλισμός).

Στο δεύτερο μέρος της εισήγησης θα γίνει εκτενή αναφορά στο έργο του *Η Δευτέρα παρουσία*, το οποίο εκδόθηκε το 1931. Πρόκειται για *Ιλαροτραγικό έπος*, με σατιρικό περιεχόμενο κατά της χριστιανικής θρησκείας. Σε αυτό περιγράφει εφημερίδες με πρωτοσέλιδα όπως «ΑΙΦΝΙΔΙΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΥ» και μανιασμένο πλήθος να κυνηγά τον Θεό γύρω από την Αγία τράπεζα. Στο τέλος, η φτωχολογιά συλλαμβάνει τον Θεό και τον υποχρεώνει να καθίσει στο σκαμνί, για να περάσει από δίκη για τα δεινά του κόσμου. Το έργο κλείνει με την καταδίκη του Θεού.

Η Ιερά Σύνοδος της Κυπριακής Εκκλησίας, την 1η Μαΐου 1931, εξέδωσε «Πράξη αφορισμού» σε βάρος του. Το έργο συμπεριλήφθηκε σε μια λίστα απαγορευμένων βιβλίων που εξέδωσε η αποικιακή κυβέρνηση. Για να μην κατασχεθούν τα αντίτυπα, ο εκδότης της ποιητικής συλλογής, Πατάπιος Χριστοδούλου, τα έθαψε στα θεμέλια της νεόδμητης οικίας του, στην Καρπασία. Στις 16 Απριλίου 1935, έγινε άρση του αφορισμού του. Εκτός από την υπόθεση του έργου θα γίνει αναφορά σε άρθρα που έχουν γραφτεί για το έργο, θα γίνει αναφορά στην απολογία του στον Μητροπολίτη Πάφου και θα επιχειρηθεί μια ανάλυση του έργου στηριγμένη σε συγκεκριμένους στίχους της Δευτέρας παρουσίας. Τέλος, το έργο θα συσχετιστεί με τα έργα του Ανθία «Άγιε Σατάν ελέησόν με» και «Πουργατόριο».

Αναστασία Χάματσου, Φιλολόγος

«Διδάσκοντας στα όρια του έθνους: Εκπαιδευτική κινητικότητα προς και από την Κύπρο κατά τον 18ο -20ό αιώνα»

Ίσως σε κανέναν άλλο τομέα δεν διαγράφονται και δεν ενοποιούνται τα όρια του έθνους, όσο σε αυτόν της εκπαίδευσης. Ευεξήγητο, αν αναλογιστεί κανείς ότι η εκπαίδευση ήταν αλλά εξακολουθεί να είναι διαμορφωτικό στοιχείο τόσο της έννοιας όσο και του περιεχομένου του έθνους. Η ίδρυση πανεπιστημίου στην Αθήνα (1843), καθώς και η ίδρυση του εθνικά προσανατολισμένου Ελληνικού Φιλολογικού Συνδέσμου στην Κωνσταντινούπολη (1861), επηρέασαν την ιδεολογική διαμόρφωση και την εξέλιξη της εκπαίδευσης του Ελληνισμού, αναπόδραστα και της Κύπρου. Μέσα από την οικονομική στήριξη, την παιδαγωγική καθοδήγηση και την επιστημονική κατάρτιση που επιτελούσαν αυτά τα ιδρύματα, συνεπικουρούμενα και από άλλα (π.χ. Σύλλογος προς Διάδοσιν Ελληνικών Γραμμάτων), ομογενοποιείται και αναπτύσσεται μια ενιαία εκπαίδευση Ρωμιών-Ελλήνων.

Η παρούσα πρόταση επιχειρεί να ανιχνεύσει πώς διαγράφονταν τα όρια του ελληνικού έθνους, μέσα από την εντυπωσιακή για την εποχή κινητικότητα εκπαιδευτικών από και προς την Κύπρο από τον 18ο-20ο αιώνα. Αναφέρουμε ενδεικτικά τους Κύπριους που υπηρέτησαν στη Μεγάλη του Γένους Σχολή, την πληθώρα των εκπαιδευτικών από την Ελλάδα που στελέχωσαν τα σχολεία της δευτεροβάθμιας στην Κύπρο, αλλά και σπουδαίες γυναίκες παιδαγωγούς από την Κύπρο, οι οποίες διέπρεψαν σε διάφορα σχολεία του Ελληνισμού (Σμύρνη, Αίγυπτος, Πάτρα, Κωνσταντινούπολη), όπως η Σαπφώ Λεοντιάς και η Περσεφόνη Παπαδοπούλου. Από τα μέσα του 19ου αιώνα, η εκπαίδευση άρχισε να παρουσιάζει ανάπτυξη, με την ίδρυση το 1859 του

πρώτου Παρθεναγωγείου και την αύξηση των σχολείων πρωτοβάθμιας στην ύπαιθρο και δευτεροβάθμιας στα υπό διαμόρφωση αστικά κέντρα.

Ευσταθία Χαντζή, ΜΑ, Φιλολόγος

Ταξιδεύοντας με το Κερύνεια... στην ιστορία και τη λογοτεχνία.

Η Κύπρος εκτός από σταυροδρόμι πολιτισμών αποτελεί και το μεγαλύτερο νησί της Μεσογείου στο κέντρο των θαλάσσιων οδών του εμπορίου και της ναυτιλίας από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα. Το πλοίο είναι αυτό που σηματοδοτεί την ιστορία, την τέχνη και τη λογοτεχνία της Κύπρου, με ποικίλες καλλιτεχνικές απεικονίσεις και εγγραφές από τα αρχαία χρόνια έως τη σύγχρονη εποχή.

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να καταδείξει την εξέχουσα θέση του πλοίου στον αρχαίο κυπριακό πολιτισμό (πήλινα ομοιώματα πλοίων, ακιδογραφήματα, αγγειογραφία, ναυάγια) εστιάζοντας στο πιο αναγνωρίσιμο πλοίο, αυτό της Κερύνειας. Το λεγόμενο «αιχμάλωτο πλοίο» θα αποτελέσει τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στο πλοίο ως διαχρονικού φορέα πολιτισμού και της εμβληματικής πόλης της Κερύνειας που ενέπνευσε με το δράμα της Ελλαδίτες και Κύπριους ποιητές και λογοτέχνες.

Σε μια πορεία δημιουργικής διαλεκτικής το αρχαίο ναυάγιο συνομιλεί με το Κερύνεια του Νίκου Καββαδία και έργα όπως του Γιώργου Σεφέρη, Πυθαγόρα Δρουσιώτη, Κώστα Μόντη, ώστε έκδηλα να δοθεί το αποτύπωμα της θάλασσας, του πόνου και του μεγαλείου της ανθρώπινης ψυχής.

Κρίστης Χαράκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Frederick (Λεμεσού)

«Ο πανάρχαιος πολιτισμός της νήσου του Σαλαμίνιου Ευαγόρα σε συγκρουσιακή αντιπαλότητα με τη σύγχρονη νεοαποικιακή ιστορία του 20^{ου} και του 21^{ου} αιώνα»

«Αυτός είναι ο κόσμος του Ομήρου, όχι δικός μας» W. H. AUDEN

Στο πλαίσιο αυτής της εισήγησης εξετάζεται η «ύβρις» απέναντι στο διεθνές δίκαιο, στον λαό της Κύπρου, στον ελληνισμό και στον πανάρχαιο πολιτισμό του νησιού και της σύγχρονης ανθρωπότητας που εκφράζει διαχρονικά το δόγμα βρετανικής «συνταγής», με τη λεγόμενη «κοινοτική αυτονομία» (1958), στην υπόθεση «Κύπρος». Αυτό το αποτρόπαιο βδέλυγμα για την ιστορία της νησιού του Ευαγόρα αποκτά νόημα με τον νεο-αποικιακό όρο: «δυναμική διαχωριστική αρχή», η οποία στηρίζεται σε συνδυασμούς εθνικού, πολιτικού, νομικού, πολιτισμικού και θρησκευτικού συνταγματικού κατασκευάσματος, ως αποτέλεσμα της Συνθήκης Ζυρίχης-Λονδίνου (1959). Η ουσία που ενδιαφέρει σήμερα είναι ότι, χωρίς να σημαίνει πως ήταν και το μοναδικό σπέρμα των δεινών του λαού της Κύπρου, υπήρξε το κατάλοιπο νεοαποικιακό φάντασμα του διαίρει και βασίλευε το οποίο «επανεισηγάγε» στη ράχη του ευρύτερου ελληνισμού νέες ενισχυμένες, εμφανείς και συγκαλυμμένες συνιστώσες «δογματικών-τάσεων» εθνικισμού, μέχρι και αμφισβητήσεων της Συνθήκης της Λωζάννης από τη σημερινή ισλαμική Τουρκία.

Με την εισήγηση αυτή μελετάται η Συνθήκη Εγγυήσεως και η Συνθήκη Συμμαχίας των τριών δυνάμεων (Μεγάλης Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας) και τα συστατικά στοιχεία του δοτού κυπριακού συντάγματος, κατασκευασμένα στη βάση του νεο-αποικιακού "Ego" των αρχιτεκτόνων του. Η Βρετανία αντλούσε ισχύ ως «εγγυήτρια δύναμη», μέσα από την προσχεδιασμένη κολοβή ανεξαρτησία της Κύπρου, στη βάση μιας νεο-αποικιακής στρατηγικής δοτών συνταγματικών ρυθμίσεων με την

ανεκπλήρωτη δημοκρατική αρχή και την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Στα θεμέλια αυτής της νέας μορφής πολιτειακού συστήματος απουσίαζε ο μηχανισμός «ενοποιητικής» συνεξέλιξης των δυο κοινοτήτων, απαραίτητο συστατικό που χρειάζεται για να προαγάγει την αυτοαναπαραγωγή της κρατικής συνοχής ενός ενιαίου λειτουργικού συστήματος. Ακόμη, με τη λεγόμενη «κοινοτική αυτονομία», που πέρασε από το Βρετανικό Κοινοβούλιο ως βάση στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960), δόθηκε η βαρύτητα σε ένα μόρφωμα κοινωνικού δυϊσμού με πολιτική, θρησκευτική, εθνοτική και νομική έκφραση, το οποίο εστιαζόταν σε δυσανάλογα δικαιώματα και σε ασταθείς ισορροπίες γενεσιουργών «προκλήσεων» ανάπτυξης εκκολλαπτόμενων διενέξεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Έτσι, αφενός, από την παρουσία των δύο άλλων δυνάμεων (ΕΛΔΥΚ, ΤΟΥΡΔΥΚ) και, αφετέρου, από την σε ανάλογη συμπεριφορική αντιστοιχία της κάθε μιας από τις δύο άλλες κοινότητες (Ελληνοκυπριακής, Τουρκοκυπριακής), η Μεγάλη Βρετανία – ανεξάρτητα από την παράνομη συμπεριφορική της παρουσία η οποία συγκρούεται με αρχές διεθνούς δικαίου – απέκτησε de jure διαιτητικό ρόλο, μαζί και τη μόνιμη παρουσία “κυρίαρχων βάσεων”, σε μια περίοδο πτώσης των αποικιακών αυτοκρατοριών.

Υπήρχαν όλα τα εχέγγυα γένεσης της Κυπριακής Δημοκρατίας με κυρίως κυπριακές πολιτισμικές συντεταγμένες, στη βάση μιας νέας θεωρητικής εποχής αλληλοσεβασμού προσώπων και κοινοτήτων· όμως, πάλι, με κομβικό το δοτό Σύνταγμα της Κύπρου (1960) άνοιξε ο δρόμος της «επανεισαγωγής» της Τουρκίας ως «στρατηγικού παίκτη» μακράν της ισορροπίας της Συνθήκης της Λωζάννης (1923). Αυτό συναρτάται με τη συμπεριφορική ανάπτυξη ενός παράνομου διεκδικητή δικαιωμάτων στην Κύπρο και ενός ενδεχόμενου παράνομου ρεύματος έμμεσων συναρτήσεων στο προσκήνιο, με την Τουρκία ως αυτόκλητο διεκδικητή στο ελληνικό Αιγαίο και στην ευρύτερη Ανατολική Μεσόγειο. Το ζήτημα λύσης αποτελεί ευρύτερο ερώτημα με αναγκαία προϋπόθεση την ύπαρξη μιας χρονικής δομής που να επιτρέπει την προσδοκία μεταβολής/αλλαγής δεδομένων, ώστε να μπορεί να αντιμετωπιστεί ο τούρκικος εθνικισμός, ο συγκαλυμμένος νεο-ιμπεριαλισμός, τα νεο-αποικιακά δόγματα ξένων συμφερόντων και παρόμοιες τερατώδεις που εγκλωβίζουν την ιστορικά ταλαιπωρημένη από γεωπολιτικά hot-spots Κύπρο και Ανατολική Μεσόγειο.

Γεωργία Η. Χαριτίδου δ.φ.

«Κύπρος – Πόντος : κοινά ιστορικά στοιχεία»

Και στους δύο χώρους, Κύπρο και Πόντο, ο Ελληνισμός από την αρχαιότητα έχει παρουσία δυναμική που την χαρακτηρίζουν η ανάπτυξη και ο πολιτισμός. Ωστόσο, Κύπριοι και Πόντιοι έχουν και χαρακτηριστικές σελίδες στη νεότερη Ιστορία τους που παρουσιάζουν αξιοσημείωτες αναλογίες. Συγκεκριμένα, κατά τους τελευταίους δύο αιώνες, αντιμετώπισαν και οι δύο τραγικές, ίδιας προέλευσης, καταστάσεις: κατοχή, εξισλαμισμούς, εκτοπίσεις, εποικισμούς, εξοντώσεις πληθυσμών, εξορίες, προσφυγιά.

Η παρούσα εισήγηση εντοπίζει, συγκρίνει τις συγκεκριμένες αυτές καταστάσεις, που είχαν σημαντικές έως και καθοριστικές συνέπειες ακόμη και για την ύπαρξη του ελληνικού στοιχείου, και παρουσιάζονται οι αναλογίες τους.

Ευσεβία Χασάπη-Χριστοδούλου, δ.φ.

«Αναπαραστάσεις του ανόσιου στο θεατρικό έργο του Πάνου Ιωαννίδη ή “Δεν ξεχνώ”»

Ο Κύπριος συγγραφέας Πάνος Ιωαννίδης, «που μας έχει δώσει ως τώρα», σύμφωνα με τον Γιώργο Κεχαγιόγλου, «ένα από τα πιο πολυπρισματικά έργα που γνωρίζουμε στη σύγχρονη μας ευρύτερη ελληνόγλωσση λογοτεχνία», πολυβραβευμένος λογοτέχνης, ποιητής, πεζογράφος και θεατρικός συγγραφέας, κριτικός, μεταφραστής, εκδότης και δημοσιογράφος (πέντε κρατικά βραβεία πεζογραφίας, δύο θεατρικά, Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών της Κυπριακής Δημοκρατίας, βραβείο Τεύκρου και Θοδόση Πιερίδη, βραβείο Γ. Φ. Πιερίδη) εμπνέεται, κυρίως, από την ιστορία, παλαιότερη και σύγχρονη της Μεγαλονήσου.

Ένας αριθμός θεατρικών έργων του είναι αφιερωμένος στην πρόσφατη και τραγική περίοδο του πραξικοπήματος, της τουρκικής εισβολής και κατοχής της Κύπρου. Πρόκειται για τρία μονόπρακτα, τα έργα *Ξαδέλφια* (1977), *Dry Martini* (1984) και *Η βαλίτσα* (1984) και για το αδημοσίευτο έργο σε οκτώ εικόνες *Κάβο Γκρέκο*, στα οποία ο Ιωαννίδης δραματοποιεί το έγκλημα της συνωμοσίας και τις συνέπειες του αιματηρού και ολέθριου πραξικοπήματος, σε χρονική μάλιστα τάξη, από το πρώτο έως το τελευταίο από τα παραπάνω έργα, με πλήρη συνείδηση της ιστορικής διάστασης του θεατρικού λόγου που αναπαρασταίνει οδυνηρά βιώματα ενός πολυβασανισμένου κόσμου, που εξακολουθεί να θρηνεί την απώλεια.

Τάσος Χατζηαναστασίου, δ.φ.

«Η δυνατότητα στρατιωτικής ενίσχυσης της Κύπρου από την Ελλάδα κατά την τουρκική εισβολή του 1974»

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει τα δεδομένα που αφορούν τη στρατιωτική εμπλοκή της Ελλάδας στην άμυνα της Κύπρου κατά της τουρκικής εισβολής του Ιουλίου και Αυγούστου 1974. Η Ελλάδα είχε την τυπική με βάση τη Συνθήκη Εγγυήσεως αλλά και την ηθική, καθώς αφορά νησί με μακραίωνη ελληνική παρουσία, υποχρέωση να υπερασπιστεί την Κύπρο απέναντι σε κάθε ξένη επιβουλή. Εξάλλου ένας από τους πρώτους στόχους της επιχείρησης «Αττίλας» ήταν το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ και επομένως Έλληνες αξιωματικοί και οπλίτες βρέθηκαν να πολεμούν από την πρώτη στιγμή. Τέλος, τα σχέδια αμύνης της Κύπρου περιελάμβαναν την αποστολή ενισχύσεων. Εντούτοις, αυτά δεν υλοποιήθηκαν. Τόσο η χούντα των Αθηνών που κατείχε την εξουσία έως τις 23 Ιουλίου όσο και η νέα κυβέρνηση εθνικής ενότητας του Κωνσταντίνου Καραμανλή δεν απέστειλαν στρατιωτικές δυνάμεις στην Κύπρο. Η δικαιολογία που είχε διατυπωθεί τότε και εν πολλοίς εξακολουθεί να είναι η επισήμως αποδεχτή, αφού δεν αποδόθηκαν ευθύνες είναι ότι η αποστολή ενισχύσεων ήταν στρατιωτικά αδύνατη. Η έρευνα, ωστόσο, και η προσεχτική μελέτη της κατάστασης δεν οδηγεί σε τόσο κατηγορηματικά συμπεράσματα. Αντίθετα, υπάρχουν πολλά δεδομένα που ενισχύουν την άποψη ότι οι λόγοι εγκατάλειψης της Κύπρου υπήρξαν πρωτίστως πολιτικοί και δευτερευόντως στρατιωτικοί και πρακτικοί. 44 χρόνια μετά, είμαστε σε θέση να προσεγγίσουμε το ζήτημα με επιστημονικό τρόπο, χωρίς τα πάθη του παρελθόντων, που έτειναν να συσκοτίζουν την πραγματικότητα, αξιοποιώντας όλες τις διαθέσιμες πηγές.

Πολύμνια Χατζηνεοφύτου, δ.φ., Επιθεωρήτρια Φιλολογικών Μαθημάτων και Θεατρολογίας Μ.Ε. Κύπρου

«Πίτσα Γαλάζη: Γλωσσοπλαστική και συμβολισμός. Ο εθνικοαπελευθερωτικός Αγώνας της Κύπρου 1955-1959»

«Μα εσύ πρέπει να τ' αποχαιρετήσεις όλα αυτά...»

[...[Αν θέλεις να λέγεσαι «Άνθρωπος»

Η Πίτσα Γαλάζη, μέσα από τη γλωσσοπλαστική της ικανότητα, αναδεικνύει πολύ εύστοχα και έντονα το πρόβλημα της Κύπρου και τους αγώνες των Κυπρίων για ελευθερία. Ως κύπρια γυναίκα, που βίωσε τον Αγώνα του 1955-59 μέσα από την αριστοτεχνική χρήση της ποιητικής χρηστικής της γλώσσας, καταφέρνει να αγγίξει, να ευαισθητοποιήσει και να υπενθυμίσει άλλοτε το χρέος και άλλοτε τον καημό της λευτεριάς. Το παιχνίδισμα των λέξεων χοροπηδά πάνω στους στίχους για να υφάνει το δικό του πρωτότυπο μα και πρωτόγνωρο πανί της Ιστορίας, του τόπου και του Πολιτισμού: ο ωραίος Αρτούρος, τα Ε της Ελένης, ο Ευστόλιος, η Ελλάδα, ο Ευαγόρας, η ελευθερία, οι Σηματοωροί... Κοσμούν, σηματοωρούν, σηματοδοτούν και οριοθετούν, την ίδια ακριβώς στιγμή, που αναδύονται και επανατοποθετούν τα αιώνια πανανθρώπινα προβλήματα: της ελευθερίας και της δικαιοσύνης.

Σαλώμη Χατζηνεοφύτου, δ.φ., Καθηγήτρια Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου

«Ιχνηλατώντας την Αμμόχωστο με οδηγό Κύπριους λογοτέχνες»

Υπάρχει μια πόλη στο ανατολικό τμήμα της Κύπρου, εκεί όπου σμίγει η Ανατολή με τη Δύση, χωμένη στην άμμο... η Αμμόχωστος. Με ιστορία 36 περίπου αιώνων, η ανατολική περιοχή του νησιού φιλοξένησε διάφορες πόλεις στο πέρασμα των αιώνων: Αλασία, Έγκωμη, Σαλαμίνα, που μετονομάστηκε σε Κωνσταντία, Αρσινόη, ενώ από τον 4ο αι. μ.Χ. γίνεται για πρώτη φορά αναφορά σε πόλη με το όνομα Αμμόχωστος στο έργο «Σταδιασμός», ναυτικό εγχειρίδιο ενός άγνωστου Έλληνα γεωγράφου. Τη χαρακτήρισαν αιώνια πόλη, βασιλεύουσα. Εδώ και 44 χρόνια παραμένει βουβή, πίσω από συρματοπλέγματα, μια πόλη φάντασμα. Παραμένει όμως ζωντανή στις θύμισες και στην καρδιά μας...

Η εισήγηση επιχειρεί να ξεδιπλώσει πτυχές της Αμμοχώστου, μέσα από κείμενα Κυπρίων λογοτεχνών. Τα πεζά και ποιητικά κείμενα θα αξιοποιηθούν, ώστε να σκιαγραφηθεί η Αμμόχωστος και πιο συγκεκριμένα η ιστορία και ο πολιτισμός της, οι κάτοικοι και η καθημερινότητά τους πριν το καλοκαίρι του 1974, ενώ στη συνέχεια θα αναδείξουν τον πόνο της προσφυγιάς καθώς επίσης τη δίψα της επιστροφής.

Μαρία Χατζηνικόλα, Φιλολόγος

«Η Κύπρος και το Δημοτικό τραγούδι στην ποίηση του Ιταλού λογοτέχνη Gabriele D'Annunzio»

Ο Gabriele D'Annunzio (Γκαμπριέλε Ντ' Ανούντσιο, 1863-1938) θεωρείται ο «ποιητής-προφήτης» της ιταλικής λογοτεχνίας. Έζησε και δημιούργησε το έργο του στο μεταίχμιο του 19ου και του 20ού αιώνα: ποιητής, πεζογράφος, δραματουργός, δημοσιογράφος, στρατιωτικός ήρωας του Α' Παγκόσμιου και ακραίος πολιτικός ηγέτης, έζησε την «απαράμιλλη ζωή» του ποιητή-καλλιτέχνη, στιγματίζοντας με το έργο και με τη δράση του μια ολόκληρη εποχή. Ο Παλαμάς τον συγκαταλέγει ανάμεσα στους σπουδαιότερους δραματουργούς της εποχής του πλάι στον Schiller, τον Goethe, τον Maeterlink και τον Claudel.

Ο D' Annunzio θαυμάζει και είναι λάτρης του ελληνικού πολιτισμού και του ελληνικού πνεύματος. Πραγματοποιεί δύο ταξίδια στην Ελλάδα (1895, 1899) και γράφει μετά από αυτά το σημαντικότερο από τα ποιητικά του έργα, «Laudi del cielo del mare della terra e degli eroi» («Ύμνοι του ουρανού, της θάλασσας, της γης και των ηρώων», 1903-1912), όπου εξυμνεί το ελληνικό μεγαλείο. Η Κύπρος, συναντάται επίσης στο έργο του: στοιχεία από τη μυθολογία, την ιστορία, τη γεωγραφία, τη λαογραφία και τη γραμματεία του νησιού συναντώνται σε συγκεκριμένα έργα του. Ιστορικά πρόσωπα και Κύπριοι ήρωες δικής του μυθοπλασίας πρωταγωνιστούν στα έργα του.

Συγκεκριμένα, το έργο «La Pisanella» («Το κορίτσι από την Πίζα», 1914) ή αλλιώς «La Rosa di Cipro» («Ρόδο της Κύπρου») αναφέρεται στο φραγκικό βασίλειο της Κύπρου κατά τον 13ο αι., όπου οι ξένοι αφέντες, οι φεουδάρχες ή ευγενείς από τη Δύση απολαμβάνουν τη χλιδή που τους εξασφαλίζουν ο μόχθος και η οικονομική αφαιμάξη του υπόδουλου ελληνικού πληθυσμού του νησιού. Ο Ιταλός καθηγητής, γνωστός ελληνιστής, Bruno Lavagnini έχει αποδείξει ότι ο D' Annunzio για τη σύνθεση του έργου αυτού έχει επηρεαστεί από τη γαλλική μετάφραση της παρισινής έκδοσης (1881) του Χρονικού του Κύπριου χρονογράφου Λεόντιου Μαχαιριά.

Στο δράμα του «Francesca da Rimini» (1902) αφηγείται την τραγική ερωτική ιστορία μιας από τις συχνότερα εμφανιζόμενες ηρωίδες στην Ιστορία της λογοτεχνίας. Εκτός από τη βασική ηρωίδα, μας παρουσιάζει τον νεαρό βασιλιά Ουγέττο (1253-1267) και τη Σμαραγδή, μια σκλάβα από την Κύπρο που είναι ανάμεσα στις βασικές ακόλουθες και στηρίζει ηθικά την πρωταγωνίστρια. Η Σμαραγδή σιγοτραγουδά, καθώς ποτίζει τα λουλούδια το κυπριακό τραγούδι της για τον βασιλικό, «θυμητάρι της Κύπρου».

Στο έργο του «Το τραγούδι των Δαρδανελλίων» (1911) υπάρχουν επιδράσεις από το πολύ γνωστό κυπριακό τραγούδι της Αροδαφνούσας: «Δεν αστράφτει ούτε βροντά στη μεγάλη θάλασσα...». Οι στίχοι αυτοί αποτελούν επανάληψη των στίχων «Κάπου στράφτει, κάπου, βροντά, κάπου χαλάζιν ρίφκει» της Αροδαφνούσας. Απηχήσεις της κυπριακής δημοτικής ποίησης από γνωστά δημοτικά τραγούδια, καθώς και στοιχεία του πολιτισμού της Κύπρου υπάρχουν σχεδόν σε όλο το έργο του γνωστού ποιητή.

Αγγελική (Γιούλη) Χρονοπούλου, δ.φ.

«Μια ιδιαίτερη πτυχή του Κυπριακού Σεφέρη: Η σχέση του ποιητή με τον Κύπριο ζωγράφο Αδαμάντιο Διαμαντή»

Ο Γιώργος Σεφέρης είχε αναπτύξει στενή φιλία με τον σπουδαίο συνομήλικό του Κύπριο ζωγράφο Αδαμάντιο Διαμαντή. Η φιλία των δύο ανδρών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς, άλλωστε, υπερβαίνει το προσωπικό στοιχείο και σημαδεύεται από την ταραγμένη εποχή, το ξέσπασμα του κυπριακού αγώνα κατά των Άγγλων και τη συγκρότηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι δυο τους διατηρούσαν αλληλογραφία μέχρι τον θάνατο του πρώτου (που έχει εκδοθεί), είχαν συναντηθεί από κοντά σε διάφορες περιστάσεις, μία από τις οποίες κατέληξε στην αποτύπωση της περιδιάβασής τους σε μέρη της Κύπρου στο ποίημα «Λεπτομέρειες στην Κύπρο» από την κυπριακή συλλογή «Ημερολόγιο Κατασρώματος Γ'». Για το εν λόγω ποίημα και όσα βρίσκονται πίσω του εξέδωσε ένα μικρό βιβλίο ο Διαμαντής. Άλλωστε, σε αυτόν είχε αφιερώσει το ποίημα ο Σεφέρης. Ο Διαμαντής με τη σειρά του είχε χαρίσει στον Σεφέρη δύο πίνακες, που βρίσκονται στο σπίτι του στην οδό Αγρας, ο ένας σχετιζόμενος με τις «Λεπτομέρειες στην Κύπρο». Γενικά, η επαφή του Σεφέρη με την Κύπρο και με τον Διαμαντή, ο οποίος

του γνώρισε τον αυθεντικό κόσμο της Κύπρου (όπως και ο ίδιος τον αποτύπωσε στο ομώνυμο έργο του «Ο κόσμος της Κύπρου»), του αποκάλυψε μια αγνή πατρίδα, αυτήν που είχε χάσει (ένα είδος υποκατάστατου της χαμένης πατρίδας του, της Σμύρνης, των Βουρλών). Αυτή η πτυχή αποκαλύπτεται και στην εκπαιδευτική ταινία «Σεφέρης – Διαμαντής: Ο κόσμος της Κύπρου», που επίσης θα παρουσιαστεί σύντομα στην εισήγηση (συμπαραγωγή της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης της Ελλάδας και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου της Κύπρου, με (συν)υπεύθυνη παραγωγή, έρευνας και κειμένων την υπογράφουσα).